

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ - ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
 Ο «ΝΕΟΣ ΜΕΓΑΣ ΚΩΔΗΣ» ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ
 ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ

Πρόδρομη ανακοίνωση

Μνήμη Λίνου Πολίτη

Εισαγωγικά Μεταξύ των χειρογράφων τα όποια Βούλγαροι άφείρεσαν από τις μονές της Θεοτόκου-΄Αχειροποιήτου του Παγγαίου (της έπονομαζόμενης Κοσινίτσας, Κοσινίτζας ή Εικοσιφοινίσσης)¹ και του Τιμίου Προδρόμου Σερρών² και τα όποια σήμερα βρίσκονται στο Κέντρο Σλαβοβυζαντινών Σπουδών «Ivan Dujčev» της Σόφιας³, υπάρχουν όρισμένα που προέρχονται από τη μονή του Τιμίου Προδρόμου Σερρών και που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον· περιέχουν, με λίγα λόγια, πολύτιμες πληροφορίες, τόσο για την ιστορία της ίδιας της Μονής, όσο και για την ιστορία της περιοχής Σερρών και του ευρύτερου χώρου⁴ από την παλαιολόγια έποχή ως τα τέλη της ΄Οθωμανικής περιόδου.

Τα χειρόγραφα αυτά είναι οί ύπ' άριθ. 40⁵, 79⁶, 80⁷, 113⁸, 147⁹, 148¹⁰, 161¹¹, 184¹², 375¹³, 376¹⁴, 377¹⁵, 378¹⁶, 379¹⁷ και 380¹⁸ Κώδικες, όγκώδεις συνήθως, που, μαζί με το γνωστότατο «Χαρτουλάριο Α΄»,¹⁹ συναποτελοούν ένα όμοιογενές corpus χειρογράφων της λεγόμενης «κλειστής συλλογής»²⁰ της Σόφιας.

Όλα τα παραπάνω *έκκλησιαστικά χειρόγραφα* που ό Λίνος Πολίτης κατέτασε στην κατηγορία των «βιβλίων εις τα όποια αναγράφεται πάν το σχετικόν με την περιουσίαν και την διοίκησιν της μονής»²¹ είναι, κατά τα γραφόμενα του ίδιου, πολυτιμότατα «διά την ιστορίαν των μονών, αλλά και άλλως παρέχουν έξαιρετικόν ενδιαφέρον διά τα άποθησαυρισμένα τοπωνύμια, οικογενειακά όνόματα, τοπικάς ιστορικάς πληροφορίας κ.ά.»²².

Μπροστά στον πλούτο των πληροφοριών που μάς παρέχουν τα προαναφερθέντα χειρόγραφα, τη χρονική τάξη και την ποικιλία περιεχομένου των αναγραφών, τίς έναλλαγές των χειριών, με άλλα λόγια την ιδιαιτερότητα αυτών των χειρογράφων, ή συστηματική και πλήρης έπιστημονική καταγραφή των δεδομένων, σύμφωνα με τίς άπαιτήσεις της σύγχρονης έρευνας, τέθηκε, από τίς πρώτες έπαφές με το ύλικό αυτό, στίς έπιμέρους προτεραιότητες του προγράμματος έρευνας των έλληνικών χειρογράφων, πρόγραμμα που ξεκινήσαμε πριν από μερικά χρόνια στο πλαίσιο συνεργασίας του ΄Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Κέντρου «Ivan Dujčev»²³ του Πανεπιστημίου «St. Kliment Ohridski» της Σόφιας.

Τὸ πρόγραμμα γιὰ τὴν ἔρευνα τῆς κατηγορίας τῶν «ἐκκλησιαστικῶν» χειρογράφων Κωδίκων τῆς Μονῆς Προδρόμου

Σύμφωνα μὲ τὸ ἐπιστημονικὸ αὐτὸ πρόγραμμα τῆς καταλογογράφησης καὶ ἀξιοποίησης τοῦ ὑλικοῦ τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων, ἢ ἔρευνα τῶν προαναφερθέντων Κωδίκων καὶ τῶν ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ Λίνου Πολίτη «ἐκκλησιαστικῶν» χειρογράφων τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἔρευνα τὴν ὁποία οἱ ὑπογράφόμενοι ἔχουμε ἤδη ἐπωμισθεῖ, δὲν στάθηκε στὴ «συνοπτικὴ περιγραφή» τῶν

χειρογράφων, οὔτε ἀρκέστηκε στὴν παράθεση τῶν «πινάκων περιεχομένου» ποὺ ἀναγράφονται σὲ ὀρισμένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ χειρόγραφα, κάποτε ὡς πληρέστεροι ὁδηγοὶ γιὰ τὴν πρώτη ἐπαφὴ μὲ τὸ συνολικὸ ὑλικό.

Ἀπὸ τὶς πρῶτες ἀναγνώσεις τῶν κειμένων τῶν χειρογράφων διαπιστώθηκε ὅτι ἔχουμε νὰ κάνουμε, ὅπως συμβαίνει σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις ὁμοειδῶν χειρογράφων, μὲ ὑλικὸ γιὰ τὴν παρουσίαση τοῦ ὁποίου ἀπαιτεῖται ἀναλυτικὴ, συστηματικὴ περιγραφή, ἐκτεταμένη, ἀπὸ ἄποψη ἐκδοτικῆς οἰκονομίας. Ἡ συνύπαρξη κειμένων ποὺ ἀποσκοποῦσαν στὴν κατοχύρωση τῶν δικαιωμάτων τῆς Μονῆς, ἢ ἀντιγραφή δηλ. τῶν βασικῶν ἐπισήμων ἐγγράφων ἢ πρακτικῶν, τὰ κείμενα κτηματολογίου μὲ τὰ σχετικὰ ἀφιερώματα, τὶς ἀναγραφὰς τῆς κινητῆς περιουσίας τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τὰ κατὰστιχα, τὶς χαρακτηριστικὰ μακροσκελεῖς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ διάφορα συνδετικὰ σημειώματα, τὰ σχόλια καὶ τὶς ἀνέκδοτες ἐνθυμήσεις ἢ τὰ χρονικά, ὅλα τοῦτα προβληματίζουν τὸν καταλογογράφο ἂν πρέπει νὰ περιγράψει ἀπλῶς ἢ καὶ νὰ παραθέσει αὐτούσια, κατὰ τὴ διαδικασία τῆς παρουσίας τῆς περιεχόμενης ὕλης, ὀρισμένα ἀπὸ αὐτὰ. Ἡ μέθοδος λοιπὸν γιὰ τὴν παρουσίαση τοῦ ὑλικοῦ στοῦ ὑπὸ δημοσίευση πρόγραμμά μας εἶναι κατ' ἀνάγκην λεπτομερειακὴ:

1. Παρέχεται συνοπτικὴ κωδικολογικὴ καὶ παλαιογραφικὴ περιγραφή τοῦ κάθε χειρογράφου μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν ὕλη, τὰ γραμμένα ἢ ἄγραφα φύλλα καὶ τὰ διάφορα χέρια τῶν γραφέων καὶ τὶς συνθηκῆς ἐργασίας τους.
2. Παρατίθενται ὅλες οἱ ἐπιγραφὰς τῶν κειμένων μὲ τοὺς ἐπεξηγηματικοὺς ὑποτίτλους τους, ὅπως ἀκριβῶς παραδίδονται ἀπὸ τὸ χειρόγραφο.
3. Δηλώνεται τὸ περιεχόμενον τοῦ κειμένου μὲ παραπομπὴ στὴν ἀντίστοιχη ἔκδοση (ἂν ὑπάρχει), μὲ σύντομη περίληψη τοῦ θέματος τοῦ κειμένου ὅταν αὐτὸ εἶναι ἀνέκδοτο, καὶ μὲ δήλωση τῶν ἀρχοτελειῶν.
4. Σχολιάζεται ἡ παρουσία τοῦ κειμένου στὴν ἐκδοτικὴ ἢ ἐρευνητικὴ ὡς σήμερα δραστηριότητα μὲ ὅλη τὴ σχετικὴ βιβλιογραφικὴ τεκμηρίωση.
5. Δημοσιεύονται ἐνδιαφέροντα συνδετικὰ σημειώματα, σχόλια ἢ ἐνθυμήσεις ἀξιόλογες, ποὺ παρεμβάλλονται μεταξὺ τῶν ἔκτενῶν ἢ αὐτοτελῶν κειμένων.
6. Καταρτίζονται πίνακες ἀντιστοιχίας τῶν κειμένων ποὺ ἐμπεριέχονται καὶ σὲ ἄλλους Κώδικες τῆς ἴδιας Μονῆς.
7. Καταρτίζονται ἀναλυτικὰ εὔρητήρια προσώπων, τοπωνυμίων καὶ πραγμάτων.

Ἐλπίζουμε ὅτι τὸ ἔργο αὐτὸ θ' ἀποτελέσει τὸν βασικὸ καὶ χρήσιμο ὁδηγὸ στὴν ἔρευνα τῶν περιεχομένων κειμένων, τὰ ὁποία σχετίζονται μὲ τὴν ἐν γένει ἱστορία τῆς Μονῆς Προδρόμου.

Τὸ χειρόγραφο ἀριθ. 375
 στή Συλλογὴ Ἑλληνικῶν
 Χειρογράφων τοῦ Κέντρου
 «Ivan Dujčev» τῆς Σόφιας

Χαρακτηριστικὸ δείγμα τοῦ πλούτου τῶν πληροφο-
 ριῶν ποὺ μᾶς παρέχονται ἀπὸ τὰ ἐνδιαφέροντα αὐτὰ
 χειρόγραφα τῆς Μονῆς Προδρόμου ἀποτελεῖ ὁ κώδι-
 κας μὲ ἀριθ. 375 στή Συλλογὴ Ἑλληνικῶν χειρογρά-
 φων ποὺ ἐναπόκεινται τώρα στὸ Κέντρο Dujčev.
 Πρόκειται γιὰ μεγάλο χειρόγραφο, διαστάσεων

44×29,5 ἐκ., ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ συσταχωμένα χάρτινα τεύχη τοῦ τύπου τῶν ἐμπορικῶν
 βιβλίων τῆς ἐποχῆς του, μὲ ἀριθμημένες 506 σελίδες καὶ ὀρισμένα παρέμβλητα συσταχω-
 μένα τεύχη ἐν εἶδει παραρτημάτων αὐτοτελοῦς λειτουργίας. Ἡ ἀρίθμηση τῶν μονῶν σε-
 λίδων γίνεται στὴν ἄνω δεξιὰ γωνία τοῦ recto, καὶ τῶν ζυγῶν στὴν ἀντίστοιχη θέση verso
 τῶν φύλλων. Στὴν ἐπιφάνεια τοῦ χαρτιοῦ διακρίνεται ἔντονα χαράκωση μὲ δύο παράλλη-
 λες γραμμὲς κατακόρυφες, ποὺ ὀρίζουν σταθερὰ τὸ ἀριστερὸ καὶ δεξιὸ περιθώριο τῶν σε-
 λίδων. Τὰ ἀρχικὰ γράμματα τονίζονται συνήθως μὲ μενεξελὶ μελάνι.

Οἱ γραφεῖς τοῦ
 χειρογράφου καὶ
 ὁ χρόνος γραφῆς

Τὸ χειρόγραφο εἶναι γραμμένο ἀπὸ δύο, βασικά, χέρια γραφέων,
 ποὺ ποὺ μᾶς εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ τὶς πληροφορίες τοῦ ἴδιου τοῦ
 χειρογράφου. Στὸ (παρά)φύλλο 1α π.χ., ὅπου γράφτηκε τὸ γενι-
 κὸ πληροφοριακὸ σημεῖωμα γιὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ χειρογρά-
 φου (βλ. πίν. 3), διαβάζουμε:

«Οὗτος ὁ ὀγκώδης Κώδηξ, ἦτοι Βραβεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐγένετο καὶ ἐσυστήθη τῇ
 ἐπινοίᾳ καὶ προνοίᾳ τοῦ Γέρω Θεοδοσίου Ἱγουμενοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἀντεγράφησαν καὶ
 κατεγράφησαν ὅλα τὰ περιεχόμενα εἰς τοὺς πρώτους ἀρχαίους Κτιτορικοὺς Κώδηκας ὁ-
 μοῦ καὶ τὰ εὐρισκόμενα εἰς ὅλους τοὺς μέχρι σήμερον 1877 ἑτέρους Κώδηκας μὲ διάφορα
 καὶ ἀναγκαῖα περιεχόμενα καὶ ἄξια περιεργείας καὶ ἀναγνώσεως ὡς ἕκαστος φιλιαναγνώ-
 στης λαθῶν ὑπ' ὄψει τὸν Κώδηκα δύναται νὰ ἐννοήσῃ ἀντεγράφησαν πρὸς τούτοις καὶ
 ὅλαι αἱ ἐπιγραφαὶ αἱ σωζόμεναι εἰς τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς καὶ εἰς πλάκας μαρμάρου, εἰς δια-
 φόρους οἰκοδομὰς καὶ εἰς ἱερὰ κειμήλια. Ἀντεγράφη δὲ διὰ χειρὸς τοῦ ὑπαλλήλου αὐτοῦ
 Γεωργίου Διδασκάλου καλλιγράφου Σερραίου» (βλ. πίν. 2).

Ὁ Σερραῖος καλλιγράφος Γεώργιος ἔγραψε τὸ κύριο σῶμα τοῦ χειρογράφου, ἀπὸ τὴν
 ἀρχὴν ὡς τὴ σελ. 437, ὅπου καὶ διαπιστώνεται διατάραξη στὴ συνέχεια τῆς γραφῆς τοῦ χει-
 ρογράφου, καθὼς καὶ τὸν «πίνακα περιεχομένων» τῆς ὕλης ποὺ ὁ ἴδιος κατέγραψε, ἐκτὸς
 ἀπὸ ἕνα παρέμβλητο τεύχος μεταξὺ τῶν σελ. 380-381. Στὸ ἴδιο τὸ χειρόγραφο, ἀνάμεσα σὲ
 ἄλλα ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα καὶ ὕλη ποὺ γράφεται μεταγενέστερα, διαβάζουμε ὅτι διατέ-
 θηκαν χρήματα (γρόσια 1350) «εἰς τὸν καλλιγράφον Γεώργιον Δημητρίου Σερραῖον δι-
 δάσκαλον εἰς Δοθίστα²⁴ καὶ Κωνσταντῖνον Χρήστου Σερραῖον²⁵ διὰ τὰς εἰς τὸν νέον Μέ-

γαν Κώδικα αντιγραφάς από τους αρχαίους Κτιτορικούς κώδικας και λοιπά επίσημα έγγραφα, ως φαίνονται επισήμως εις τὸν ἴδιον Κώδικα»²⁶.

Ὁ δεύτερος γραφέας, λιγότερο καλλιγράφος, φαίνεται ὅτι ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη τῆς γραφῆς τῶν παρεμβλήτων τευχῶν μεταξύ τῶν σελ. 380-381, 437-438 καὶ τὴ συνέχιση τῆς γραφῆς τοῦ χειρογράφου ἀπὸ τῆ σελ. 465-498α. Τέλος, ἀναγνωρίζεται ἓνα διαφοροετικὸ χέρι ἀνώνυμου ποῦ γράφει τὰ κείμενα τῶν σελ. 438-451 καὶ τέταρτο ποῦ γράφει ἐν ὄλῳ τὸ «Κτηματολόγιον τῆς κατὰ Σέρρας Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου 1866»²⁷, ποῦ βρίσκεται στὸ τέλος τοῦ χειρογράφου. Ἄλλες σελίδες μὲ λιγότερο ἐκτεταμένα κείμενα (π.χ. οἱ σελ. 506-507) καὶ ὀρισμένες ἀναγραφές εἶναι ἐπίσης γραμμένες ἀπὸ ἀδεξιότερο χέρι.

Σύμφωνα μὲ τὶς πληροφορίες τοῦ σημειώματος ποῦ παραθέσαμε στὴν ἀρχή, ὁ κώδικας φαίνεται νὰ γράφεται τὸ 1877 μὲ ἐντολὴ τοῦ ἡγουμένου Γέροντος Θεοδοσίου²⁸, γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ ὁποῖου στρέφεται καὶ ἡ ὅλη ἐγκωμιαστικὴ συμπεριφορὰ τῶν γραφέων ποῦ καταγράφουν τὰ ἔργα του στὸν, θὰ λέγαμε «Θεοδοσιανὸ», Κώδικα τῆς Μονῆς. Στὸ διάστημα τῶν ἐτῶν τῆς β' ἡγουμενείας τοῦ Θεοδοσίου Λαζάρου (1870-1885)²⁹ γράφεται ἐπομένως τὸ χειρόγραφο· ὁ ἴδιος ὁ Θεοδόσιος στὶς 16 Σεπτ. 1888 ἀναφέρεται στὸ χειρόγραφο ὡς *ὑπέργηρος ἐνενηκοντούτης*³⁰.

Ὁ στόχος αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου	Ἵστερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ γενικὰ κατατοπιστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ χειρόγραφο μὲ τὴν δερματόδετη νεωτάτου τύπου στάχωση καστανοῦ χρώματος, μὲ χρυσοτυπικὴ διακόσμηση στὴν ἐξωτερικὴ πλευρὰ
---------------------------	---

τοῦ πρώτου καλύμματος ποῦ δηλώνει σχηματικά, ἔστω καὶ ἀτελῶς, τὸ μονόγραμμα τῆς Μονῆς Προδρόμου (βλ. πίν. 1), δὲν ἀπομένει παρὰ ἡ προσέγγιση τοῦ περιεχομένου.

Στόχος, ὅμως, αὐτῆς τῆς προσπάθειας, ὀφείλουμε νὰ δηλώσουμε στὸ σημεῖο αὐτό, δὲν εἶναι ἡ συστηματικὴ προσέγγιση τοῦ περιεχομένου μὲ τὴ μέθοδο ποῦ ἐκθέσαμε στὴν ἀρχή· ἄλλωστε καὶ ὁ κώδικας ἀριθ. 375 περιλαμβάνεται στὴν εὐρύτερη ἐργασία μας γιὰ τὴ συνολικὴ παρουσίαση τῶν Κωδίκων τῆς Μονῆς Προδρόμου. Γι' αὐτὸ ἄς μᾶς συγχωρήσει ὁ «φιλοπεριέργος καὶ φιλαρχαιολόγος ἀναγνώστης» τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων, λόγῳ καὶ ἐλλείψεως χώρου, ἐπιλογὴ ἑνὸς μικτοῦ συνδυασμοῦ τῆς «συνοπτικῆς» παρουσίας τοῦ ὑλικοῦ καὶ τὸν δειγματοληπτικὸ τρόπο παράθεσης ὀρισμένων σημειωμάτων-ὀδηγῶν μέσα στὸ κείμενο γιὰ τὸ περιεχόμενο, καθὼς καὶ τὴ δειγματοληπτικὴ ἐπίσης ἀναγραφὴ τμημάτων ἀπὸ τοὺς «πίνακες περιεχομένων», ὅπου ἡ διατάραξη ἢ τὰ χάσματα τοῦ χειρογράφου δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἄμεση γνώση τοῦ περιεχομένου. Θὰ προσπαθήσουμε λοιπὸν νὰ δώσουμε μιὰ πρώτη γενικὴ ἰδέα γιὰ τὸ περιεχόμενο τοῦ συγκεκριμένου χειρογράφου. Τέλος, θὰ παραθέσουμε μιὰν αὐτοτελὴ ἐνότητα κειμένου ὡς παράρτημα αὐτῆς τῆς παρουσίας, μὲ τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ ἐπανεέλθουμε ἀργότερα καὶ σὲ ἄλλες αὐτοτελεῖς ἐνότητες μὲ ἐνδιαφέροντα κείμενα, ὅπως εἶναι π.χ. ὀρισμένα σώματα ἐπιστολῶν καὶ ἐγγράφων ἢ τὸ ἐν τέλει τοῦ Κωδικοῦ «κτηματολόγιον» τῆς Μονῆς Προδρόμου:

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Ἐνότητες Ὁ πλοῦτος τοῦ περιεχομένου τοῦ Κώδικα 375, ποῦ τὸν κάνει νὰ ξεχωρίζει ἀνάμεσα στοῦ μεταβυζαντινοῦ σύνολο τῶν Κωδίκων τῆς Μονῆς Προδρόμου, ἀπλώνεται στοῦ χειρόγραφο κατὰ ἐνότητες τὶς ὁποῖες καὶ παραθέτουμε:

α'. σελ. 1-24: Προοίμιο καὶ Τυπικὴ Διάταξη τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου: *«Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ τυπικοῦ, τῇ συντεθείσῃ παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Μητροπολίτου Ζιχνῶν καὶ κτίτορος τῆς ἐν τῷ ὄρει τοῦ Μενοικέως διακειμένης σεβασμίας Μονῆς τοῦ Θείου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, ἐκ κοινῆς γνώμης τῆς ὑφ' ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀδελφότητος»*³¹.

– Πίνακας περιεχομένου μὲ «τὰ κεφάλαια τοῦ παρόντος τυπικοῦ»³².

Κεφάλαια: 24

β'. σελ. 27-50³³: Περιλαμβάνει *«Τὰ ἴσα τῶν Χρυσοβούλλων τῆς Ἁγίας Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ»*³⁴

Ἐγγραφα: 13

Ὁ παρατοποθετημένος (;) πίνακας μᾶς πληροφορεῖ γιὰ 14 ἔγγραφα *«τοῦ γέροντος Ἀνδρονίκου, τοῦ νεωτέρου Ἀνδρονίκου καὶ τοῦ Στεφάνου Κράλλη Σερβίας... ἐν οἷς περιέχεται καὶ σιγίλλιον πατριαρχικὸν τοῦ Κυροῦ Ἡσαΐα»*³⁵, ὅμως στοῦ χφ ἀντιγράφηκαν 13 ἔγγραφα καὶ ἡ παραπομπὴ τοῦ ἐγγράφου δ' ἐστὶν ἐν τῇ σελ. 31 εἶναι λανθασμένη. Τὸ ἔγγραφο δ' ἀρχίζει ἀπὸ τῇ σελ. 33.

γ'. σελ. 63-82: *«Ἀρχὴ τῶν ἴσων τῶν Ἀνδρονίκων Βασιλέων καὶ Αὐτοκρατόρων Ρωμαίων»*³⁶.

Ἐγγραφα: 26

δ'. σελ. 83-89: *«... τὰ ἴσα τῶν προσταγμάτων τοῦ Κυρίου Στεφάνου Κράλλη Σερβίας»*³⁷.

Ἐγγραφα: 12

ε'. σελ. 91-95: *«... ἐν μερικὸν κτηματολόγιον εἰς τὸ ὁποῖον συνάπτεται ὁ ἀρχαῖος περιορισμὸς ἤτοι συνορλαμᾶς τοῦ Μοναστηρίου ...»*³⁸.

Κείμενα: 3

ς'. σελ. 99-100: Πράξεις καὶ ἔγγραφα *«τοῦ κτηματολογίου τοῦ ... μετοχίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Κρνονερίτου...»*³⁹.

Κείμενα: 8

ζ'. σελ. 111-172: *«... ἀντιγραφὰ ἐκ τοῦ ἀρχαίου κώδικος διὰ τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως Σερβῶν κτήματα τοῦ Μοναστηρίου ἐξ ἀφιερωμάτων καὶ ἀγορασίας»*⁴⁰.

Κείμενα: 71

η'. σελ. 177-186: Τὰ «*ἴσα τῶν εἰς Τερλίσι χωρίον Νευροκόπου κτημάτων τοῦ Μοναστηρίου*»⁴¹.

Κείμενα: 16

Ἀντιγράφονται ἐπίσης: α) σιγίλιῶδες γράμμα τοῦ πατρ. Κων/λεως Νήφωνος, β) ἀφιερωτήριο καὶ ἐκδοτήριο γράμμα τοῦ ἐπισκόπου Φερεμῶν Κυπριανοῦ, γ) γράμμα τοῦ μητρ. Μελενίκου Μητροφάνους καὶ δ) Κτηματολόγιον «εἰς δέκα τμήματα διηρημένον»⁴² γὰρ τὴν ἴδια ὑπόθεση.

θ'. σελ. 189-240: Ἀντιγραφὲς «*διὰ τὰ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ζιχνῶν κτήματα τοῦ Μοναστηρίου*»⁴³.

Κείμενα: 67.

ι'. σελ. 243-252: Τὸ «*Κτηματολόγιον τῆς Παλαιολογίνης Εἰρήνης Χούμναινας θείας τοῦ βασιλέως νέου Ἀνδρονίκου*»⁴⁴.

Ἀναγραφές: 80

ια'. σελ. 257-260: Ἴσον χρυσοβούλλου Ἰωάννου Παλαιολόγου. Μὲ ἐνδιαφέρουσα πληροφορία: «*τοῦ κάτωθεν χρυσοβούλλου τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου τὸ πρωτότυπον εἰς μεμβράνας εὐρίσκεται ἐν τῷ Σκευοφυλακείῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς*»⁴⁵.

ιβ'. σελ. 265-278: Ἐγγραφα καὶ Πρακτικὰ «*ὅσα ἐγένοντο μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως... Ταῦτα δὲ τὰ ἔγγραφα καὶ αἱ πράξεις 47 ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν Κων/λεως ἀρχίζουσιν, ἤτοι ἀπὸ Ἀδὰμ 7006 καὶ ἑξακολουθοῦσιν ἕως τὸ ἔτος 7307 (Ἀπὸ Χριστοῦ δὲ τὸ 1499 μέχρι τοῦ 1800)*»⁴⁶.

Κείμενα: 13

ιγ'. σελ. 281-320: «*Ἔτεροι πράξεις μετὰ τὴν ἄλωσιν Κων/πόλεως*»⁴⁷.

Κείμενα: 65

ιδ'. σελ. 323-336: Ἴσα Πατριαρχικῶν σιγίλιων (Καλλινίκου, Γρηγορίου τοῦ Ε', Ἰωαννικίου), καὶ ἴσα τῶν σιγίλιων τῆς ἱερᾶς Μονῆς «*ἐξᾶχθέντα ἐκ τῶν πρωτοτύπων αὐτῶν*»⁴⁸.

Κείμενα: 7

ιε'. σελ. 351-373: Ἀναγραφὲς ἀπὸ παλαιὰ Κατάστιχα, «*ἐν παλαιόν... ἀπὸ 1728 ἀρχίζον καὶ φθάνον ἕως 1760*»⁴⁹... ἕτερον ἀρχαῖον, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ἀπὸ 1781 ἕως 1796⁵⁰... Ἀπὸ τὸ ἔτος 1770 ἐξάγονται ἀπὸ μερικότερα ἔτησια κατάστιχα τοῦ μακαρίτου Θεοκλήτου Συγγέλλου ἕως τὰ 1797⁵¹. ἀπὸ 1798 ἕως 1806 ἐξήχθησαν ἀπὸ τὰ κατάστιχα τῶν διαδόχων αὐτοῦ Ματθαί-

ου, Παρθενίου, Σωφρονίου και Χριστοφόρου πνευματικού Μελνικιτζλή»⁵².

Ἐπιγραφές γεγονότων ἀπὸ 1730-1757, 1761-1797, 1798-1807.

Σημειώματα: 287

ισ'. σελ. 374-380: Ἐπιγραφές (βλ. παράρτημα).

ιζ'. σελ. 380-381: Μεταξύ των παρεμβάλλεται τεύχος 10 φύλλων με τὴ σελιδαρίθμηση 381-395 καὶ χωρὶς ἀρίθμηση στὰ τελευταῖα φύλλα, στὸ ὁποῖο ἀντιγράφονται:

«Ἐπιγραφαὶ τῶν Ἱερῶν χρυσαργυρῶν θηκῶν τῶν ἁγίων λειψάνων... τῶν ὁποίων καὶ τὸ βάρος εἰς δράμια σημειοῦται»⁵³ καὶ μεταφέρονται ὀρισμένες ἐπιγραφές καὶ ἀφιερώματα, ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ μετόχι τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Κρουονερίτου⁵⁴, καὶ «ἐπιγραφαὶ θρύσεων καὶ γεφυρῶν»⁵⁵.

Ἐπιγραφές: 11

ιη'. σελ. 381-387: «Καταγραφαὶ τῶν ἀρχαίων ἱερῶν Σκευῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὡς καὶ τῶν νεωτέρων»⁵⁶. (Α' ⁵⁷ καὶ Β' καταγραφή⁵⁸, Γ' «εἰς τὸν νέον Μπελάντζον»⁵⁹, ὅπερ κατεστρώθη ἐν ἔτει 1807 ἐπὶ ἡγουμένου Δαμασκηνοῦ»⁶⁰ ποὺ περιλαμβάνει «τὰ κοτῖα τῶν ἁγίων λειψάνων»⁶¹, ἀργυρᾶ Σκευὴ τῆς ἐκκλησίας, Σταυροὶ ἀσημοδεμένοι, Ἱερά ἄμφια, ἕτερα ἀσημικὰ τῆς Ἱγουμενίας»⁶², Δ' Καταγραφή ποὺ ἐγίνε «κατὰ τὸ ἔτος 1844 ἕως 1852... ἐπὶ ἡγουμενείας ΧατζηΔανιὴλ καὶ Δικαίου Θεοδοσίου»⁶⁴.

Ἐνότητες: 10

ιθ'. σελ. 387-393: Καταγραφή κτημάτων τοῦ Μοναστηρίου «εὑρισκόμενα εἰς Σέρρας»⁶⁵ καὶ «ἕτερα καταγραφή»⁶⁶ ἀπὸ «τὸν ἀρχαῖον κώδικα»⁶⁷ καὶ «ἕτερον κτηματολόγιον ... γεγραμμένον εἰς τὸν νεώτερον κώδικα»⁶⁸. Παρεμβάλλεται «γράμμα φέρον σημασίαν καὶ ὡς ἀρχαῖον μετὸ νὰ ἦναι ἐσφραγισμένον μετὴν ἀρχαίαν σφραγίδα τοῦ Μοναστηρίου... ἐκδοθὲν ἐπὶ ἡγουμενείας Γρηγορίου τὸ ἔτος 1768»⁶⁹.

Ἐνότητες: 11

κ'. σελ. 395-413: Ἀντιγραφή ἀρχαίων καὶ νεωτέρων γραμμάτων «ὅσα... δὲν εὑρέθησαν εἰς κόπια»⁶⁸.

– Καταστρώνονται γράμματα τῶν ἐτῶν 1775-1856.

Γράμματα: 24

κα'. σελ. 417-418: Ἀντιγραφή «ἀφιερωμάτων» - κτημάτων τῆς Μονῆς⁶⁹.

Μετόχια εἰς Βροντοῦ, ἐν Σαβθιάνῳ εἰς Σιάτιστα, Σκρίτζοβον, Λόφτσιαν, Κρούσιουθα, Χωροβίστα, Τσερνίστα, καὶ «ὀσπήτια» ἐν χωρίῳ Σέρωα καὶ Ζιλιάχοθα.

Ἐπιγραφές: 10

κβ'. σελ. 420-425: **Ἐπίσημον ἔγγραφον ἐπικυρωμένον (βλ. πίν. 4):**

«κατὰ τὸ ἔτος 1861». Παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ καὶ παρὰ τῆς ἐκεῖσε Ρωσσοικῆς Καντζιλιαρίας. Ἐν Σέρραις δὲ παρὰ τοῦ τότε Μητροπολίτου Σερρῶν Κυρίου Μελετίου... ἐν τῷ ἐπισήμῳ τούτῳ ἔγγραφῷ διπλοῦν γεγονότι περιέχονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ ὅσα τμήματα Τιμίου Ξύλου, καὶ Τιμίου Αἵματος τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ μέρος τῶν ἁγίων Λειψάνων εὐρίσκονται εἰς διαφόρους Χρυσσαργυρᾶς καὶ λοιπὰς ἀργυροδεμένας θήκας»⁷⁰ καὶ «ἑτέρα γραφή τῶν 24 κουτείων τῶν ἁγίων λειψάνων»⁷¹. Καταγράφονται 21 θήκες μὲ 86 τμήματα ἁγίων λειψάνων.

Ἐγγραφα καὶ καταγράφες: 22

κγ'. σελ. 427-429: **Ἐπίσημον ἔγγραφον Θεοδοσίου σταλὲν ἀπὸ Μελένικον πρὸς τὸν Ἡγούμενον Διονύσιον 1870 Ἰουλίου 4»⁷².**

Γράμμα: 1.

Περὶ συστάσεως τῆς Μοναστηριακῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς⁷³.

κδ'. σελ. 430-437: **Ἐπίσημον ἔγγραφον ἀπὸ 1844 ἕως τοῦ 1883 προσαποκτηθέντων κτημάτων, ἱερῶν κειμηλίων καὶ οἰκοδομῶν»⁷⁴.**

Ἄγορες χωραφίων Ἀλτημισίου, Ἀραψίας, Δερβέσενος, εἰς τὸν λόφον ἀντικρῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, μερίδες τῆς εἰς Σέρρας καὶ ἀλλοῦ ἀγορασμένων κήπων καὶ περὶ τῶν γαιῶν τῶν δύο Μετοχιῶν Σκρίτσιοθας καὶ Χοροβίστας. Τέσσερα πρακτικὰ ἀγορᾶς χωραφίων (Ἀραψίας, Δερβέσεν, Τουμβίτσα) καὶ προίκιση τοῦ Μετοχίου τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Σερρῶν.

Ἐνότητες: 8

κε'. Μεταξὺ τῶν σελ. 437 καὶ 438 παρεβάλλονται 20 φύλλα χωρὶς ἀρίθμηση (διαστάσεων 350×210), λευκὰ χωρὶς ριγώσεις. Στὸ κατάστιχο αὐτὸ καταγράφονται τὰ «ποσὰ τῶν γαιῶν καθορίζονται κατ' ὄνομα ὅσα ἠγοράσθησαν μὲ γρόσια, ὅσα ἠγοράσθησαν μὲ λίρας»⁷⁵.

Μερίδες: 9

– Προσοδοφόρα κτήματα, μετόχια, μερίδες τῆς ἐν Σέρραις ἐκκλησίας τοῦ Τ. Προδρόμου, τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, τῆς κατὰ Καμενικίαν ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τῶν ἐπισήμων Σουλτανικῶν ὀρισμῶν, τῶν χρησίμων οἰκοδομῶν, τῶν χαϊρατίων «ἤτοι κοινῶν χαρίτων εἰς θρύσεις καὶ γεφύρας»⁷⁶, ἐκπαιδεύσεως ἐπισήμων σπουδαστῶν τῆς Ἱερατικῆς Μοναστηριακῆς Σχολῆς⁷⁷, «ὄσοι ἀπὸ τὸ ἔτος 1800 ἕως 1855 ἀνήγειραν δωμάτια ἐντὸς τῆς Ἱ. Μονῆς καὶ... νέας οἰκίας ἐν τῇ ἐν Σέρραις ἐνορίᾳ τοῦ Τιμίου Προδρόμου»⁷⁸.

κς'. Μεταξὺ τῶν σελ. 438 καὶ 488 (sic) παρεβάλλεται ὁ ΠΙΝΑΞ τῶν περιεχομένων τοῦ κώδικα, ὁ ὁποῖος φέρει ξεχωριστὴ ἀρίθμηση μὲ ἑλληνικὰ στοιχεῖα α'-ιη⁷⁹.

κζ'. σελ. 438-451: **Ἐπίσημον ἔγγραφον ἐξάγονται ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον κώδικα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται ὡς ἔγγραφα ἀναφερόμενα πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου»⁸⁰.**

«Οὗτος ὁ ἀρχαῖος Κώδιξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σερρῶν λαμβάνει ἀρχὴν ἀπὸ 7112 καὶ λήγει 1834»⁸¹.

Σύνολο: 25

Περιέχονται τὰ ἀκόλουθα κείμενα:

1. σ. 438 bis: «*Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Ἰωάσαφ Σερρών*» (1504 ἐν μηνί Μαρτίῳ).
2. σ. 439: «*Πατριαρχικὴ Ἐπιστολὴ ἀφορῶσα τὴν διένεξιν τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ πολῖται Σερραῖοι μὲ τοὺς πολίτας Μαχαλιώτας Ταραπανᾶ μαχαλεσῆ. Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ*». (1744 Ἰουλίῳ 12).
3. σ. 439 bis: «*Περὶ τῆς ἀποδόσεως ἐκκλησιῶν τινων, καὶ τῶν αὐτῶν εἰσοδημάτων, παρὰ τῶν πολιτῶν σφετερισθέντων, τῷ Μητροπολίτῃ Σερρών. Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ*» (1650, μηνί Αὐγούστῳ, ἰνδ. δ').
4. σ. 440 bis: «*Περὶ τῆς εἰς τὰς ἐνορίας ἐπιστροφῆς τῆς πωληθείσης ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Νικολάου. Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ*». *Ἔπονται τὰ σχετικῶς ἔχοντα μετὰ τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου.*
5. σ. 441: «*Γράφη πατριαρχικὴ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πατέρων Προδρομιτῶν, <ἦν> εἶχον μετὰ τοῦ Ἁγίου Σερρών*» (1675, ἐν μηνί Φεβρουαρίῳ ἰνδ. ζ').
6. σ. 441 bis: «*Ἡ περὶ τοῦ κατὰ τὸ χωρίον Λάκκος Μοναστηριακοῦ μύλου πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ*» (ἐν ἔτει σωτηρίῳ 7119 = 1691).
7. σ. 441 bis: «*Γράμμα τῆς Μητροπόλεως Σερρών περὶ τοῦ αὐτοῦ Μοναστηριακοῦ μύλου*» (1610, ἰνδ. θ', Ὀκτωβρίου 25).
8. σ. 442: «*Περὶ τῆς πτωχεύσεως τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Ἀναφορὰ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Σερρών*» (1691).
9. σ. 442 bis: «*Περὶ Μοναστηριακοῦ κτήματος εὕρισκομένου εἰς τὴν Ψαρομέσην*» (1626, Μάρτιος).
10. σ. 442 bis: «*Περὶ τινος ἐργαστηρίου Μοναστηριακοῦ*» (1622, Ἰουλίου 29).
11. σελ. 443: «*Περὶ τινος Μοναστηριακοῦ τόπου ἀρπαγέντος ὑπὸ τινος Δούκα*» (1647, μηνί Φεβρουαρίῳ 5).
12. σελ. 443: «*Περὶ τινος ἐργαστηρίου Μοναστηριακοῦ πωληθέντος*» (1647, μηνί Αὐγούστῳ, ἰνδ. ιε').
13. σελ. 443 bis: «*Σημείωσις ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος τῆς Μητροπόλεως Σερρών*».
14. σελ. 444 bis: «*Ἔπονται τὰ ἐξῆς ἀπὸ τὸν κώδικα τῆς Μητροπόλεως*» <εὐεργετικὸν γράμμα> (Ἀχρονολ.).
 <Σημείωσις> : Ἐν ἔτει 1628 μηνί Δεκεμβρίου <ω> 19. Ἦλθον ἀπὸ τὴν βασιλεύουσαν τῶν πόλεων εἰς τὴν ἡμετέραν Μητρόπολιν καὶ ἀπόλαυσα πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ εὕρισκομένους χριστιανούς, τοὺς ὁποίους νὰ τοὺς αὐξάνῃ ὁ Θεὸς καὶ νὰ τοὺς φυλάττῃ ἀπὸ παντὸς κακοῦ».
15. σελ. 444 bis: «*Ἐπικύρωσις τῆς πωλήσεως ὀσπητίου τινός*» (4037, μηνί Ἀπριλίῳ 2).
16. σελ. 445: «*Περὶ Μονυδρίου μετὰ τῶν Κτημάτων αὐτοῦ προσαρτηθέντος εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Σερρών*» (1632, μηνί Ἀπριλίῳ δ').
17. σελ. 445: «*Ἡ περὶ τινος ὀσπητίου εὕρισκομένου ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Γεωργιλᾶ συμφωνία τῶν Κ(υροῦ) Συναδινοῦ, Ἱερομονάχου Γαβριήλ, καὶ μοναχῆς Παΐσιας*». (Ἐν ἔτει 1630 μηνί Νοεμβρίῳ γ', ἰνδ. 8).
18. σελ. 446: «*Αἰ γενόμεναι κατ' ἔτος πανηγύρεις εἰς τὰ ἐξῆς διάφορα χωρία*».
19. σελ. 446: «*Τὰ μούλκια τῶν ἁγίων Θεοδώρων*» (κατὰ τὸ ἔτος αχθ', ἰνδικτιῶνος ζ', μηνί Ἰουλίῳ ζ'). Βλ. πίν. *Jordan Pop Georgiev-St.N. Šiškov, Bългарite v Ser-*

skoto Pole, σ. 1, No I.

20. σελ. 446: «Τὰ σκευὴ τοῦ Ταξιάρχου καὶ μούλκια» (κατὰ τὸ ἔτος αχγ', ἰνδ. ζ'). Βλ. *Jordan Pop Gorgiev - St. N. Siškov*, ὀ.π., σ. 1.
21. σελ. 446 bis: <Καταγραφή ἱερῶν σκευῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων τῆς Μητροπόλεως Σερρών>
(Κατὰ τὸ 7128 [= 1620], ἰνδ. γ', Ἰουλίου λ').
22. σελ. 447: «1814 Δεκεμβρίου. Ἐτέρα καταγραφή τῶν ἐν τῇ Μητροπόλει εὑρισκομένων ἱερῶν σκευῶν ἐν τῷ θείῳ Ναῶ τῶν ἁγίων Θεοδώρων».
23. σελ. 447 bis: «Τὰ ἅγια καὶ ἱερὰ σκευὴ τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Μητροπόλεως καὶ τὰ μούλκια ἅπερ ἐγράφησαν, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου καὶ αὐθέντος ἡμῶν κυρίου Θεοφάνους».
24. σελ. 448 bis: <Ἐπισκοπικός κατάλογος Σερρών 1604-1828>

Ἐνταυθί δηλοῦται ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ἤρξατο ἀρχιερατεῦειν ἐν τῇ Μητροπόλει Σερρῶν ἕκαστος τῶν Μητροπολιτῶν, καὶ τὸ τέλος τῆς ἐκάστου ἀρχιερωσύνης, ὡς καὶ πόσα ἔτη ἕκαστος διέμεινε Μητροπολίτης Σερρῶν. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ σελί-σειρᾷ ἐστὶν ἡ Σελὶς τοῦ Κώδικος, ἐν τῇ β' ἡ χρονολογία τῆς ἀρχῆς ἐκάστου ἀρχιερέως Σερρῶν, ἐν τῇ γ' ἡ χρονολογία τοῦ τέλους τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκάστου, ἐν τῇ δ' ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκάστου, καὶ ἐν τῇ ε' τῇ τελευταία πάλιν ἡ σελὶς τοῦ κώδικος. Ἀπὸ τὴν χρονολογίαν τῶν ἀρχιερέων καὶ ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν πράξεων τοῦ κώδικος, ὡς καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀρχιερέων φαίνονται ἑλλείψεις τινές.

Κ. Σελίς	Ἀρχ. ἔτ. Χρονολ.	Τέλος ἐκ. Χρονολ.	ὀλικ. ἀριθ. ἐτῶν	Κώδ. Σελ.			
3	ζριθ'	ζρκά	11	38	Θεοφάνης	Μητροπολίτης	Σερρῶν
39	ζρκα	ζρκδ'	2	58	Δαμασκηνός	Μητροπολίτης	Σερρῶν
60	ζρκε'	ζρλγ'	8	78	Τιμόθεος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
69	αψε'	αψηκ'	23	188	Στέφανος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
97	ζρλγ'	ζρλε'	2	104	Ἀχιλῖος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
105	αχηκ'	αχν'	22	144	Δανιὴλ	Μητροπολίτης	Σερρῶν
71	αχκοη'	αψε'	27	176	Ἄνθιμος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
148	αχνα'	αχοε'	24	160	Κύριλλος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
260	αψηλε'	αψημδ'	9	271	Γαβριὴλ	Μητροπολίτης	Σερρῶν
269	αψημζ'	αψηζθ'	26	285	Ἰωαννίκιος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
293	αψηογ'	αψηοη'	5	234	Ἄνθιμος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
294	αψηοθ'	αψηπδ'	5	296	Ματθαῖος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
297	αψηηςζ'	αψηη'	4	300	Κωνσταντῖος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
309	αψηαια'	αψηακα'	10	365	Χρῦσανθος	Μητροπολίτης	Σερρῶν
366	αψηακδ'	αψηακη'	4	371	Πορφύριος	Μητροπολίτης	Σερρῶν

κη' σελ. 450 bis-451 bis: «Σημείωμα περὶ χειρογράφων τῆς Μονῆς»⁸².

Παράγραφοι: 4

– Ἀναφορὰ στοὺ πρόβλημα τῆς εὐρέσεως ἀντιγράφου τῆς κτητορικῆς βίβλου τῆς Μονῆς στοὺ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ στὴν καταγραφή τῶν κίερῶν βιβλιοθη-

κῶν, ἃς τινὰς ὁ Χρῦσανθος Νοταρᾶς πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐσύναξεν ἀπὸ τὰ Ἱερὰ Μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους, καὶ κατέγραψε κατ' ὄνομα»⁸³. Ἀναφορά καὶ στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου (ἐν Κων/πόλει).

κθ' σελ. 451a-498a: <Κατάστιχο τῶν ἐτῶν 1844-1885>

Σαράντα φύλλα λευκά, ἐλαφρῶς γκριζωπά, ἴδιας μορφῆς μὲ τὰ παρένθετα πού γνωρίσαμε παραπάνω στὸ χειρόγραφο.

– Περιέχει τὸ ἄθροισμα τῶν χρημάτων πού ἐδόθησαν γιὰ τὴν ἀγορὰ χωραφιῶν, διάφορα ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς μονῆς, μερίδες τῶν «ἀποθιωσάντων συναδέλφων»⁸⁴, μερίδες «ἐπιζώντων συναδέλφων»⁸⁵ ὀνομαστικῶς ἀναφερομένων, σταθερὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τῆς μονῆς, ληψοδοσίαις τοῦ μοναστηριοῦ, μερὶς τετραμελοῦς ἀδελφότητος, ἔξοδα γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ ἑλληνικοῦ Σχολείου «ἐν τῷ διαστήματι τῶν 40 ἐτῶν»⁸⁶ καὶ διάφορα σημειώματα ἐνδιαφέροντα.

Τὸ κατάστιχο ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν προηγούμενο τῆς μονῆς: «16 7θρίου 1888 Μαναστήρ. Ὁ Προηγούμενος ὑπέργηρος ἐνενεικοντούτις Γέρω Θεοδόσιος» (σ. 497a).

λ' σελ. 506-507: <Ἀπογραφή μοναχῶν>

Ἄρχ. Οἱ Συνάδελφοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τὴν σήμερον διαιροῦνται εἰς τὰς ἐξῆς τάξεις⁸⁷.

<Α'·Ε' τάξεις>.

Τέλ. Ὅθεν ἡ Ἱερὰ Μονὴ τρέφει καθ' ἐκάστην 84 ἀνθρώπους.

1888 κατὰ 7θριον⁸⁸.

λα' Ἀκολουθοῦν 3 ἄγραφα φύλλα καὶ ἔπεται τὸ **Κτηματολόγιον τῆς Μονῆς**, χωρὶς ἀρίθμηση φύλλων (καταλαμβάνει 12 σελίδες).

Ἐπιγρ.: «Κτηματολόγιον τῆς κατὰ Σέρρας Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου 1866»⁸⁹.

Ἄρχ. «Καταγραφή τῶν κτημάτων τῆς κατὰ Σέρρας Ἱ. Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἅτινα τὴν σήμερον ἡμέραν σώζοντα ὑπὸ τὴν κυριότητα καὶ ἐνέργειαν τῆς Μονῆς»⁹⁰.

Τέλ. αὐξ' κατὰ μῆνα Αὐγουστον (ἔπονται ὑπογραφές)⁹¹. (Βλ. πίν. 5 α,β).

Οἱ παραπομπὲς στὶς σελίδες τοῦ χειρογράφου κατὰ τὴν περιληπτικὴ περιγραφή τοῦ περιεχομένου ἐμφανίζουν μερικὴ ἀσυνέχεια, ἡ ὁποία, πρέπει νὰ δηλώσουμε ἐδῶ, ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι στὸ χειρόγραφο ὑπάρχουν ἀρκετὲς ἄγραφες σελίδες ἢ φύλλα πού φέρουν γενικότερες ἐπιγραφές ἐν εἴδει «ψευδοτίτλων» ἐντύπου.

Ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν ὁρισμένα χᾶσματα στὸ χειρόγραφο καὶ ἡ ἀκολουθία τῶν κειμένων δηλώνεται εἴτε μὲ ἐσωτερικὲς παραπομπές (ὅπως π.χ. στὴ σελ. 438, ὅπου δηλώνεται ὅτι «Ἡ καταγραφή τῶν ἱερῶν καὶ πολυτίμων χρυσαργυρῶν κειμηλίων καὶ σκευῶν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἱουμενίας εὐρίσκεται κατ' ὄνομα καὶ κατ' εἶδος μὲ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας αὐτῶν καὶ μὲ τὸ θᾶρος ζυγαριᾶς ἐν τῷ παρόντι κώδικι, ὀπισθεν τοῦ παρόντος πίνακος εἰς σελίδα 454 ἕως 460»)· ἄλλοτε ἡ ἀσυνέχεια εἶναι ἐμφανὴς μὲ τὴν ἀποκοπὴ ὀρισμένων φύλλων. Πολύτιμος ἀρωγὸς γιὰ τὶς γενικὲς πληροφορίες περὶ τοῦ περιεχομένου ἀναδεικνύονται στὶς περιπτώσεις αὐτὲς οἱ «πίνακες περιεχομένων» πού ὑπάρχουν στὰ γενικὰ ἢ τὰ ἐπὶ μέρους τμήματα τῆς ὕλης. Στὴ σελ. 1 καταγράφονται «τὰ κεφάλαια τοῦ παρόντος τυπικοῦ», στὴ σ. 2 «... συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ ἐξῆς ἴσα τῶν χρυσοβούλλων τῆς Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ τ. Προδρόμου...», στὶς σελ. μεταξύ 437-438 ὁ μέγας «ΠΙΝΑΞ τῶν περιεχομένων» (σελ. ι' -ιη'), πού συνοδεύεται (σελ. ιη' bis-438) ἀπὸ ἕνα πολύτιμο «πίνακα

περιεχομένων», τών σελ. 413-437, ὁ ὁποῖος ἐξηγεῖ τὴ μετάβαση τῆς ὕλης σὲ ἄλλες σελίδες τοῦ χειρογράφου («*Ἡ Μερὶς αὕτη τῶν ἀγορασθέντων γαιῶν μεταβαίνει εἰς σελίδα τοῦ ἰδίου κώδικος ...462*»). Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ μπορούμε νὰ συμπληρώσουμε τὰ κενὰ, ὅπως π.χ. στὶς σελ. 337-350 πού κόπηκαν ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ χειρογράφου, καὶ ὑπάρχει διατάραξή του ἀπὸ τὴ σελ. 334.

Ὁ πίνακας περιεχομένου στὸ σημεῖο αὐτὸ μᾶς πληροφορεῖ:

Ἰσα τῶν Σιγίλλιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς⁹² ἐξαχθέντα ἐκ τῶν ἐν μεμβράναις πρωτοτύπων αὐτῶν.

Ἐν σιγίλλιον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἰωαννικίου μὲ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ὅτι τὸ Μοναστήριον εἶναι αὐτοκρατές, αὐτοδέσποτον, πάντῃ ἐλεύθερον, ἀδούλωτον, καὶ ἀσύδοτον, ἔχον ἐαυτῷ ὑποκείμενα ἀναποσπάστως καὶ ἀναφαιρέτως τὰ προικοδοτηθέντα καὶ ἀφιερωθέντα κτήματά τε κ(αι) πράγματα, ἐδόθη τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῷ ἔτει αψξβ' σελίς 333.

Ἐτερον σιγίλλιον Πατριαρχικὸν κ(αι) Συνοδικὸν τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου Κυρίου Νεοφύτου περὶ τῆς αὐτῆς ἐλευθεριότητος καὶ ἀτελείας τοῦ Μοναστηρίου ἐπιδοθέν τῷ ἔτει αψγα' σελίς 337.

Ὅμοιον σιγίλλιον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου Κυρίου Γρηγορίου τοῦ κρεμασθέντος μὲ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν τῶν προειρημένων ἐδόθη ἐν ἔτει αψγ' σελίς 341.

Ἐν σιγίλλιον Πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Κουταλινοῦ δι' οὗ καὶ παρὰ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἐπικυροῦται ἢ παρὰ τῶν ἐνοριτῶν προσάρτησις καὶ πώλησις εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς κατὰ Σέρρας ἐν τῇ ἐνορία ἄνω καὶ Κάτω Καμενικίων κειμένης Ἱερᾶς ἐκκλησίας καὶ τιμωμένης ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου μετὰ πάντων τῶν ἐνυπαρχόντων αὐτῇ Ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων, ἀντὶ ἱκανῆς ποσότητος χρημάτων, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ἐνοριταὶ ἐξώφλησαν τὰ ὑπέρογκα χρέη αὐτῆς, ἐβραβεύθη δὲ τῇ Ἱερᾷ Μονῇ καὶ ἐλήφθη διὰ τοῦ νῦν Καθηγουμένου τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου Κυρίου Θεοδοσίου τῷ ἔτει αωμζ', σελίς 346(-350).

Ἡ φράση «*ἐξαχθέντα ἐκ τῶν ἐν μεμβράναις πρωτοτύπων αὐτῶν*» ἴσως ἦταν ἀρκετὴ γιὰ τὴν ἀποκοπὴ τῶν φύλλων, ἀφοῦ τὰ κείμενα συνδέονται μὲ τὴν ὑπάρξη, κατὰ τὸ χρόνο τῆς ἀντιγραφῆς τους, τῶν πρωτοτύπων τους.

Ἡ περιληπτικὴ περιγραφὴ τοῦ περιεχομένου ἔδειξε τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας αὐτοῦ τοῦ χειρογράφου, καθ' ὅσον «*τὰ πρακτικὰ ταῦτα*», γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὰ γραφόμενα λόγια τοῦ γραφέα διδασκάλου Γεωργίου Δημητρίου, «*εἰσὶ ποικίλα καὶ ἄξια παρατηρήσεως καὶ περιεργείας εἰς πάντα φιλαναγνώστην*»⁹³.

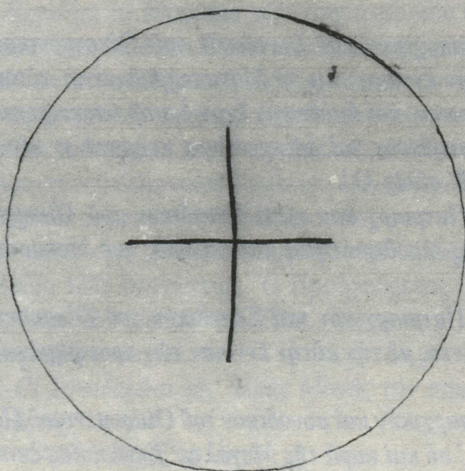
Τὴν περιέργεια αὐτὴ ἱκανοποιούμε, πιστεύουμε μερικῶς, σήμερα μὲ τὸ μελέτημά μας αὐτό. Μᾶς χαροποιεῖ μάλιστα ἰδιαίτερα τὸ γεγονός ὅτι ἔχουμε μιὰ συγκεκριμένη χρονολογία (1319) ἀπὸ τίς «*πρῶτες τοιχογραφίες*» τοῦ νάρθηκα τοῦ καθολικοῦ καὶ τῶν «*δεσποτικῶν*» εἰκόνων του⁹⁴. Ἡ ἐπισταμένη ὁμως μελέτη καὶ τῶν ἄλλων Κωδίκων ἐπιτρέπει νὰ διακρίνουμε πόσα καὶ ποιά κείμενα μεταβιβάζονται ἀπὸ χειρόγραφο σὲ χειρόγραφο, πόσα καὶ ποιά κείμενα χρῆζουσιν ἐκδόσεως. Γιατὶ πραγματικὰ ὑπάρχουν ἐνότητες πού παρουσιάζουν πολυποίκιλο ἐνδιαφέρον. Μιὰ τέτοια ἐνότητα ἐκδίδουμε στὸ παράρτημα ἀπὸ τὸν «*Νέο Μέγα Κώδικα*» τῆς Μονῆς Προδρόμου⁹⁵, πού θεωρήσαμε χρέος νὰ προσφέρουμε πρῶτα στὶς Σέρρες διὰ τοῦ Νέου, κι ἄς εὐχηθοῦμε νὰ γίνῃ Μέγα, Σερραϊκοῦ περιοδικοῦ.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ-ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Χριστούγεννα 1992

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΣΚΑΛ

816 KS

Ἐν τῷ συνόρῳ τοῦ χωρίου Πάντισας πλησίον τῆς θέσεως τῆς κάτω μάνδρας τοῦ Μοναστηρίου μας πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ράχης καταφοροῦσα πρὸς τὸν ποταμὸν τῆς Βροντοῦς εὐρίσκεται πέτρα μεγάλη εἰς ὀμαλὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὁποίας εὐρίσκεται τὸ ἄνω σχῆμα μετὰ φαινόμενα γράμματα.

(cod. σ. 374): Ἐν τῷ συνόρῳ τοῦ χωρίου Πάντισας πλησίον τῆς θέσεως τῆς κάτω μάνδρας τοῦ Μοναστηρίου μας πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ράχης καταφοροῦσα πρὸς τὸν ποταμὸν τῆς Βροντοῦς εὐρίσκεται πέτρα μεγάλη εἰς ὀμαλὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὁποίας εὐρίσκεται τὸ ἄνω σχῆμα μετὰ φαινόμενα γράμματα.

Alt.post.m. Σημείωσις ἐν τῷ νάρθηκι τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Τσιφλικίου μοναστήρ Τουμβίτζας πλάξ, μετεινηνέχθη μετὰ τὴν μάρκα τοῦ Μοναστηρίου : κ(αι) ἔτος 1195: τὰ ὅμοια δὲ γρά(μ)ματα(;) κεχαραγμένα κ(αι) εἶνε μεγάλη πέτρα συνορτασί, κειμένη μεταξὺ συνόρου τῆς Τουμβίτζας κ(αι) Νεοχωριοῦ, φέρουσα αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον ἔτος εἰς Τουμβίτζα. ἔχει δὲ κ(αι) τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς Ἱερ(ᾶς) Μονῆς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἡ ἔκδοση τῶν κειμένων τῶν ἐπιγραφῶν εἶναι διπλωματική. Ἡ ἀρίθμηση εἶναι δική μας. Γιά τίς ἐπιγραφές πού ἔχουν ἤδη ἐκδοθεῖ παραπέμπουμε στήν τελευταία συγκεντρωτική ἔκδοσή τους ἀπό τόν *Γεώργιο Β. Καφταντζή*, Ἱστορία τῆς πόλεως Σερρών καί τῆς περιφέρειάς της (ἀπό τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους μέχρι σήμερα), τόμος πρῶτος: Μῦθοι-ἐπιγραφές-νομίσματα, Ἀθήναι 1967. Παραπέμπουμε ἐπίσης στὰ ἀπόγραφα τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ καθηγ. *N. Μουτσοπούλου*, Συμβολή στή μορφολογία τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς. Λεύκωμα Βυζαντινῶν καί μεταβυζαντινῶν ἐπιγραφῶν, Θεσσαλονίκη 1977 (στό ἐξῆς: *N. Μουτσοπούλου*, Λεύκωμα) καί στό Προσκυνητάριον τοῦ *Χριστοφόρου* ὡς σημεῖο χρονολογικῆς ἀφειτηρίας γιά τὴ συλλογὴ τῶν ἐπιγραφῶν καί ὄχι σὲ ἐκδόσεις πού χρησιμοποιεῖ ὁ Καφταντζής.

ΣΥΜΒΟΛΑ

cod. =	κώδικας 379
post. =	ὕστερα ἀπὸ
alt. post. m. =	ἄλλο μεταγενέστερο χέρι
a. corr. =	γραφὴ πρὶν ἀπὸ διόρθωση
p. corr. =	γραφὴ μετὰ ἀπὸ διόρθωση
in m. =	στό περιθώριο
add =	<ὀ γραφέας> πρόσθεσε/τει.
lit. =	διαγραφὴ χωρίου
< > =	δικές μας προσθήκες
{ } =	ἐξοβελισμὸς λέξεων
K =	Καφταντζής
K ἀριθ. ^κ =	Ἵ Καφταντζής δημοσιεύει κεφαλαιογράμματι τὴν ἐπιγραφὴ.
K ἀριθ. ^μ =	Ἵ Καφταντζής δημοσιεύει μικρογράμματι τὴν ἐπιγραφὴ.
s.l. =	γραφὴ πάνω ἀπὸ τὴν κανονικὴ γραφὴ τῶν λέξεων.

Ε Π Ι Γ Ρ Α Φ Ε Σ

<Ἐπιγραφή>

cod. σ. 375 «Ἐγνωμεν ἵνα ἐν τῷ παρόντι κώδικι καταχωρήσομεν καὶ τὰς ἐπιγραφὰς κατὰ χρονολογίαν, ὅσαι καταγραφαὶ εὐρίσκονται εἰς τοὺς Ἱερῶν ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, εἰς μαρμάρινας πλάκας, εἰς Οἰκοδομάς, καὶ εἰς τὰ Ἱερὰ κειμήλια τοῦ Μοναστηρίου, Αἱ ὁποῖαι καταγραφαὶ ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὸ ἔτος ἐξ Ἀδάμ 6824, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1316 καὶ φθάνουσι μέχρι τῆς ἀλώσεως Κων/πόλεως – Ἐκτοτε δὲ πάλιν μέχρι τοῦ ἔτους 1868 ὡς φαίνονται κάτωθεν φυλάττοντες τὴν χρονολογίαν κατὰ σειρὰν, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπιγραφῶν ἐξάγεται μία εὐχάριστος ἰδέα καὶ περιέργεια καὶ πρὶν τῆς ἀλώσεως, καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν-.

<Α. ΜΟΝΗ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ>

Ἡ χρονολογία τῶν ἐπιγραφῶν κατὰ σειρὰν.

1.

[1319]

Ἡ εἰς τὴν θύραν ἐπάνω τὴν ἀπὸ τὸν Νάρθηκα εἰσάγουσαν εἰς τὸ ἀπόδειπνον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ 6827 - ἀπὸ Χριστοῦ δὲ 1319-

Δέομαι σὺ μονὰς {τοῖς} πατράσιν {σὺν} ἀγίοις /τοὺς τε πρῶτ' ἔοντας τοὺς τ' ἐσομένους/ ὅπως μὴ τὴν δόμησιν ἐμοῦ τοῦ θύμβου/ ἔκδοτόν τινι πρὸς {κατα}σκαφὴν καταλήψης/ ἔτι χάριν τοῦ τυμβεῦσαι, ὡς ἐγέρου ξείνου/ μὴ πεισθεὶς τοῖς ἐμοῖς· σὺ γὰρ ἀνθεὶς ὁ τοιοῦτος/ ὁστέοις ἅπαξ τὴν κόλασιν προξενήσῃ μοι πλέον/ οὐ γὰρ θέμις τὸ ἀναμίγνυσθαι ἐμοῦ τοῦ τάλαιπώρου.

2.

[1319]

(ἔπεται)

Ἐκαινίσθη ἡ Σεβασμία καὶ ἀγία Εἰκὼν τῆς πανσέπτου Θεομήτορος τῆς ἐπικεκλημένης Περιθλέπτου σὺν ταῖς εἰκόσι τιμίου Προδρόμου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ ἐν μοναχοῖς Θεοδότου, τάχα καὶ θύτου -ἐν ἔτει ζωκζ' Ἰνδικτιῶνος ιβ'!

Πρόκειται γιὰ τὶς παλιὲς εἰκόνες τοῦ τέμπλου (:)

3.

[1336]

Ἡ εἰς τὴν πλάκαν κειμένην παρὰ τὴν πύλην ἔξωθεν εἰσάγουσαν εἰς τὸν μακρὸν Νάρθηκα τῆς Ἐκκλησίας. ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ 6844, ἀπὸ Χριστοῦ δὲ 1336-

Ὁ τυμβορύκτης, ὁ σπαράκτης τῶν τάφων:

ὦ λιγρά (s.l. λιγρὴ alt. post. m.) μὴ ψαύε μου τῆς μικρᾶς λίθου:

ὁ νέκυσ ἐστὶν ἔνδον Ἀθανασίου:

Μασγιδᾶς γὰρ τοῦνομα καὶ ρακενδύτης:

ὃς κ(αι) θίον ᾤκησε (ᾤκισε*) μέμψεως δίχα:

ἀνήρ ἀτρεκῆς καὶ ταπεινὸς τὰς φρένας:

ἀνδρῶν ἀλιτρῶν ἐκφυγῶν (ante corr. ἐκφυγῶν) συνεδρίας:

ὃς οὐ δολιότητα ἐν γλώσση πλέξας:

εὐκατάνυκτος καὶ μικρὰν ὀργὴν πάσης

τῆς δυσεβοῦς ἔκστηθι (lit. νεκρὸν ἰχία) νεκρομαχίας*

μὴ συντριβῆς κέραμε (lit. μὴ ἐστικῶς) διεστῶς κακίας*

μὴ πύρ φρυγανώσει σου τὴν (lit. καρδίαν τινάλλως) **κάραν τάλαν*** + τὸν Μασγιδᾶν (lit. τι δ' αὐτόν) **τὸν οἶκον ὠρθοῦν μέγαν***.

* Ex corr. alt. post. m.

(1) K = 344, α' στήλη καὶ πίν. Βλ. καὶ N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 28 εἰκ. 67 στ. 1. Πρβλ. S.G. Mercati, Sull' epistafiodi Atanasio Masgidas nel monastero del Prodromo presso Serres, *Collectanea Byzantina*, II, Roma 1970, 338-343.

<+ TON M [ΑΣΓΙ]ΔΑΝ ΔΕ/ΟΙΚΟΝ ΑΡΕΤΩΝ ΛΕΓΕ>

4.

[1336]

(ἔπεται ἔτι)

Οἶκος βραχὺς ἔκρυψε τύμβος: (lit. οἶκον ἀρετῶν μέγαν) ἐνθάδε

πλήν δίκην (post. corr. δίκαν alt. post. m.) ἐντὸς (lit. ὁ σὸς) ὡς (post. corr. alt. post. m.)

θανῶν δόκη (δοκῆ alt. post. m.)

πέτρας ταῖς ἀρεταῖς καὶ ταφῆς ἔξω:

ἐν μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικ. ζ' (lit. ἔντῳ): ~~ζωμδ!~~

(2) K = 344, β' στήλη καὶ πίν. Βλ. καὶ N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 28 εἰκ. 67, στ. 1. Πρβλ. καὶ S.G. Mercati, δ.π.

5.

[1439]

Ἦ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ φιάλῃ τοῦ Νάρθηκος, ἣτις ἔκειτο ἐν τῷ ἀρχαίῳ Νάρθηκι.

Ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ 6 947, ἀπὸ Χριστοῦ δὲ 1439-

Διὰ συνδρομῆς καὶ ἔργου Θεοδώρου τοῦ Τζεκούρη Σερραίου - ~~ζωμδ!~~

(3) K 346 (καὶ πίν).

* Μνεῖα Χριστοφόρου, Προσκυνητᾶριον, σ. 41.

6.

[1319]

Alt.post. m. in. m. Ἐπιγραφὴ κειμένη ἐν τῷ τρούλλῳ τῆς ἀρχαίας Ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου εἰς τὸν περὶ Δυσμᾶς τοῖχον **ζωκζ'**:

Ἐκοιμήθη ἡ περιπόθητος ἀυταδέλφη τοῦ πανευτυχεστάτου Δεσπότη κυρίου Ἰω(άννου) Οὐγλεση κυρία Ἑλένη ἡ ὁμόζυγος τοῦ πανευγενεστάτου κυρίου Νικολάου Βαλοχάνου, συνετάφησαν δὲ ταῦτη καὶ φίλτατοι παῖδες.-

(4) K 345. Γιὰ τὴν ἐπιγραφὴ αὐτὴ βλ. τώρα G. Subotić-S. Kissas, Nadgrobní natpis sestre despota Jovana Ugljese, na Menikejskoj Gori, *Zbornik Radova Vizantološkog Instituta* 16 (1975) 161-179, με περὶληψη στῆ γαλλικὴ γλώσσα (σ. 180-181) στῆ σελ. 163 δημοσιεύεται ἀποκαταστημένο ἀπόγραφο τοῦ κειμένου τῆς ἐπιγραφῆς.

- N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 33, εἰκ. 78.

7.

[1500]

cod. σ. 376.

Ἡ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Πύργου κειμένη
εἰς τὸ κατὰ νότον παράθυρον
Ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ 7008, ἀπὸ Χριστοῦ 1500*·

Ἀνεκαινίσθη ὁ πύργος, καὶ ἀνηγέρθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Δεσπ. ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ πανιερωτάτου Ἀχιάλου κυροῦ Νεοφύτου κ(αι) <ψ>υχικ(όν) αὐτοῦ ἡγουμενεύοντος τοῦ Ὀσιωτάτου ἐν Ἱερομ. κυροῦ Γενναδίου. ἐν ἔτει ζη! ἐν μηνί Σεπτεμβρίου κη!

Σημ. Ἐκ τούτου δήλον, ὅτι μετὰ τὸν πυρπωλησὸν τῶν περὶ ἀρχαίων παλατίων τῆς Δεσποινῆς Ἑλένης Κραλένης Σερβίας, καὶ συζύγου τοῦ Στεφάνου Δουσιάν Κράλλη Σερβίας, ἀνεκαινίσθη πάλιν ὁ πύργος, καὶ ἡ ἐντὸς ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἅτινα καὶ ταῦτα ἐσωτερικῶς συνδιεφθάρησαν·

(⁵)Κ 348 4. <σ>ωτηρίας ψ>υχικ(ῆς).

Βλ. καὶ Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ.

8.

[1500]

Ἡ ἄνωθεν τῆς μεγάλης πόρτας τοῦ Μοναστηρίου ἔξωθεν τῆς τρύπας,
ἀπὸ τὴν ὅποιαν δίδουσι τροφήμα ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τοὺς διαβάτας
φέρει ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ 7008, ἀπὸ Χριστοῦ δὲ 1500·

9.

[1535]

Ἡ εἰς τὴν ἐκκλησίαν Προδρομοῦδι. ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ 7043 ἀπὸ Χριστοῦ δὲ 1535*·

Ἀνιστορίθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος οὗτος Ναὸς τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφύτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου πάσης τοῦ ἐντιμοτάτου ἄρχοντος κυρίου Θωμᾶ τοῦ Κάλκου ἐν ἔτει ζμγ! Ἰνδ. ε!

(⁶)Κ 352 *Μνεία Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 40.

10.

[1555]

Ἡ ἐν τῷ μαγειρίῳ ἔξωθεν πλάξ ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ 7063, ἀπὸ Χριστοῦ δὲ 1555·

Ἔργον συνδρομῆ καὶ παντὶ ἐξόδῳ τοῦ Σερρῶν Ἀρσενίου τοῦ πανιερωτάτου ἐν ἔτει ζξγ'·

(⁷)Κ 349. Μνεία Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 40.

N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 60, εἰκ. 156.

11.

[1597]

Ἡ ἐπὶ πλακί τοῦ Κάστρου ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πόρτας ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ
7105, ἀπὸ Χριστοῦ 1597·

Τοῦτο τὸ ἔργον γέγονε διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου παντὸς τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος κυροῦ Ζαγῶρη, υἱὸς τοῦ λεγομένου Κύρκου τοῦ Σιδηρᾶ, ἡγουμενεύοντος Θεοκλήτου τοῦ Ἱερομονάχου ἔτους 7105 Ἰουνίου, ἀπὸ Χριστοῦ 1597·

Βλ. μνεία Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 17, 40-41 (α).

12.

[1613]

Ἡ ἐπὶ πλακί περὶ τοῦ ἀρχαίου Νοσοκομείου ἔτος ἀπὸ Ἀδάμ 7121 ἀπὸ
Χριστοῦ 1613.†

Ἀνηγέρθη καὶ ἀνεκαινίσθη τὸ παρὸν Νοσοκομεῖον διὰ συνδρομῆς καὶ πάσης δαπάνης τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος κυροῦ Δημητρίου τοῦ Χ(ατζη) Ἰω(άννου), ἐπὶ ἔτος ζρκα! Ἰνδ. 12 μηνὶ μαρτίου ἡγουμενεύοντος τοῦ κυροῦ Τιμοθέου Ἱερομ(ονάχου).

† Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο νοσοκομεῖον ἦτον ὅπου τὴν σήμερον τὸ 1882 κατοικεῖ εἰς τὰ δωμάτια ὁ Χ(ατζῆ) Ἀρσένιος Δικαῖος, ὁ πάτερ Νεόφυτος τραπεζάρης καὶ ὁ πάτερ Δωρόθεος ψάλτης, δηλ(αδῆ) εἰς τὴν ὀπισθεν πλευρὰν τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλ(ησίας) Προδρομοῦδι, ὅπου καὶ ὁ σήμερον σκοτεινὸς ὄνταῦς ἦτον ἡ σόμπα διὰ τοὺς ἀσθενεῖς. εἰς τὸ ἐκεῖσε δὲ κάτωθεν τῶν δωματίων γεβιρένιον μαγατζεῖον ἦτον τεθειμένη ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Μοναστηρίου (in. m.).

13.

[1630]

Ἡ ἐν κεράμῳ τῆς ἐκκλ(ησίας) τῆς ἀγίας Παρασκευῆς ἐν τῷ ποταμῷ ἔτος ἀπὸ
Ἀδάμ 7131, ἀπὸ Χριστοῦ 1623.

Ἀνηγέρθη ὁ Ἱερός Ναός τῆς ἀγίας Παρασκευῆς* ἐπὶ ἔτους ζρλα! κατὰ τὴν ἐν κεράμῳ σημειώσιν του

† ...

(8) Πρβλ. Κ 365^κ. Βλ. καὶ σημ. τῆς σελ. 229.

* Μνεῖα Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 41 (θ).

14.

[1630]

cod. σ. 377 Ἡ εἰς τὸν μακρὸν Νάρθηκα* τῆς ἐκκλ(ησίας) ἔτος
ἀπὸ Ἀδάμ 7138 ἀπὸ Χριστοῦ 1630.

Ἀνιστορήθη ὁ Θεῖος κ(αι) Ἱερός Νάρθηξ τῆς σεβασμ(ίας) καὶ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, δι' ἐξόδου παντὸς τῶν τιμιωτάτων Ἀβατζήδων κυρίων Γεωργίου, Μαυροδῆ, Ζαγόρη, Σαρακηνοῦ, Πασχάλη, Βούλτσιου, Δημητρίου, Μαυροδῆ, Κύρκου, Θεοδώρου, Δημητρίου καὶ Χριστοῦ, Ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Σερρῶν, καὶ ἡγουμενεύοντος τοῦ πανοσιωτάτου κυρίου Γαλακτιάνου ἐπὶ ἔτους ζρλη!

(9) Κ 366^κ. * Μνεῖα Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 42.

Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 84, εἰκ. 218.

15.

[1634]

Ἡ ἐν τῇ Ἱερᾷ ἐκκλ(ησία) τῆς Παναγίας κάτω εἰς τὸ Κοιμητήριον* ἔσωθεν ἐπὶ
τῆς θύρας ἔτος 7142-

Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνιστορήθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσεπ(τος) Ναός τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας δι' ἐξόδου παντὸς τοῦ Ὄσιωτάτου ἐν Ἱερομ(ονάχοις) καὶ πνευματικοῖς πατράσι κυροῦ Ἀκακίου ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας τοῦ Πανοσιωτάτου ἐν Ἱερομ(ονάχοις) κυροῦ Γαλακτίου μηνὶ Μαΐῳ 10 ἔτος ζρμῆθ!
Ἰνδικτ(ιῶνος) Β.

* Πρβλ. Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 15.

16.

[1634]

Ἡ ἐξώθεν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς αὐτῆς ἐκκλ(ησίας) ἔτος Ἀπὸ Ἀδάμ 7142 ἀπὸ
Χ(ριστοῦ) 1634.

Δέησις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ κ(αι) Κτίτορος ,ζβν!

17.

[1642]

Ἡ εἰς τὴν Δεσποτικὴν λεγομένην Βρύσιν καὶ Καρυδιὰ ἀπὸ Ἀδ(άμ) 7150, ἀπὸ
Χ(ριστοῦ) 1642.

Ἔργον κ(αι) κόπου κ(αι) συνδρομῆς κυρίου Γρηγορίου κ(αι) Προηγουμένου ,ζβν!

⁽¹⁰⁾Πρβλ. Κ 369 (καὶ πίν.).

18.

[1642]

Ἡ εἰς τὴν μεγάλην Βρύσιν τῆς αὐλῆς τοῦ Μοναστηρίου ἀπὸ
Ἀδ(άμ) 7150 ἀπὸ Χ(ριστοῦ) 1642.

Δι' ἐξόδων τοῦ πανοσιωτάτου κυρίου Γρηγορίου Ἱερομ(ονάχου) τοῦ Ἡγουμενεύοντος
,ζβν!

⁽¹¹⁾Πρβλ. = Κ 369 (καὶ πίν.).

19.

[1642]

Ἡ εἰς τὴν ἐτέραν μεγάλην Βρύσιν ἐπιγραφή ἀπὸ Ἀδ(άμ) 7150 ἀπὸ Χ(ριστοῦ)
1642.

Διὰ πάσης ἐξόδου κυροῦ Γρηγορίου Ἱερομ(ονάχου) κ(αι) Ἡγουμενεύοντος ἔτος ,ζβν!

⁽¹²⁾Πρβλ. = Κ 368 (καὶ πίν.).

20.

[1721]

Ἡ εἰς τὴν ἐπάνω πόρταν τοῦ παλαιοῦ κιοσκίου τοῦ Μεγ(άλου) Ταξιάρχου
1721.

Σερρῶν ὁ ποιμὴν Στέφανος θυηπόλεως <-ος>

Ἄρτης θλάστημα, νοῦς πρῶος ξενοδόχος,

λύχνος διαυγῆς λυχνίας ἐκκλ(ησίας),

ποθῶν τὸ ἀκρόγωνον βλέπειν δὴ λίθον

οἴκους λίθους ἔτευξε τοὺς δε τοὺς νέους

Προταξιαρχῶν κτήμα οὗτος

Προδρόμου θεῖου Ἰωάννου Μονῆς σεβασμίας:

Ἄλλ' ὃ παλαιέ, καὶ δι' ἀνθρώπους νέε,

δὸς ὄρμον αὐτῷ Οὐρανοῦ ἐμπυρίνου,

ὁμάνυμον, οὐχὶ γηράσκον στέφος - Εἰς 1721 ἔτη, μεῖ ἐξοδα τοῦ Σερρῶν Στεφάνου.

Τὸ κείμενο στὸ χειρόγραφο εἶναι γραμμμένο καταλογάδην.

21.

[1775]

Ἡ ἐπὶ τῇ ἔξω Ὑδρίστα διὰ τὸν ὕδραγωγόν 1755-

Οὗτος ὁ ὕδραγωγός ἐκ τῆς πηγῆς αὐτοῦ μέχρι ἐντὸς τοῦ Μοναστηρίου ἐγένετο πάση δα-

πάνη τοῦ εὐγενεστάτου κ(αι) ἐπιτρόπου περικλεοῦς τοῦ Ἱερ(οῦ) Μοναστηρίου κυροῦ Χα(τζή) Πέτκου Σπανδωνή βασιματζή* - 1755 - alt. post. m. οὐτινος ἀπόγονοι περίφημοι ἐφάνησαν ὁ ἄρχων λογοθέτης κύρ Δημήτριος τοῦ Κουκλιοματζή μεγαλοέμπορος καὶ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ κύρ Σπανδωνῆς μεγαλέμπορος καὶ οὗτος μετοικήσας εἰς Θεσσαλο(ν)ί(κην) ἔπειτα ἐν Κωνσταντινοπόλει κατὰ τὸ 1836: φαμελιδόν.

(13)Κ 372* * Μνεία Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 48(α).
N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 159, εἰκ. 424.

22.

[1761]

cod. σ. 378 Ἡ εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐπιγραφή 1761.

Ἐστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος οὗτος ναὸς τοῦ ἁγίου κ(αι) θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, καὶ Ἰωάννου τοῦ Κτίτορος δι' ἐξόδων παντὸς τῶν τιμωτάτων Κυρίων Χ(ατζη)Δημητρίου Νικολάου, Δημητρίου Μανουήλ, Νικολάου, Ῥάδου, Ἀλεξίου, καὶ Μαυρωδῆ, Ἦγουμενεύοντος κυρίου Ἰωάσαφ Ἱερομ. κ(αι) Σκευοφύλακος - ἐπὶ ἔτους 1761 Ὀκτωβρίου 20-

(14)Κ 373. Βλ. καὶ N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 166, εἰκ. 441.

23.

[1763]

Ἡ εἰς τὴν Βρύσιν τοῦ ἁγιασμοῦ ἐν τῷ Νάρθηκι 1763.

Οὐκ Ἰακῶβ ἐγώ, πηγὴ δὲ τοῦ θείου (Προδρόμου)
κάλλιον παναληθῶς τὸ εἰς τούτου κόσμου.
τίς δὲ ὁ καλωπίσας με καὶ καλῶς ὠραΐσας:
Μάρκος ὑπῆρχε τοῦνομα ὁ καὶ δαπανήσας. - 1763 Μαΐου-

(16)Κ. 376 (καὶ πίν.) Τὸ κείμενο στὸ χειρόγραφο εἶναι γραμμένο καταλογάδην.

24.

[1768]

Ἡ εἰς τὸ Τζεναξίτικον μεταφερομένη ἀπὸ Δοχῆ 1768.

Αὕτη ἡ πηγὴ ἀνακαινίσθη δι' ἐξόδου Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου κ(αι) Σερραίου 1768-

(17)Κ. 379 (καὶ πίν.)

25.

[1774]

Ἡ εἰς τὴν Βρύσιν τοῦ Πετζκονίου 1774-

Ὁδοῦ τῆς πηγῆς ταύτης δι' ἐξόδων Χ(ατζή)Πέτκου Βασιματζή* 1774-

* Πρβλ. Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 12.

26.

[1779]

Ἡ εἰς τὸν ὕδραγωγὸν τοῦ μύλωνος 1779-

Κατὰ τὸ 1779 τὸ παρὸν κιμέρι μὲ τὸν ἐπ' αὐτῷ ὕδραγωγὸν τοῦ μύλου ἐκτίσθη δαπάνη τοῦ λαμπροῦ ἀνδρός Σεραφεῖμ Δικαίου, ἐπὶ τοῦ περιφήμου Θεοκλήτου Συγγέλλου καὶ Σκευοφύλακος-

(18)Κ. 382*
N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 188, εἰκ. 490.

Ἡ εἰς τὸ συνοδικὸν δωμάτιον 1795-

Τοὺς οἶακας ἰθύνοντος τῆς πανιέρου ταύτης
 σταυροπηγιακῆς Μ<ονῆς> τῆς Σεβασμιωτάτης
 τοῦ τρισολβίου Γερ<οντος> ὄντος χριστομιμήτου
 Μεγάλου Σκευοφύλου (ακος) κυρίου Θεοκλήτου,
 κ(αι) ἀνεκαινίσθη ὁ παρὸν λί(αν) πεποικιλμένος
 οἰκίσκος ὁ περικαλῆς καὶ καθωραϊσμένος
 δαπάνη τε κ(αι) συνδρομῇ τῶν πανεντιμοτάτων
 τζερετζήδων τῶν θεοφιλῶν κ(αι) πανευλαβεστάτων
 Ἐναστοῦ, Σίμου καὶ Ναοῦμ, Πέτρου Ἀθανασίου,
 Παναγιώτου, Θεοδωρῆ, Πέτρου, Ἀναστασίου
 - Μανόλη, Δούκα, Κωνσταντίνου, Μιχαήλ, Γεωργίου, Παναγιώτου, Θεμελῆ, Γεωργίου,
 Δημητρίου,
 καὶ Πολυμέρου τῶν πιστῶν τοῦ Βαπτιστοῦ παιδίων - ὧν τὰς ψυχὰς τάζον Χριστέ ἐν σκη-
 ναίᾳ ἁγίον.

Ἐξωγραφίσθη δὲ παρὰ τοῦ θαυμαστοῦ ζωγράφου Νιδέλκου ἀγγίνοος κ(αι) ἱστοριογρά-
 φου καὶ πέρας ἦδη ἔλαβε μηνὶ Ἰανουαρίου - ἐν ἔτει δὲ ἀπὸ Χ(ριστοῦ) τῷ κοσμοσωτηρίῳ
 1795-

(19)Κ 389. Τὸ κείμενο στὸ χφ ἀντιγράφεται χωρὶς τὴν αἴσθησιν ὅτι εἶναι ἔμμετρο.

Ἡ εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἐκκλησίας 1803-

Διὰ θερμῆς προστασίας, / καὶ ἀόκνου ἐπιμελείας
 τῶν τριῶν ἐπιτροπευόντων, / Σεβασμιῶν Γερόντων
 κυροῦ Ματθαίου Παρθενίου, / Δαμασκηνοῦ τοῦ Τιμίου.
 Αὕτη ἡ πάγκαλος καὶ θεία / ἀνεκαινίσθη ἱστορία,
 εἰς αἰώνιον λαμπρὰν φήμην, / καὶ αἰδίων αὐτῶν μνήμην,
 ἐν ἔτει χιλιοστῷ τε ἅμα κ(αι) ὀκτακοσιοστῷ τε
 καὶ τρίτῳ τῆς οἰκονομίας / καὶ ἡμετέρας σωτηρίας
 -ἀπὸ Χριστοῦ 1803-

(20)Πρβλ. Κ. 390/391.

Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 213, εἰκ. 538.

cod. σ. 379

Ἡ εἰς τὸ Μεσονυκτικὸν 1805

Ἀνεκαινίσθη καὶ ἀνιστορήθη οὗτος ὁ θεῖος καὶ περικαλῆς Νάρθηξ τῆς σεβασμίας καὶ
 Βασιλικῆς καὶ Πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Τιμ(ίου) ἐνδ(όξου) προφ(ήτου) Προδρόμου καὶ
 Βαπτιστοῦ Ἰωάννου δι' ἐξόδων τῶν τιμ(ιωτάτων) ἀυταδέλφων Χατζῆ Κωνσταντίνου καὶ
 Χατζῆ Σιλβέστρου μοναχοῦ τοῦ ποτὲ Νικολάου Κοβατζῆιογλου ἐκ πόλεως Σερρῶν Ἐγου-
 μενεύοντος τοῦ Πανοσιωτάτου ἐν Ἱερομ(ονάχοις) κυρίου Χριστοφόρου ἀπὸ Ἀδάμ 7313
 ἀπὸ Χριστοῦ 1805. Ἰανουαρίου 3-

(21)Κ 392.

Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 217, εἰκ. 543.

30.

[1819]

Ἡ εἰς τὴν ἐν Σέρραις Ἱερ(ὰν) ἐκκλ(ησίαν) τοῦ τιμ(ίου) Προδρόμου 1819-
 Οὗτος ὁ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ τιμ(ίου) Προδρόμου ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων, δι' ἐξόδων τῶν ὀ-
 σιωτάτων Χα(τζῆ) Κωνσταντίνου καὶ Χα(τζῆ) Σιλβέστρου τῶν ἀταδέλφων Νικολάου Κο-
 βατζιόγλου, ἀπογόνων δὲ τοῦ ποτὲ ἐκείνου τοῦ περικλεοῦς κυροῦ Στεφάνου Μητροπολί-
 του Σερρῶν - ἐπὶ Χρυσάνθου Σερρῶν.

Πρὸβλ. Κ 167.

31.

[1835]

Ἡ εἰς τὸ ἐν τῇ ἔξω αὐλῇ γεφύρι 1835

Ἔργον καὶ δαπάνη τοῦ Γέρω-Ἰωαννικίου μοναχοῦ Βροντινοῦ 1835-

(22)Κ 393^κ

32.

[1848]

Ἡ εἰς τὸ Ταξιάρχου Κιόσκιον 1848-

Τὸ Κιόσκι τοῦτο μὲ τὸν Μπαρχανῶν καὶ οἱ ἐπάνωθεν περὶ τὸν δρόμον ἀμπελοελαιῶνες ἔ-
 γεινον δαπάνη τοῦ προηγουμένου Χατζῆ Δανιὴλ Σταρτζιστινοῦ 1848 - alt.post.m. ὁμοῦ
 καὶ τὸ χωρίον Λακκουσ χάνι ἀνδρὸς γενησόμενον.

33.

[1854]

Ἡ ἐν τῇ Φιάλῃ ἐπιγραφὴ 1854-

Ἀνεγέρθη ἐκ βάθρων δαπάνη Θεοδοσίου Δικαίου κ(αί) Διονυσίου τῶν Ἱερομ(ονάχων)
 κ(αί) πρώτων ἐξαδέλφων, κ(αί) Ἰωαννικίου μοναχοῦ Συναδέλφων τῆς Ἱερ(ᾶς) Μονῆς Τερ-
 λισοβροντινῶν ἐπὶ ἡγουμένου Ἀνθίμου χείρ Γεωργίου Ἰωάννου κάλφα 1854-

(23)Κ. 402^κ.

34.

[1857]

Ἡ ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλ(ησία) τοῦ Εὐαγγελισμοῦ 1857-

Ἐκ βάθρων ἔργον τελεία δαπάνη Φιλοθέου Μοναχοῦ κ(αί) τοῦ Ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου
 Ἱερομ(ονάχου) τοῦ Δικαίου ἐπὶ Ἠγουμένου Χατζῆ Χρυσάνθου 1857 ἐκ τῆς Βροντοῦς ἐ-
 κάτεροι.

(24)Κ 408^κ

Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 267, εἰκ. 668.

35.

[1857]

Ἐτέρα νέα ἐπιγραφὴ εἰς τὴν Ἱερ(ὰν) ἐκκλ(ησίαν) τοῦ Κοιμητηρίου 1857.

Οὗτος ὁ Ἱερ(ός) ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτ(όκου) μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν Κοι-
 μητηρίου τῶν πατέρων τῆς Μονῆς ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων δαπάνη πάση τοῦ πανοσιωτ(άτου)
 κυρίου Ἀκακίου καὶ ἐξιστορήθη ἐπὶ Ἠγουμένου κυρίου Γαλακτιῶνος ἐν ἔτει ρ'ρμϛ! Κα-
 τὰ τὸ ἔτος δὲ 1857 ἐπὶ Ἠγουμένου Χα(τζῆ) Χρυσάνθου καὶ Θεοδοσίου Δικαίου ἐπηνυξήθη
 καὶ ἀνεπισκευάσθη.

(25)Κ 407^κ. Πρὸβλ. 408^κ. Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 268, εἰκ. 670.

36.

[1864]

Ἡ ἐν τῷ νέῳ Σκευοφυλακίῳ 1864.

Τὸ παρὸν Σκευοφυλάκιον ἔγεινεν ἀπὸ χρήματα τοῦ ἐν τῷ Ῥωσικῷ Κράτει ταξιδει-
ου τοῦ Ἡγουμ(ένου) κυρίου Διονυσίου Βροντινοῦ, ἐν ἔτει 1864.

37.

[1868]

*Ἐπιγραφή εἰς τὸ Κωδωνοστάσιον τῆς ἐν Σέρραις Ἱ(εράς) Ἐκκλη(σίας) τοῦ
Τ(ιμίου) Προδρόμου.*

Διὰ δαπάνης τοῦ μακαρίτου Διονυσίου ἱερομονάχου ἐξαδέλφου τοῦ προηγουμένου
κυρίου Θεοδοσίου Τερλησοβροντινῶν, 1868.

38.

[1868]

cod., σ. 380 Ἡ ἐπὶ τοῦ Τραπεζαρείου 1868.

Ἡ οἰκοδομὴ αὕτη τοῦ Τραπεζαρείου ἀνεκαινίσθη δαπάνη τῆς Μονῆς (lit. ἐπὶ Ἡγουμένου
κυρίου Διονυσίου), ἐπιστασίᾳ δὲ τοῦ προηγουμένου κυρίου Θεοδοσίου ἐκατέρων Βροντι-
νῶν 1868-

⁽²⁶⁾Κ 410^Κ.

39.

[1870]

Ἡ εἰς τὸ εἰς τὸν μακρὸν Νάρθηκα μανουάλι μαρμαρένιον 1870.

Ἀφιέρωμα τοῦ Γέρω-Μαρίνου συνεδέλφου μας εἰς μνημόσυνον τῶν γονέων του 1870-

40.

[1870]

Ἡ εἰς τὰ ἔτερα ἐν τῷ Κοιμητηρίῳ δύο μαρμαρένια Μανουάλια 1870-

Ἀφιέρωμα τοῦ Γέρω-Μαρίνου συναδέλφου μας 1870- Ἀφιέρ(ωμα) τοῦ Σωτήρος Ψωμᾶ
συναδέλφου μας 1870-

41.

[1870?]

*Ἡ εἰς τὰ ἔτερα δύο μαρμαρένια μανουάλια κείμενα ἐν τῇ ἐν Σέρραις Ἱερ(ᾶ)
Ἐκκλ(ησία) μας τοῦ ἁγίου Γεωργίου.*

Κενὸ στὸν cod.

42.

[:]

Ἐτέρα ἐπιγραφή κειμένη ἐν τῷ Νάρθηκι τοῦ αὐτοῦ Ἱερ(οῦ) Ναοῦ.

Κενὸ στον cod.

43.

[1765]

*Ἐπιγραφή ἢ ἐν τῇ ἱερά ἄργυρᾷ μεγάλῃ εἰκόνι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου κει-
μένη ἐν τῷ Μεσονυκτικῷ* τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας 1765-*

Ἡργυρώθη ἢ παροῦσα,
Παναγία ἐλεοῦσα.

Τοὺς ὁποίους λυτρωσάτω,
ἅπαντας ἀπαλαζάτω.

Ἐκ τῶν πλείστων βοηθείας,
 ἱκετῶν τῆς Παναγίας.
 Τῆς τὸν Κύριον τεξάσσης
 καὶ τῶν Σεραφείμ Ἐνάσσης.

Ἐκ τοῦ τόπου τῆς αἰσχύνης,
 τῆς κολάσεως ἐκείνης.
 Τοῦ Χρυσοχόου τεχνίτου,
 Χρήστου Ἰωαννίτου. 1765

(27)Κ 384. *Μνεῖα Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 48.

44.

[1779]

Ἐπιγραφή τῆς ὀλαργύρου μεγάλης εἰκόνας τοῦ Τιμ(ίου) Προδρόμου κειμένης
 ἐν τῷ Καθολικῷ ἀριστερᾷ.

Αὕτη ἡ σεβασμία εἰκὼν γέγονε διὰ δαπάνης τῶν εὐσεβῶν τῶν ἐν τῇ κώμῃ Βροντοῦ. Ταῖς
 τοῦ Προδρόμου σου πρεσβείαις Κύριε περίσῳξε διὰ παντὸς τούτων τὴν Κώμην—
 Τέχνη δέ ἐστι Χρήστου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων ἔτος 1779

Ἐπι Σκευοφύλακος Ἰωάσαφ τοῦ Βροντινοῦ τοῦ μετονομασθέντος κ(αι) Ἰακώβου διὰ τοῦ
 μεγάλου Ἀγγελικοῦ σχήματος (†).

(28)Κ 385.

(†) Οὗτος ὁ ἐνάρετος καὶ πλήρης ἐνθέου ζήλου ὑπὲρ τῆς Ἱερ(ᾶς) Μονῆς καταγόμενος ἀπὸ
 ἐπάνω Βροντοῦν ἐκυβέρνησε καλῶς καὶ εὐτυχῶς τὴν Ἱερ(άν) Μονὴν ἀπὸ τὸ ἔτος 1730 ἕως
 1782, τὸ ὁποῖον τότε διεδέχθη τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἱερ(ᾶς) Μονῆς ὁ ὁμοῖος τοῖς τρόποις
 καὶ τῇ ἰκανότητι αὐτοῦ διάδοχος ὁ Σκευοφύλαξ Θεόκλητος Σύγγελος καταγόμενος ἀπὸ
 Σέρρας μέχρι τοῦ ἔτους 1797⁹⁹, ἑκάτεροι ἄνδρες λαμπροί, καὶ ὡς δεῦτεροι κτίτορες διέσω-
 σαν τὴν Ἱερ(άν) Μονήν— (in. m.).

45.

[1803]

Χρονικὴ σημειώσις εἰς τὸ Τέμπλον τοῦ Καθολικοῦ.

Τὸ τέμπλον τοῦτο ἔγεινεν ἐν ἔτει 1803—

46

Alt. post. m. Ἡ ἐν τῇ χειρὶ τῆς Μ. Εἰκόνας τοῦ Ἰ(ησοῦ) Χριστοῦ ἀργυρᾶς οὐ-
 σης :

Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Χριστοφόρου Ἱερομονάχου Σερραίου καὶ Πρωτοσυγγέλου:
 τοῦ Πανιερωτάτου ἁγίου Σερρῶν κυρίου Ἰωαννικίου 1761. Ἡ ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ ἁγίου
 Σπυρίδωνος: Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου Βροντινοῦ: 1768:—

cod. σ. 381

Ἐξακολουθοῦν αἱ Ἐπιγραφαὶ

Ἐπιγραφαὶ τῶν Ἱερῶν χρυσαργυρῶν θηκῶν τῶν ἁγίων λειψάνων, αἱ ὁποῖαι ἐν τῇ μέσῃ ἔ-
 χουσι τίμιον σταυρόν χρυσαργυροῦν, καὶ μετὰ τίμιον ξύλον καὶ εἰς τὴν πλάκαν μετὰ ἰδιαίτεραν
 μικρὰν θήκην τίμιον αἶμα τοῦ τιμίου Προδρόμου, καὶ εἰς τὰ πλάγια ἢ πλάκα ἔχει μέρη ἁ-
 γίων λειψάνων, τὰ ὁποῖα σημειώνονται ὡς κάτωθεν φαίνονται ἐν ἐκάστη Ἱερᾷ θήκῃ, τῶν
 ὁποίων καὶ τὸ θάρος εἰς δράμια σημειοῦται.

Θῆκαι Ἱεραὶ καὶ καθ' ὄλον χρυσαργυραὶ

47.

[1758]

A! Ζήλω και συνδρομη Ἰωάσαφ Ἱερομονάχου και Σκευοφύλακος τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου Βροντοῦς 1758:

Περιέχει τμημα τιμίου ξύλου, αἷμα τοῦ τιμίου Προδρόμου, λείψανα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ Ἀναργύρου και Θεοδώρου τοῦ Τύρονος.

48.

[1780]

B! Ἱεροθέου Ἱερομονάχου ,αψπ!

Περιέχει τίμιον ξύλον, αἷμα τοῦ τιμίου Προδρόμου, λείψανα τοῦ ἁγίου Τρύφονος, και τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους.

49.

[1761]

Γ! Μὲ ἐπιγραφὴν. Δέησιν ποιοῦ πρὸς με τῷ Κυρίῳ / ῥυσθῆναι κολάσεως τῆς αἰωνίου / τὴν σὴν τιμίαν θήκην ὑπερποιούντων / δαπάνη και συνδρομῇ τῶν σῶν δούλων 1761.

Περιέχει λείψανα τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ Πρωτομάρτυρος, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Χαραλάμπους, και Γρηγορίου Νεοκαισαρείας. Ἡ θήκη αὐτὴ εἶναι κομπελίτικη.

50.

[1815]

Δ! Τὸ παρὸν κουτίον ἢ θήκη ὑπάρχει ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου και ἁμαρτωλοῦ Γρηγορίου Ἱεροδιακόνου Προδρομίτου 1815:

Περιέχει τίμιον Σταυρὸν, και λείψανα ἄνευ ἐπιγραφῶν.

51.

[1837]

E! Κατεσκευάσθη ὁ τίμιος οὗτος Σταυρὸς παρ' ἐμοῦ τοῦ Ἱερομονάχου Ἱερεμίου ἐπὶ Ἠγουμένου τοῦ πατρὸς κ. Δαμασκηνοῦ 1837:

Περιέχει τίμιον Σταυρὸν, ἁγιολείψανα ἄνευ ἐπιγραφῶν.

52.

[1845]

Στ! Αὕτη ἢ Ἰ(ερά) θήκη ὠργανίσθη ζήλω και προθυμίᾳ τοῦ Ἠγουμένου Χ(α-τζη)χρυσάνθου και Θεοδοσίου Δικαίου 1845:

Περιέχει τίμιον Σταυρὸν μὲ τίμιον ξύλον, αἷμα τοῦ τιμ(ίου) Προδρόμου, λείψανα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τῆς μεγάλης Ἀρμενείας και τοῦ ἁγίου Βλασίου.

53.

[1843]

Ἐπιγραφή εἰς τὴν ἀργυρὰν θήκην, ἣτις εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐν Σέρραις Ἱερὰν Ἐκκλησίαν τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

Ἡ παροῦσα Ἱερὰ θήκη ὠργανίσθη πόθῳ, ζήλῳ καὶ δαπάνῃ τοῦ Πανοσιωτάτου Κυρίου Ἀνθίμου Σερραίου, καὶ διὰ πρεσβειῶν τοῦ τιμίου Προδρόμου ἔστω εἰς μνημόσυνον αἰώνιον καὶ ψυχικὴν αὐτοῦ ἀφέλειαν. Περιέχει εἰς τὴν μέσσην πλάκαν χρυσαργυροῦν θησαυρὸν μὲ τίμιον ξύλον, καὶ μὲ ἅγια λείψανα τῆς ἀγίας Βαρβάρας, τῆς ἀγίας Παρασκευῆς, τῆς ἀγίας Θευρονίας καὶ τοῦ ἀγίου Ἀρέθα, 1843.

in m. Ἐπεται

Ἐξακολουθοῦν αἱ ἐπιγραφαὶ

54.

[χ.χ.]

cod. σ. 383 Ἐπιγραφή κειμένη ἐν τῇ Ἱερᾷ προθέσει τῆς ἐκκλησίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Μνήσθητι Κύριε τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Φιλοθέου Μοναχοῦ καὶ Θεοδοσίου Ἱερομονάχου, γονέων, καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν.

55.

[1838]

Εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν

Αὕτη ἡ κοινὴ τράπεζα ὁμοῦ μὲ τὴν ἄνωθεν αὐτῆς εὐρύχωρον οἰκοδομὴν φιλοξενίας ἀνηγέρθη ἐπὶ Ἱγουμενοῦ Γέρω Σάββα καὶ Θεοδοσίου Δικαίου τοῦ καὶ ἐπιστάτου αὐτῆς. 1838.

(29)Κ 396^α.

56.

[1856]

Ἐπιγραφή ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς ὄπου καὶ ἡ Σιτοθήκη.

Αὕτη ἡ εὐρύχωρος οἰκοδομὴ μετὰ τῆς σιτοθήκης ἀνηγέρθη ἐπὶ Ἱγουμενοῦ Χ(ατζῆ) Χρυσάνθου Σερραίου καὶ Θεοδοσίου Δικαίου τοῦ καὶ ἐπιστάτου 1856.

57.

[1876]

Εἰς τὸν πύργον.

Ὁ ἀρχαῖος οὗτος πύργος ἀνεκαινίσθη καὶ μετεσχηματίσθη εἰς Βιβλιοθήκην ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Σάββα Προηγουμένου εἰς μνημόσυνον αἰώνιον αὐτοῦ ἐπὶ Ἱγουμενοῦ Θεοδοσίου. 1876.

(30)Κ 416^κ. Ν. Μουσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 287, εἰκ. 711. Βλ. καὶ Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 16.

58.

[1876]

Εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

Αὕτη ἡ οἰκοδομὴ ἀνεκαινίσθη καὶ μετεσκευάσθη εἰς Νοσοκομεῖον ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Χαραλάμπους Ἱερομονάχου εἰς μνημόσυνον αἰώνιον αὐτοῦ ἐπὶ Ἱγουμενοῦ Θεοδοσίου.

(31)Κ 411^κ. Βλ. καὶ Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 16.

59.

[1882]

Εἰς τὸ Κιόσκι τοῦ Ματάκου.

Ἡ Ἰ(ερά) Μονὴ ἐφέτος τὸ ἀρχαῖον τοῦτο Κιόσκι τοῦ Ματάκου ἠγόρασεν, ἠϋξησε καὶ ἐστερέωσε δι' Ἡγουμένου Θεοδοσίου ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Συναδέλφου μας Ἰωσήφ Ἱερομονάχου Κιαρτσιοβινοῦ. 1882.

60.

[1750]

Ἐπιγραφή εὐρισκομένη κάτω ἀπὸ τὸ ἀρχονταρῆκι εἰς τὸν κῆπον τοῦ γέρω Μαρίνου, εἰς τὴν στέρναν.

Δι' ἐξόδου τοῦ Τιμιωτάτου Κ. Γιανναδίου καὶ κτίτωρ ταύτης. ἐν ἔτει 1750. Ἰανουαρί(ω).

61.

[1382]

Ἐπιγραφή τῆς ἐν τῷ Μπέγκῳ ἐν τῷ τείχῳ εἰκόνας τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ συνόρῳ Κυράνιτσας ἄνωθεν τῆς Δερβέσενις.

Ἰστορήθη ἡ ἀγία εἰκὼν τῆς Θεοτόκου διὰ συνδρομῆς ἐξόδου. I. M. τοῦ Νικήτα υἱὸς καὶ υἱοῦ αὐτοῦ Ἱερέως Χριστοδοῦλου 6890 [= 1382].

62.

[1831]

Ἐπιγραφαι εἰς τοὺς δύο μεγάλους ληνοὺς εἰς τοὺς ἔμπροσθεν αὐτῶν δοκοὺς.

Ἐν ἔτεσιν 1826. μηνὶ Μαρτίου 10 ἀπὸ χωρίον Βροντοῦ ἀφιέρωμα τῶν γυναικῶν.

Τὸ παρὸν κτῆμα ὑπάρχει ἀπὸ Βροντοῦ 1831. Μαρτίου 20: alt. m. διὰ Θεοδοσίου κ(αὶ) Νικοδήμου τῶν Βροντινῶν ἐπιτρόπων παρὰ τῇ Μ(ονῆ) τέχνῃ Ἀνανίου καὶ τῶν δυο ληνῶν καὶ ἐπιγρα(φαί) ἠργασμέναι(;) διὰ τῆς χειρὸς Γουλετάβα(;).

63.

[1800]

Αἱ ἐπιγραφαι τῶν ἀντικρι δωματίων.

Εἰς τοὺς 1800 χρόνους ἔγεινεν ὁ παρὼν ὄντᾶς δι' ἐξόδου καὶ δαπάνης τοῦ Χα(τζῆ) Ματθαίου Ἱερομονάχου κ(αὶ) ἐπιτρόπου. Φεβρουαρίου 20.

Εἰς τοὺς 1800 χρόνους ἔγεινεν ὁ παρὼν ὄντᾶς δι' ἐξόδου καὶ δαπάνης τοῦ πανοσιοτάτου Κυρίου Παρθενίου καὶ ἐπιτροπείας. τῆ 20ῆ Φεβρουαρίου.

64.

[1840]

Ἡ ἐπιγραφή τοῦ δωματίου τοῦ προηγουμένου Χα(τζῆ) Δανιήλ.

1840. Τὸ δωματίον τοῦτο εὐρύχωρον ἀνηγέρθη δαπάνῃ τοῦ προηγουμένου Χα(τζῆ) Δανιήλ Σαρτσιστινοῦ.

cod. σ. 385

Ἐξακολουθοῦν αἱ ἐπιγραφαι

Ἐπιγραφή εἰς τὰ τριόροφα δωμάτια τοῦ Γέροντος Θεοδοσίου ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ καλλιτέρου δωματίου.

Παρά Θεοδοσίου ἱερομονάχου διακόνου 1854:

Θεοδόσιε!

ἀνήγειρας τὸ δῶμα τοῦτο ἐπὶ γῆς:

εἰς ἀνάπαυσιν τῆς προσκαίρου Σου ζωῆς:

ἀλλὰ δὴ καὶ ἐντὸς τῆς καρδίας τῆς Σῆς:

κτίσον τὸ τῆς ἐπουρανίου τρυφῆς.

Ἡ ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐπιγραφή.

Δωμάτια τοῦ ἀοιδίμου γέρῳ Φιλοθέου Βροντινοῦ καὶ σεβαστοῦ. καὶ τοῦ Θεοδοσίου δικαίου τοῦ ἐκ μητρὸς ἀνεψιοῦ αὐτοῦ.

Ἑτεραι ἱεραὶ Ἐπιγραφαί.

Ἐπιγραφή εἰς τὸν Νάρθηκα τῆς Μεγάλης [s.l. Καθολικ(ῆς)] Ἐκκλησίας.

Ὁ Νάρθηξ οὗτος ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ζήλῳ καὶ πάσῃ δαπάνῃ τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου Χ(ατζῆ) Ἰωάννου Ἀθανασίου ἐκ Βροντινοῦ, διὰ προτροπῆς δὲ καὶ ἐπιστασίας τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ τῶν Πανοσιωτάτων Χ(ατζῆ) Δανιὴλ ἡγουμένου καὶ τοῦ Θεοδοσίου. ἐν ἔτει 1849. alt. post. m. ὁμοῦ συνδρομῇ κ(αι) τῶν προκρήτων συναδέλφων τοῦ μοναστηρίου.

(32)Κ 398^κ.

Ἐπιγραφή τοῦ Κωδωνοστασίου.

Τὸ λαμπρὸν τοῦτο κωδωνοστάσιον ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ζήλῳ καὶ πάσῃ δαπάνῃ τοῦ εὐγενεστάτου Μ. Νικολάου Μιχαήλ ἐκ Σερρῶν καὶ τινῶν Συναδέλφων, συνεργεῖα δὲ τῶν Πανοσιωτάτων Κ. Χ(ατζῆ) Δανιὴλ ἡγουμένου καὶ Θεοδοσίου. Εἶη δὲ παρὰ Κυρίου εἰς αἰώνιον μνημόσυνον αὐτῶν. ἔτει αωμθ'.

(39)Κ 399^κ.

Ἐπιγραφή τοῦ μεγίστου κώδωνος.

Γαλλιστι (sic) CAEMEURS, FOUNDERS, LONDON. ἔχει τὸ ἔξῃς. Ἀφιέρωμα εἰς τὴν κατὰ Σέρρας ἱεράν Μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου τῶν ἐκ τῆς χώρας Κρούσιοθας τῆς ἐπαρχίας ἀγ. Μελενίκου προκρίτων Χρήστου Ἰωάννου καὶ Γεωργίου τῶν προσκυνητῶν Νικολάου Πάσσου, Σταμάτη Ἰωάννου Δημητρίου Στόγιου καὶ τῶν λοιπῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν αὐτῆς τῆς χώρας. ἔτει ,αωνα' Σεπτεμβ(ρίου) α!

Ὁ κώδων οὗτος ὀρειχάλκινος ζυγίζει νῦν περὶ 650 ἕως 700: ἡ ἀξία τῆς ἀγορᾶς αὐτοῦ ἀνέβη ὑπὲρ τὰ 13.000 γρόσια διὰ προτροπῆς καὶ ἐνεργείας τοῦ δικαίου κ. Θεοδοσίου, ἐπρομηθεύθη δὲ διὰ τῶν ἀυταδέλφων Χ(ατζῆ)Λαζάρου.

70.

[1770]

Alt. post. m. Ἐπιγραφή εἶναι πολύτιμος καὶ ποικιλοστόλιστος τῆς ἀρχῆς πολύτιμης νομίσματα καὶ ἄσπρα πάντα ὅτι εἶναι τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

Ἀφιέρωμα κ(αι) δέσεις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τῶν Χριστιανῶν τῆς ἄνω Βροντοῦς ἐπὶ Ἰωάσαφ ἐπιτρόπου καὶ τελοῦν(τος) προεστῶτος τῆς Ἱ. Μονῆς ταύτης ἀρχιμανδρίτου(;) Θεοφάνους καὶ Μακαρίου τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις, ἔτους 1770.

71.

[<1875>]

cod. σελ. 386 Εἰς τὴν παλαιὰν πόρταν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Καθολικοῦ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος αὐτῆς καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν εἶναι ἐξωγραφισμένοι οἱ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος καὶ ὁ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἰσὶν οἱ κάτω ἐπιγραφαί.

Ἀνδρόνικος ὁ παλαιολόγος ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων ὁ τὴν ἱερὰν ταύτην Μονὴν με Βασιλικά χρυσόβουλλα προίκισας καὶ ἀναδείξας Βασιλικὴν καὶ Πατριαρχικὴν.

(39)Κ 415^κ

72.

[1876]

Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ὁ α. Ἱ. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῆς ὁ ὑποστηρίξας τὰ προνόμια τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας δι' Αὐτοκρατορικοῦ Βερατίου τοῦ κατακτητοῦ Σουλτᾶν Μεχμέτ τοῦ Β. καὶ ἐνταῦθα ἀποβιώσας.

(35)Κ 414^κ

73.

[1634]

Ἡ ἔσωθεν ἐπὶ τῆς θύρας ἐπιγραφή τοῦ ἐντὸς τῆς Μονῆς παρεκκλησίου τῶν Ταξιαρχῶν.

† Ἀνιστορίσθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς ἡ σύναξις τῶν παμμεγίστων (lit. Δυνάμεων) Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ ἐκ πασῶν τῶν ἐπουρανίων Δυνάμεων Ἀσωμάτων, δι' ἐξόδου (lit. δὲ) παντὸς τοῦ ὀσιωτάτου Κυροῦ Ἀκακίου Μοναχοῦ ἐπὶ τῆς Ἱγουμενείας τοῦ Κυροῦ Γαλακτίωνος. ἔτους ρρμβ' (ἢ 1634) μηνὶ Ἰουλίου 1ῃ ἰνδικτ. θ'!

(36)Κ 367^κ.

Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 86, εἰκ. 227. Ἀγγελικῆς Στρατῆ, Ἡ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὶς Σέρρες, σ. 19, εἰκ. 11. Βλ. Ἀγγελικῆς Στρατῆ, Ὁ τοιχογραφικὸς διάκοσμος τοῦ παρεκκλησίου τῆς Σύναξης τῶν Ταξιαρχῶν, σ. 211 καὶ εἰκ. 3.

74.

[1852]

Ἡ περίξ τῆς εἰκόνας τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἐπὶ τὴν μεγάλην πόρταν τοῦ Νάρθηκος.

Αὕτη ἡ ἱερὰ ζωγραφία ἐξωγραφίσθη διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν τῆς ἄνω Βροντοῦς. 1852 διὰ Χα(τζ)ῆ Ἰωάννου διὰ Χα(τζ)ῆ Δανιὴλ Ἱγουμενοῦ καὶ Θεοδοσίου Δικαίου.

(37)Κ 400.

Ἐπιγραφή εἰς τὸν τάφον Γενναδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Τάφος Γενναδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Σχολαρίου τοῦ Α' μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῆς.

Ἐγένετο δὲ ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων αὐτοῦ ἐπὶ ἔτους 1854 Μαΐου 7: ἐπὶ Πατριαρχείας τοῦ κλεινοῦ Κυρίου Ἀνθίμου Κοταλιανοῦ ἐπὶ Μητροπολίτου Σερρῶν Κυρίου Ἰακώβου Πατμίου, καὶ ἐπὶ Ἑγουμενείας Κυρίου Ἀνθίμου Ἱερομονάχου Σερραίου, καὶ Θεοδοσίου Δικαίου.

⁽³⁸⁾Κ 405^Κ.

N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 260, εἰκ. 657.

75a

Τὸ κάτω ἐπίγραμμα ἐστάλη πρὸς ἡμᾶς παρὰ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἀνθίμου Κουταλινοῦ.

*Ἡ δε μὲν ἡ Προδρόμοιο Μονὴ τὴν κόσμος ἀεῖδει
ἡ πολιὴ μήτηρ Μακεδόνων Ζαθέων.*

*Ἡ δε δὲ Γενναδίου Πατριάρχου τοῦ κλέους εὐρὺ
νεκροδόχος λάρναξ ἀθανάτου φθιμένου.*

*ἽΩ δειλαὶ γενεαὶ θνητῶν χρονίητε κάκωσις
καὶ μῆρη στιχερὴ χριστιανῶν προτέρων!*

*Βαιὸν καὶ μόγις εὐρατο χοῦν, ὃς πᾶσαν ἐπήλθε γῆν
ἄρετῇ σοφίῃ εὐσεβίῃ καμάτοις*

*Ἀλλὰ ὡς ἐνθένδε μάκαρ νεκρὸς τετρααίων
ἀντιβίους ἄγχει ῥώννυσι δ' ἐμφυλίους.*

⁽³⁹⁾Κ 406^Κ.

Ἐγχρ. φωτ. βλ. Μητρ. Μαξίμου Χ. Ξύδα, Τὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου, σ. 62. N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 261, εἰκ. 658.

Αὕτη ἡ πράξις τῶν ἐπιγραφῶν μεταβαίνει ἔμπροσθεν εἰς Σελλίδα 386.

Στὴ σελ. 358 ἀναγράφονται σημειώματα βιογραφικὰ τῶν μοναχῶν Σκευοφυλάκων Γρηγορίου, Ἰωάσαφ († 1772), Θεοκλήτου Σερραίου († 1792): «Οὗτος ἐσύστησεν ἀπὸ τοῦ 1782 τέσσαρας γενικοὺς κώδικας ἀνὰ ἓνα διὰ τὰς ἐπαρχίας Σερρῶν, Μελενίκου καὶ Δράμας, καὶ τῶν πέριξ τῆς Μονῆς χωρίων Φράμεν, Μερτάτι, καὶ Βροντοῦς. Εἰς τούτους δὲ τοὺς κώδικας κατὰ σελίδα φαίνονται τὰ χωρία ταῦτα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν προσκυνητῶν, ὅσοι ἦλθον εἰς τὸ διάστημα τοῦτο εἰς τὸ Μοναστήριον. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1807 ἕως τοῦ 1840... τὸ 1825 ὡς ἡγούμενος εὐφήμως Μακάριος, ἀνὴρ σεβάσμιος, θεῖος τοῦ μακαρίτου Σιλθέστρου. Μετὰ τοῦ Μακαρίου τούτου διὰ βίου συνειργάζετο καὶ ὁ αὐόιδιμος καὶ σεβάσμιος γέρον ὁ θεῖος τοῦ γέρω-Θεοδοσίου γέρον Φιλόθεος Βροντινός».

Ἀπὸ τὸ 1825 κ.έ. διεκρίθησαν οἱ: Γέρον Σάββας Τσερπιστινός († 1871), ὁ ΧατζηΧρύσανθος ὁ Σερραῖος († 1871), ὁ Χατζῆ Δανιὴλ Σαρτσιστινός († 1855), Διονύσιος Βροντινός, Γέρω-Θεοδόσιος Ταρλησινός «ἀπὸ τοῦ 1861-1885 εὐκλεῶς ἡγουμενεύων... φέρων ἡλικίαν 86 ἐτῶν, οὗτινος τὰς μεγάλας ἀρετὰς τὰ ἐνδοξα κατορθώματα ὑπὲρ τῆς Μονῆς... τρανώτατοι μαρτυροῦσιν αὐτὰ τὰ ἔργα καὶ ἐν πᾶσι τοῖς κώδηξι τῆς Μονῆς διάφοροι πράξεις αὐτοῦ».

cod. σ. 382

Ἔτεροι ἐπίσημοι ἐπιγραφαὶ (alt. post. m.)

76.

[1594]

Εἰς τὰ δύο ἐξαπτέρυγα ἰστάμενα εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν εἰς τὸ Ἱερὸν βῆμα. Θεόδωρος κ(αι) Γεώργιος. φέρουσιν ἔτος ζρβ' ἐπτά χιλ. κ(αι) ἑκατὸν δύο ἧτοι πρὶν τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως 40 ἔτη.

– Εἰς τὴν σελίδα 456 τοῦ αὐτοῦ Κώδικος εἶναι ἡ καταγραφή διαφόρων Σταυρῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων. καὶ οὗτοι φέρουσι τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἀφιερωτῶν καὶ τὸ ἔτος.

77.

[1869-1888]

Ἐπιγραφαὶ εἰς τὰ 4 κανδήλια ἀσημένια (alt. post. m.)

Τὰ τρία φέρουσι τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν ἀφιέρωμα Θεοδοσίου Προηγουμένου: 1869. Τὸ 4: τὸ εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας εἶναι βαρύτερον. Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλὸν Θεοδόσιον Ἱερομόναχον 1888: ἀξία λίρ(ας) τόσας ἐπεξεργασθὲν ἐν Σέρρας ὑπὸ Νικολάου καλοῦ Κουμητζῆ (;)

– Εἰς τὸν παρόντα Κώδικα εἰς σελ. 457 σημειοῦνται 52. κανδύλια τῆς Ἱερᾶς Μονῆς 17 τῶν ὁποίων φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ἀφιερωτῶν καὶ τὸ ἔτος.

cod. σ. 391

Μεταφέρονται οἱ ὀπισθεν ἐπιγραφαὶ

Ἐπιγραφαὶ ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας

Ἐπαναλαμβάνονται τὰ κείμενα τῶν ἐπιγραφῶν ὡς ἐξῆς:

78

[<1854>]

Ἐπιγραφή ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου θεοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ κτίτορος.

Τάφος τοῦ ὀσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου Ἐπισκόπου Ἐξεθῶν καὶ πρώτου καθιδρυτοῦ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς θεοῦ δὲ τοῦ μετὰ ταῦτα κτήτορος αὐτῆς καὶ Μητροπολίτου Ζιχνῶν ἁγίου Ἰωάννου, ἐγένετο δὲ ἡ ἀνακομηδὴ τῶν λειψάνων αὐτοῦ, κατὰ τὸ 1854, ὅτε καὶ ἡ τοῦ Γενναδίου Πατριάρχου, καὶ ἡ τοῦ Ἀ(γίου) Ἰ(ωακεῖμ) τοῦ Κτίτορος.–

⁽⁴⁰⁾Κ 403^Κ.

N. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 259, εἰκ. 656.

Σημ. Μεταδοθείσης τῆς φήμης ἐν Σέρραις ὅτι ἐγένετο ἡ ἀνακομηδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Γενναδίου Πατριάρχου τὴν ἐπιούσαν Μαΐου 8: ἐσπευσαν ἀπὸ Σέρρας καὶ ὁ ἅγιος Σερρῶν καὶ πολλοὶ χριστιανοὶ καὶ ἀναβάντες ἐνταῦθα εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν ἠσπάσθησαν μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐλαθείας τὰ ἅγια λείψανα αὐτοῦ, ἅτινα ἡ Ἱ(ερὰ) Μονὴ διατηρεῖ εἰς κιβώτιον κείμενον παρὰ τῷ τάφῳ τοῦ ἁγ(ίου) Ἰωάννου τοῦ κτήτορος ἐν ᾧ καίει καὶ ἀείποτε κανδύλα.

79

[<1876>]

Ἐπιγραφαὶ ἐπὶ [lit. τοὺς χαρακτῆραξ] (s.l. τῶν εἰκόνων) τοῦ Γενναδίου Πατριάρχου καὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου, ἔξωθεν τῆς (lit ἀρχαίας πόρτας) (s.l. μικροτέρας πλαγίας πύλης) τῆς Ἱ(ερᾶς) Ἐκκλησ(ίας).

Γεννάδιος Σχολάριος ὁ α. ἑπαρχίας Κων/πόλεως μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῆς ὁ ὑποστηρίξας τὰ προνόμια τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας δι' Αὐτοκρατορικοῦ Βερατίου τοῦ Κατακτητοῦ Σουλτᾶν Μεχμέτ τοῦ β. καὶ ἐνταῦθα ἀποβίωσας.

80.

Ἄνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων ὁ τὴν ἱερὰν ταύτην Μονὴν με Βασιλικά χρυσόβουλλα προικίσας καὶ ἀναδείξας βασιλικὴν καὶ Πατριαρχικὴν.

(41)Κ. 414^K, 415^K. Βλ. καὶ Μητρ. Μαζίμου Χ. Ξύδα, Τὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου, σ. 58.

81.

[1853]

Εἰς τὰ μεγάλα κηροπήγια μανουάλια τῆς Ἱ(ερᾶς) Ἐκκλησίας τοῦ Καθολικοῦ.
Εἰς τὴν κατὰ Σέρρας ἱερὰν Μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἀφιέρωμα Φιλοθέου Μοναχοῦ.
1853:

82.

[1853]

Εἰς τοὺς μεγάλους λαμπαδεῶνας (πολυέλαια).

Ἄφιέρωμα Φιλοθέου Μοναχοῦ εἰς τὴν κατὰ Σέρρας Ἱ(ερὰν) Μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου 1853:

(42)Κ. 388. Βλ. καὶ Χριστοφόρου, Προσκυνητάριον, σ. 14, σημ. (α).

83.

[1871]

Εἰς τὸν μικρότερον λαμπαδεῶνα (πολυέλαιον)

Ἄφιέρωμα τοῦ Συναδέλφου μας γέρω Στογιάννου Βουκορετσλῆ (lit. ἄνω Βροντοχῶ
1871:

84.

[1755]

Εἰς τὰ μικρότερα μανουάλια τοῦ μεσονυκτικοῦ κ(αι) τῆς λιτῆς.

Τὰ παρόντα διὰ χειρὸς Τούμου καὶ Νιδέλκου δι' ἐξόδων Νικόλα φερμαντζῆ ἐκ Σταρτσίστας. 1755: <μονόγραμμα Μ. Προδρόμου>

85.

[1871]

Εἰς τὰ πέτρινα μανουάλια τῆς ἐνάτης καὶ τοῦ [lit. Μακρυναρικού] πρὸς Νότον Παραρτήματος τοῦ Ναοῦ.

Ἄφιέρωμα τοῦ Γέρω Μαρίνου εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ 1871:

Σημ. Τὰ τρία μεγάλα μανουάλια (τρία) καὶ οἱ δύο μεγάλοι πολυέλαιοι ἐπρομηθεύθησαν ἀπὸ Τεργέστην [lit. διὰ τοῦ (μον)αχ(οῦ) Θεοδοσίου δικαίου ἀν(τ)εμοῦ τοῦ Γέροντος Φιλοθέου καὶ] διὰ τῶν πλουσίων Σερραίων [lit. κ.κ.] ἀταδέλφων Χα(τζ)ῆ) Λαζάρου [lit. λαμπρῶν ἀνδρῶν], ἡ ἀξία αὐτῶν ἀνέβη ὑπὲρ τὰς 13 χιλ. γρόσ(ια) [lit. καθὼς φαίνονται ὀπισθεν εἰς τὴν μερίδα τοῦ ἴδιου γέρω Φιλοθέου].

<Β. ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΡΥΟΝΕΡΙΤΟΥ>

cod. σ. 392 Ἐπιγραφαι εὕρισκόμεναι ἐν τῇ ἐν Σέρραις ἱερᾷ ἐκ-
κλησίᾳ τοῦ ἁγ(ίου) Γεωργίου.

86.

[1880]

Ἐπιγραφή εἰς τὸ αὐτόθι ἀργυροδεμένον ἱερὸν Εὐαγγέλιον.

A! Τὸ παρὸν ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀφιερῶθῃ εἰς τὴν Ἱ(εράν) Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου
παρὰ τοῦ Ἡγουμένου Γέρω Θεοδοσίου [lit. Τερλησινοῦ.] 1880.

87.

[1844]

Ἐπιγραφή εἰς τὴν αὐτοῦ θήκην ἁγίων λειψάνων.

Alt. post . m. ἀφιέρωμα Ἀζαρίου Ἱερομονάχου προηγουμένου— 1844:

B! Ἡ θήκη ἔχει τὰ ἐξῆς ἅγια λείψανα: τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ
ἁγίου Προκοπίου, τοῦ ἁγ(ίου) Μερκουρίου, τοῦ ἁγίου Μηναῖ, τοῦ ἁγ(ίου) πρωτομάρτυρος
Στεφάνου καὶ τοῦ ἁγ(ίου) Χριστοφόρου.

88.

[1866]

Ἐπιγραφή ἐν τῷ μαρμαρένιῳ τέμπλῳ.

Γ! Οὗτος ὁ μαρμαρένιος Τέμπλος κατεσκευάσθη ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Συνα-
δέλφου μας Δωροθέου ἱερομονάχου (lit. δι' ἐπιστασίας Θεοδοσίου ἡγουμένου· καὶ ἔ-
γι(νεν)· εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ. Διὰ χειρὸς δὲ Γεωργίου Ἰωάννου Βροντινοῦ) 1866.
Ἰουλ(ίου)3:

(43)Κ 201^{κ+μ}. Βλ. καὶ Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 275, εἰκ. 689.

89.

[1864]

Ἐπιγραφή ἐν ταῖς ζωγραφίαις ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγ(ίου) Δημητρίου.

Δ! Οὗτος ὁ Θεῖος Ναὸς τοῦτε ἁγ. Γεωργίου καὶ τοῦ ἁγ. Δημητρίου ἐζωγραφίσθησαν δα-
πάνῃ τοῦ Χ(ατζῆ) Τριανταφύλλου καὶ ἐπιτρόπου τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας [lit. καταγομένου ἐκ
τοῦ χωρίου Μελενικίτσι, ἐπιστασία δὲ καὶ προτροπή τοῦ ἡγουμένου Θεοδοσίου.]

90.

[1864]

Ἐπιγραφή τοῦ Νάρθηκος.

Ε! Ὁ ἱερός οὗτος Ναὸς τοῦ ἁγ. Γεωργίου μετὰ τὴν πρὸ 400ων ἐτῶν καταστροφὴν καὶ ἐρή-
μωσιν αὐτοῦ, ἠδδόκησεν ὁ Πανάγαθος Θεός ἵνα ἀνεγερθῇ καὶ ὠραιθῇ ἐφέτος τῷ 1864: {lit.
ἐπὶ ἡγουμενίας τοῦ γέρω Θεοδοσίου} τῇ συνδρομῇ {μὲν} τῆς ἱερᾶς Μονῆς καὶ τῶν εὐσε-
βῶν Χριστιανῶν. Σέρρας <τίθεται μονόγραμμα τῆς Μ. Προδρόμου> 1864.

(44)Κ 199.

91.

[1864]

Ἐπιγραφή τῶν κτητόρων

Σ! Ὁ τῆς ἱεραῆς Μητροπόλεως Σερρών Σακελλάριος Γεώργιος Μουμουράς κτίτωρ [lit. και ἀφιερωτής] τῆς ἱεραῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγ(ίου) Γεωργίου. Ἡ Ὑπομονή μοναχὴ καὶ σύζυγος {και συνδρομηται} αὐτοῦ ἢ ἀφιερώσασα αὐτὴν εἰς τὴν ἡμῶν Μονήν.

92.

[1864]

Τοῦ Γενναδίου

Ζ! Γεννάδιος Σχολάριος κ(αι) Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ διενεργήσας τὴν ἔκδοσιν τοῦ φερμανίου ὑπὸ τοῦ πορθητοῦ αὐτῆς Σουλτάνου <Μεχμέτ> τοῦ Β. ἔπρὸς ὑποστήριξιν τῶν προνομίων καὶ δικαιωμάτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου παραίτησίν του ἐγκαταβιώσας εἰς τὴν ἐνταῦθα Ἱ(εραῆς) Μ(ονῆς) τοῦ Τ(ιμίου) Προδρόμου.

93.

[1864]

Τοῦ Μάρκου Εὐγενικοῦ

Η! Μάρκος ὁ Εὐγενικός καὶ σοφὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἐφέσου ὁ διασώσας τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐν τῇ φλωρεντινῇ Συνόδῳ ἐκ τῆς Παπικῆς ἐκκλησιαστικῆς δυναστείας.

94.

[1871]

Τοῦ Κωδωνοστασίου

Θ! Διὰ δαπάνης τοῦ ἐπισκόπου ἀγ. Δαφνουσίας Κυρίου Χαρίτωνος. [lit. Διὰ Θεοδοσίου προηγουμένου] 1871. Ἀπριλίου 10.

95.

[1862, 1873]

Ἐπιγραφαὶ τῶν τεσσάρων μαρμαρένιων μανουαλίων.

Ι! Ἀφιέρωμα τῶν Συναδέλφων Μαρίνου Δήμου Ἀρχοντάρη Βροντινοῦ καὶ Σωτήρη Κώστα Ψωμᾶ διὰ χειρὸς πρωτομαστόρου Γεωργίου Βροντινοῦ 1862 καὶ 1873.

Ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ὑπάρχει καὶ ἐπιτάφιος Ἀργυροκέντητος ἀλλ' ἄνευ ἐπιγραφῶν.

(45)Κ 202^{κ+μ}.

Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 274, εἰκ. 687.

<Γ. ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΜΟΝΗΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ>

cod. σ. 393 Ἡ ὀπισθεν τῶν ἐπιγραφῶν ἐκ τῆς 383 Σελλίδας μεταβαίνει ἐν-
ταῦθα.

Ἔτι Ἱεραὶ Ἐπιγραφαί.

96.

[1866]

1. Ἐπιγραφή εἰς τὴν ἱεράν Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας κάτωθεν τῆς Δοχῆς.

Αὕτη ἡ ἀρχαία ἱερά ἐκκλησία τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἀνεκαινίσθη
δαπάνη τοῦ μακαρίτου Χ(ατζῆ) Δανιὴλ Προηγουμένου, [lit. ἐπιστασία δὲ τοῦ γέρω Θεοδο-
σίου ἡγουμένου 1866].

97.

[1853]

2. Ἐπιγραφή ζωγραφίας τῆς μεγάλης πόρτας.

Διὰ δαπάνης τοῦ κυρίου Στογιάννου Προντιλῆ εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ τῶν γονέων
1853. κατ' ἰούνιον.

98.

[1634]

3. Ἐπιγραφή ἔσωθεν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς ἱεραῆς ἐκκλησίας τῶν Ταξιαρχῶν: τῆς
ἐντὸς τῆς Μονῆς.

Ἄνιστορήθη ὁ θεὸς καὶ πάνσεπτος Ναὸς ἡ σύναξις τῶν Παμμεγίστων (lit. Δυνάμεων) Τα-
ξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ πασῶν τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων ἀσωμάτων δι' ἐξόδου
παντὸς τοῦ ὀσιωτάτου Κυροῦ Ἀκακίου Μοναχοῦ ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας τοῦ κυροῦ Γαλα-
κτίωνος ἔτους ςρβ' (1634) Μηνὶ Ἰουν. α' ἰνδ. β'.

⁽⁴⁶⁾Κ. 367^κ.

Ν. Μουτσοπούλου, Λεύκωμα, σ. 86, εἰκ. 227.

99.

[—]

Ἐπιγραφή εἰς τὴν εἰς Τουμβίτσαν (ἱεράν) ἐκκλησίαν τοῦ ἀγ(ίου) Μοδέστου.

Κενὸ στὸν cod.

100.

[1858]

Εἰς τὴν κοινὴν Τράπεζαν

Αὕτη ἡ κοινὴ τράπεζα ὁμοῦ μὲ τὴν ἄνωθεν αὐτῆς εὐρύχωρον οἰκοδομὴν φιλοξενίας ἀνη-
γέρθη ἐπὶ ἡγουμενίας κυρίου Σάββα καὶ Θεοδοσίου Δικαίου τοῦ καὶ ἐπιστάτου αὐτῆς 1858.

101.

[X.X.]

Ἐπιγραφή ἐπὶ τὴν ἐπεξεργασμένην πλάκαν τῆς Μεγάλης πόρτας τῆς Ἱεραῶς Ἐκκλησίας.

«Ἀναστασίου Νάστου καὶ Παναγιώτου Γεράκη εἰς μνημόσυνον τῶν γονέων αὐτῶν»

<Δ. ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΣΕ ΒΡΥΣΕΣ>

cod. σ. 394 Ἐπιγραφαὶ βρύσεων καὶ γεφυρῶν.

102.

[1857]

Ἡ ἐπιγραφή τῆς μαρμαρένης λαμπρᾶς βρύσεως κειμένης εἰς τὴν ἔξω αὐλὴν πλησίον τῆς μεγάλης πόρτας.

Διὰ Θεοδοσίου Δικαίου ἔργον Βαλασσοῦ Πολύζου Σακκελαρίου 1857.

103.

[1867]

Ἐπιγραφή τῆς βρύσεως κειμένης εἰς τὸν δρόμον Ἀρσένικον τρίστρατον.

Δαπάνη τοῦ Χα(τζῆ) Ἀρσενίου Μοναχοῦ ἐπὶ Ἡγουμένου Θεοδοσίου τοῦ Γέροντος αὐτοῦ. 1867 Μαΐου 1η.

104.

[1857]

Ἐπιγραφή εἰς τὴν βρύσιν κειμένην εἰς τὸν τόπον λεγόμενον Βηρὸν ἐν τῷ συνόρῳ Μονόσπητας.

Αὕτη ἡ Μοναστηριακὴ βρύσις μαζί με τὴν ὠραίαν τῆς δενδροστιχῆ περιοχὴν διετελέσθη καὶ διεξεργάσθη τελεία δαπάνη τοῦ Ὀσιοτάτου Γέρω Ἰακώβου Ἰωαννίτου τραπεζάρη τῆς Ἱεραῶς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἐπὶ Ἡγουμενείας Χ(ατζῆ) Χρυσάνθου. 1857.

105.

[1875]

Ἐπιγραφή εἰς τὴν βρύσιν κειμένην παρέκει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Δουχῆς.

Ἡ βρύσις αὕτη ἐπετελέσθη ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Μακαρίτου Χα(τζῆ) Δανιὴλ δι' Ἡγουμένου Θεοδοσίου 1875.

Τὴν βρύσιν κειμένην ἐπάνω εἰς τὰ μανδριά τοῦ Μοναστηρίου τὸ 1880 ἀνανεώθη καὶ τὸ ἄφθονον ὕδωρ αὐτῆς ἐστερεώθη, ἐτέθη δὲ καὶ ἡ μάρκα τοῦ Μοναστηρίου καὶ τὸ ἔτος.

Ἡ ἀρχαιότατη βρύσις κειμένη εἰς τὸ σύνορον τῆς Μπάνιτσας εἰς τὴν θέσιν λεγόμενην σιρόκτητε πολιάνη, πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶγεν ὄλωσ δι' ὄλου χαλασθῆ εἶναι καὶ πλησίον εἰς τὸν καινὸν δρόμον (τάκτ-οὐλῆ) καὶ ἐπειδὴ ἡ θέσις αὐτῆς (ἐλέμ-κονάκι) εἶναι ἀναγκαία εἰς τοὺς διαβαίνοντας ἀπὸ Σέρρας διὰ τοῦτο ὁ Ἡγούμενος Γέρω Θεοδόσιος ἀνανέωσε αὐτὴν τὴν βρύσιν με ἐξοδα ἀδρὰ διορθώσας τὰ νερά ἀπὸ τὴν ἰδίαν πηγὴν, παρ' αὐτῆ ἐκτισε καὶ σοφάδας διὰ νὰ ἀναπαύωνται οἱ διαβάται, καὶ τὸ ἐκεῖ κατὰ καιροὺς τῆς κυβερνήσεως καραοῦλι, (ἀλλὰ κατὰ) ἔβαλε δὲ καὶ τὴν μάρκα τοῦ Μοναστηρίου καὶ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ πάντοτε οἱ ἀχρεῖοι Μπανιτσιῶται χαλνοῦν τὴν βρύσιν ὡς καὶ τὴν μάρκαν, ἀλλ' ὁ Γέρω Θεοδόσιος φιλοτιμῶς ἐπιδιορθώνει τὸ ὕδωρ αὐτῆς με ἰδιά του ἐξοδα.

<Ε. ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΣΕ ΓΕΦΥΡΙΑ>

cod. σ. 395

Ἐπιγραφαὶ εἰς τὰς γεφύρας

106.

[1874]

Ἐπιγραφή τῆς γεφύρας ἔξωθεν τοῦ παραπορτίου ἀγούσης εἰς τὴν ἐκκλησίαν Παναγίας καὶ εἰς τοὺς κάτω κήπους.

Ἀνηγέρθη ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Χα(τζῆ) Δανιὴλ Προηγουμένου δι' Ἠγουμένου Γέρω Θεοδοσίου (lit. Τερλησινού) 1874.

107.

[1874]

Ἐπιγραφή τοῦ ὑδραγωγείου παρὰ τῇ εἰρημένη γεφύρα.

Δαπάνη Σεραφεῖμ Ἱερομονάχου Ἀγιορείτου δι' Ἠγουμένου Θεοδοσίου 1874.

108.

[1855]

Ἐπιγραφή τῆς γεφύρας ἄνωθεν τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς.

Εἰς μνημόσυνον Γεωργίου Πέτκου κετση κεχαγιά τοῦ Μοναστηρίου μας Βροντινίου. 1855 Ἰουνίου 20.

109.

[1863]

Ἐπιγραφή τῆς γεφύρας κάτωθεν τοῦ χωρίου Λάκκους.

Δαπάνη Ἰακώβου Προδρομίτου Ἰωαννίτου. 1863 Αὐγούστου 2.

110.

[χ.χ.]

Ἐπιγραφή τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ κάτωθεν τοῦ σεῖτᾶν-κιουπρεσί, διὰ τῆς ὁποίας οἱ ὄδοιπόροι διαβαίνουνσι τὸν ποταμόν.

Αὕτη ἐκτίσθη ἡ γέφυρα δαπάνη τοῦ Γέρω Μαρίνου Βροντινοῦ.

Πρὸς Νίκου Ζ. Νικολάου, Μνήμη Μ. Ε. Cousinéry, σ. 217.

Ἡ ἐπιγραφή τῆς ἔξωθεν πλησίον τῆς κοπρίας γεφύρας τοῦ πατρὸς Ἰωαννικίου εἶναι ὀπίσθεν σημειωμένη πλησίον εἰς τὰς ἄλλας ἐπιγραφάς.

Σημειώσεις

Τὴν παρὰ τῷ παραπορτίῳ τοῦ Μοναστηρίου, διὰ τῆς ὁποίας διαβαίνουνσι οἱ πατέρες τοῦ Μοναστηρίου διὰ τὸ κοιμητήριον εἰς τὴν παρ' αὐτῷ Ἱερὰν Ἐκκλησίαν ἀρχαίαν γέφυραν κατέστρεψε κατὰ τὸ 1874 ὁ χειμαρὸς ἐκ θεμελίου, καὶ πάλιν ἐκ θεμελίου ἀνηγέρθη σταθερά, ὡς ὄραται σήμερον, ἐκ χρηματικῆς περιουσίας τοῦ μακαρίτου Χα(τζῆ) Δανιὴλ Προηγουμένου Σαρττιστινοῦ· συγχρόνως δὲ ἀνηγέρθη καὶ τὸ κάτωθεν λιθόκτιστον ὑδραγωγεῖον διὰ τοὺς κήπους ὡς ἡ ἐπιγραφή* αὐτῶν δηλοῖ.

* Εὐχῆς ἔργο θὰ ἦταν ἡ ἐπιτόπια ἔρευνα γιὰ τὴ διαπίστωση τῶν ὑπαρχόντων σήμερα στοιχείων. Ἡ συγκυρία εἶναι εὐτυχής, ἐπειδὴ στίς μέρες μας συντελεῖται ἡ ἀναστήλωση τῆς Μονῆς Προδρόμου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Κώδης: Κρατήσαμε τη γραφή του βασικού γραφέα του χειρογράφου, του οποίου υιοθετούμε και τον γενικότερο χαρακτηρισμό του κώδικα (βλ. σ. 473).

1. Για τη μονή της Θεοτόκου Ἀχειροποιήτου της ἐπονομαζομένης Κοσινίτσας ἢ Εἰκοσιφοίνισσης τοῦ Παγγαίου βλ. *Βασίλη Ἀτσαλου*, Τὰ χειρόγραφα της ιερᾶς Μονῆς της Κοσινίτσας (Εἰκοσιφοίνισσας) του Παγγαίου, [ἐκδ. Δήμου Δράμας, Ἱστορικό Ἀρχεῖο, Σειρά δημοσιευμάτων, αρ. 1], Δράμα 1990. Πρβλ. Τοῦ ἴδιου, ὁμότιτλη ἀνακοίνωση στὰ Πρακτικά Ἐπιστημονικῆς Συνάντησης «Ἡ Δράμα καὶ ἡ περιοχή της, Ἱστορία καὶ πολιτισμός, 24/25-11-1988, [ἐκδ. Δήμου Δράμας], Δράμα 1992, σ. 203-224. Πρόσφατη βιβλιογραφία βλ. *Βασίλη Κατσαροῦ*, *Ἱστορικογεωγραφικά* 3 (1989-1990), Γιάννενα-Θεσσαλονίκη 1991, σ. 314-324, σμμ. 1-7. Βλ. Ἀκόμη *A. Djurova - El. Velkovska*, *Manuscripts griegos dados de la coleccion del Centro de Investigaciones Esloavo-Bizantinas «Ivan Dujčev» (siglos XM-XIV)*, *Πρακτικά Συμποσίου: Sobre el tiempo*, Madrid 1990, σ. 111-138 (= *Manuscripts grecs datés provenant de la Collection du Centre de Recherches Slavo-Byzantines «Ivan Dujčev» (XII-XIVe ss.)*, *Ex Oriente lux. Mélanges offerts en hommage au professeur Jean Blankoff, à l'occasion de ses soixanteans*, τόμ. II (littérature et linguistique), Bruxelles 1991, σ. 95-110). Κυκλοφόρησαν ἐπίσης τὰ *Actes de la Table Ronde: «Principes et méthodes du catalogage des manuscrits grecs de la collection du Centre Dujčev, Sofia 21-23 Août 1990*, [ἐκδ. Ἀριστοτελεῖο Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Σειρά publications du programme de la cooperation entre le Centre «Ivan Dujčev» de l' Université «St. Kliment Ohridski» de Sofia et l' Université Aristote de Thessalonique-1], Thessalonique 1992, ὅπου δημοσιεύονται τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς ἐρευνας γιὰ τὴν ταύτιση τῶν χειρογράφων ποὺ βρίσκονται τώρα στὸ Κέντρο Dujčev τῆς Σόφιας καὶ προέρχονται ἀπὸ τὶς Μονὲς τῆς Εἰκοσιφοίνισσης καὶ τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Πρβλ. *A. Djurova*, *Les manuscrits grecs du Centre Ivan Dujčev. Notes preliminaires*, *Erythraia* 13 (1992) 117-157. Γιὰ τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία γύρω ἀπὸ τὴ Δράμα καὶ τὴν περιοχή της βλ. τώρα *M. Παρχαρίδου*, *Σχεδιάγραμμα Δραμινῆς Βιβλιογραφίας. Καταγραφή πρώτη, Ἱστορικογεωγραφικά* 3 (1989-1990), Γιάννενα - Θεσσαλονίκη 1991, σ. 335-450.

2. Γιὰ τὴ Μονὴ Προδρόμου Σερρῶν κατὰ τὴ σύνταξη τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ εἴχαμε ὑπόψη μας τὴν ἀκόλουθη βιβλιογραφία: α) **Ἱστορία τῆς Μονῆς**: (ἀνωνόμου) *Skazanie o načale i nastojateľem položenii stavropigial' nago monastyria čestnago, slavnago proroka, Pretečii Krestitelja Gospodnja Ioanna, v Serresskoj eparchii v Makedonii St. Petersburg 1864* (Εὐχαριστοῦμε θερμὰ τὴν κ. Στ. Οὐτσίου, ἡ ὁποία μᾶς προμήθευσε φωτοτυπίες τῆς δυσσεύρετης αὐτῆς ἐργασίας). *Σχολικά*. Περὶ τῆς ἱερατικῆς σχολῆς τῆς κατὰ Σέρρας ιερᾶς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 2 (1881-82) 689-690. [Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ, χρησιμοποιώντας τὸν ὑπ' ἀριθ. 79 κώδικα τῆς συλλογῆς, ποὺ βρίσκεται τώρα στὸ Κέντρο Σλαβοβυζαντινῶν Σπουδῶν «Ivan Dujčev» τῆς Σόφιας, καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴ Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς Προδρόμου, ὁ Γ. Α. Στογιόγλου ἔκανε ἀνακοίνωση στὸ πλαίσιο τοῦ Συμποσίου «Χριστιανικὴ Μακεδονία: Ἡ ἱερὰ Μονὴ Τιμίου Προδρόμου Σερρῶν», ποὺ ἔγινε στὶς Σέρρες 29-30 Μαΐου 1992· ἡ ἀνακοίνωση αὐτὴ ἐλπίζουμε ὅτι θὰ δημοσιευτεῖ σύντομα στὰ Πρακτικά τοῦ Συμποσίου]. *Χριστοφόρου Ἱεροδιδασκάλου καὶ Ἰγουμενοῦ*, Προσκυνητῆριον τῆς ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τῆ πόλει τῶν Σερρῶν Σταυροπηγιακῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἐν Λειψίᾳ <Θεσσαλονίκη> 1904 (ἔργο βασικὸ καὶ χρήσιμο [βλ. βιβλιοκρ. Π. Ν. Παπαγεωργίου, *B.Z.* 17 (1908) 143-144], σπάνιο καὶ δυσσεύρετο σήμερα, τὸ ὁποῖο θὰ ἦταν εὐχρὴς ἔργο νὰ ἀνατυπωθεῖ). *Γαβριὴλ Κουντιάδου*, Ἱστορία καὶ περιγραφή τῆς ιερᾶς μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Σερρῶν, Θεσσαλονίκη 1922. *Τοῦ ἴδιου*, Σύντομος αὐτῆς (1270) μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων (1270-1956), Σέρρας 1956, 1978. [Φωτοαντίγραφα τῶν ἐργῶν μᾶς προμήθευσαν πρόθυμα οἱ κ. Ἐλισάβετ Μωυσιάδου - Αἰδιλιῆ καὶ Μαριάννα Ἀποσιάδου, τὶς ὁποῖες εὐχαριστοῦμε θερμὰ καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτῆ]. *Ηρ. Ρ. Stojanov*, *Iz minaloto na Manastira Sv. Ivan Predteča v Sersko, Makedonski Pregled* 1 (1924) 70-74. *Στράτη Εὐαγγέλου*, Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου παρὰ τὰς Σέρρας, *Δελτίον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας*, Περίοδ. Β', τόμ. 3, τεύχ. Α'-Β', Ἀθῆνα 1926, σ. 2-13. *Γαβριὴλ Κουντιάδου*, Ἱστορικὸς καὶ βιογραφικὸς κατάλογος ἡγουμένων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου (Σερρῶν), ἀπὸ τῆς ιδρύσεως αὐτῆς (1270) μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, Σέρραι 1932. *Ιv. Dujčev*, *Starini iz Belomorie*, 2. Monastirát Sv. Ivan Predtečo, *Belomorski Pregled* 1 (1942) 392-403. *Κ. Μπόνη*, Γεώργιος-Γεννάδιος-Κουρτέσης ὁ Σχολάριος (ια' 1405, ια' 1475, *Νέα Ἔστια*, 53 (1953) 841-853. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βλ. ἐπίσης *Νίκου Ζ. Νικολάου*, Τὸ τέλος τοῦ Γενναίου Β' τοῦ Σχολαρίου στὸ μοναστήρι τοῦ Προδρόμου τῶν Σερρῶν. Προδρομητικὰ Μελετήματα, *Πνευματικὴ Ἐπαρχία*, ἔτος Α', τεύχ. 2 (Ἀπρίλιος-Μάιος-Ἰούνιος), Σέρρες 1971, σ. 50-53. *Θ. Ν. Ζήση*, Γεννάδιος Β' Σχολάριος. Βίος-Συγγράμματα-Διδασκαλία, [Ἀνάλεκτα Βλατάδων, 30], Θεσσαλονίκη 1980, 1988, σ. 188-225. Πρωτοπρ. *Γεωργίου Δ. Μεταλληνού*, Ἀγνωστες εἰδήσεις περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γενναίου Β' τοῦ Σχολαρίου, *Ἐπιστ. Ἐπετ. Θεολ. Σχ. Πανep. Ἀθηνῶν* 26 (1984) 537-548. *Irène Beldiceanu-Steinherr*, La prise de Serrés et le firmen de 1372 en faveur du monastère de Saint Jean Prodrome, *Acta Historica* 4 (1965) 15-24. *Μαζίμου Χ. Ξύδα*, Μητροπολίτου Σερρῶν καὶ Νιγρίτης, Τὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὶς Σέρρες

[ἔκδ. I. Μ. Τιμίου Προδρόμου Σερρών], Σέρρες 1988. Στυλιανῆς Οὔτσου, Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, Σέρρες 1992 (δακτυλόγραφη μεταπτυχιακὴ ἐργασία ποὺ ὑποβλήθηκε στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης [ἐπόπτης καθηγητὴς Ἄπ. Γλαβίνας]. Ἡ ἐργασία αὐτή, ὡς συνοπτικὴ ἱστορία τῆς Μονῆς, θὰ ἀξίξει τὸν κόπο νὰ δημοσιευεῖ, μὲ κατάλληλη ὅμως ἐπεξεργασία κειμένου καὶ βιβλιογραφικὴς τεκμηρίωσης. Τέλος, γιὰ τὸ βασικὸ βιβλίο τοῦ καθηγ. A. Guillou, βλ. παρακάτω, στὴν ἐνότητα «ἔγγραφα».) θ) **Ὁδηγοί:** Δημητρίου Σαμσέρη, Τουριστικὸς ὁδηγὸς Νομοῦ Σερρών. Ἱστορία - Ἀρχαιολογία - Λαογραφία - Σύγχρονη ἀνάπτυξη, Σέρραι 1970, σ. 62-70. Σπύρου Κοκκίνη, Τὰ μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος. Ἱστορία - Θησαυροὶ - Βιβλιογραφία, Ἀθήνα 1976, σ. 62-63. Ἀγγελικῆς Στρατῆ, Ἡ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὶς Σέρρες (ἔκδ. Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, Ταμείου Ἀρχαιολογικῶν Πόρων), Ἀθήνα 1989. γ) **Ἄρθρα:** Γ. Α. Σωτηρίου, Αἱ Βυζαντινὰ Σπουδαί, ἀνατ. ἐκ τῆς *Καινῆς Διδαχῆς*, τόμ. Α', τευχ. 4-6, Ἀθήνα 1920, σ. 14. Γ. Α. Στογιόλου, Ἰωάννου Προδρόμου Μονῆ ἐν Σέρραις, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 7 (1965) στ. 71-74. Νατάλη Πέτροβιτς, Ἡ μονὴ Τιμίου Προδρόμου Σερρών, *Σερραϊκὰ Χρονικὰ* 5 (1970) 179-180, 191-201. Ἄννας Καρολίδου, Ἡ Μονὴ Προδρόμου Σερρών, *Ἐπιλογές*, (ἔκδ. τῆς ἐφημ. *Μακεδονία*), Μάρτιος 1988, σ. 64-69. Δ. Γουσιδῆ - Χρ. Ζαφείρη, Τὰ Μοναστήρια τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα. Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῆς μακεδονικῆς γῆς, περ. *Ταχυδρόμος*, τευχ. 19, 6-5-1992, Μονὴ Τιμίου Προδρόμου στὶς Σέρρες. *Σερ. Κοτρώτσου*, Στὸ σφύρι Βυζαντινοῦ Θησαυροῦ, περ. *Ἐνα*, τευχ. 22, 27-5-92 [ἐσπευσμένη δημοσίευση-προαγγελία γιὰ τὴν ἐκδόσει τὸν *Actes de la Table Ronde*, μὲ ἀρκετὲς ἀτέλειες καὶ λάθη]. δ) **Γεωγραφία - Ταξιδιωτικά:** Marie Esprit Cousinéry, Voyage dans la Macédoine, Paris 1831, σ. 212-224. Πρβλ. Νίκου Ζ. Νικολάου, Μνήμη τοῦ Μ.Ε.Μ. Cousinéry καὶ τοῦ «Voyage dans la Macédoine» (1831-1931), μὲ περιλήψη στὴ Γαλλικῆ, *Σερραϊκὰ Χρονικὰ* 9 (1982) 185-224. Τρ. Ε. Εὐαγγελίδη, Νέα Ἑλλάς, ἥτοι ἱστορικὴ, γεωγραφικὴ, τοπογραφικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ περιγραφή τῶν Νέων Ἑλληνικῶν Χωρῶν Ἠπείρου, Θεσσαλίας, Μακεδονίας, νήσων καὶ ὁδηγὸς σαφῆς καὶ ἀκριβῆς τῶν ταξιδιωτῶν καὶ περιηγητῶν κατὰ τὸ Γερμανικὸν τοῦ Καρόλου Μπαϊδεκερ καὶ Meyer καὶ τὸ γαλλικὸν τοῦ Guide Joanne - Isambert, Ἀθήναι 1913, σ. 121-122. Κων. Ἐλευθεροδάκη, Ὁδηγὸς ταξιδιωτῶν, Ἀθήναι 1930, σ. 636. Γεωργίου Χατζηκυριακοῦ, Σκέψεις καὶ ἐντυπώσεις ἐκ περιόδου ἀνά τὴν Μακεδονίαν (1905-1906) [Ἐπιθερία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, 58], Θεσσαλονικὴ ² 1962, σ. 133-139. Ἰωνος Δραγοῦμη, Ἡ μονὴ τοῦ Προδρόμου καὶ τὸ χωριὸ Λάκκος τῶν Σερρών. Ἀπάντηση τοῦ Ἰωνος Δραγοῦμη (1878-1920), γραμμένη γαλλικὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1903 ἀπὸ τὶς Σέρρες σὲ γράμμα Ἑλληνα φίλου τοῦ ἀπὸ τὸ Παρίσι, μετάφρ. Φιλίππου Στεφ. Δραγοῦμη, *Σερραϊκὰ Χρονικὰ* 4 (1963) 7-27. Ἀρτέμιδος Λέλλου, Τρεῖς μέρες στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία, Ἀθήνα 1984, σ. 20-23. ε) **Γενικὴ ἱστορία:** T. Florinskij, Juznye Slavjane i Vizantija vo vtoroj četverti XIV veka, τόμ. 2, St. Petersburg 1882, σ. 111-120. Γιὰ τὴ συσσωμάτωσι αὐτῆς τῆς ἐργασίας σὲ ἄλλο δημοσίευμα τοῦ ἴδιου βλ. A. Guillou, Les Archives, σ. 3. St. Novakovic, Strumska oblast u XIV veku i car Stefan Dusan [Glas Srpske Kraljevske Akademije, Drugi razred, XXXVI], Beograd 1893, σ. 44-49 (βιβλιοκρ. M. Rešetar, B.Z. 2 (1893) 634-635). Ivan Ivanic, Makedonija i Makedonici, τόμ. 1, Beograd 1906, σ. 37-38. P. N. Kondakov, Makedonija, St. Petersburg 1909, σ. 161-168. M. I. Γεδεῶν, Αἱ φάσεις τοῦ παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1910, σ. 100-101. Ἄπ. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας 1354-1833, Θεσσαλονικὴ 1969, 181, 397, 425, 550-551. Μακεδονία. 4.000 χρόνια Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ Πολιτισμοῦ, Γενικὴ Ἐποπτεία Μ. Β. Σακελλαρίου [Ἱστορικοὶ Ἑλληνικοὶ ἄθροι], Ἀθήνα 1982, passim. στ) **Τοπικὴ ἱστορία:** Εὐαγγέλου Στρατῆ, Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Σερρών ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ δρᾶσις τῆς ἐν αὐτῇ ἑλληνικῆς κοινότητος κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους, Σέρραι ² 1926, σ. 49-54. G. Ostrogorsky, La prise de Serres par les Turcs, *Byzantinische Zeitschrift* 35 (1965) 312-317. Γεωργίου Β. Καφταντζῆ, Ἱστορία τῆς πόλεως Σερρών, τόμος πρῶτος, Μῦθοι - Ἐπιγραφές - Νομίματα, ἔκδ. Δίφρος, Ἀθήνα 1967, σ. 216-257. Τοῦ ἴδιου, Οἱ Σέρρες ἄλλοτε καὶ τώρα (ἔκδ. Ὁμίλου «Ὀρφεῶς» Σερρών), Σέρρες 1985, σ. 229-235. Πέτρου Θ. Πέννα, Ἱστορία τῶν Σερρών ἀπὸ τῆς ἄλωσως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς των ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, 1383-1913, [ἔκδ. Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἐταιρίας Σερρών - Μελετινῶν], Ἀθήναι ² 1966, ³ 1990, σ. 498-506. ζ) **Χειρόγραφα:** Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου, Ἀρχαιολογικά. Παλαιογραφικὴ ἐκδρομὴ εἰς τὴν παρά τὰς Σέρρας Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Προδρόμου, *Νεολόγος* (ἐφημ. Κωνσταντινουπόλεως), 10 Ἰαν. 1891. Τοῦ ἴδιου, Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια, τὰ περὶ τὰς Σέρρας καὶ ἡ μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. (Συμβολὴ ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ), *Byzantinische Zeitschrift* 3 (1894) 317-325 [β' ἔκδ. Δημοσίας Κεντρικῆς Βιβλιοθήκης Σερρών, Σειρὰ ἐκδόσεων γιὰ τὴν πόλιν καὶ τὸ νομὸ Σερρών, 1], Θεσσαλονικὴ 1988, σ. 84-105. Τοῦ ἴδιου, Ποίημα Μαρίας Κομνηνῆς τῆς Παλαιολογίνης, ἀντιγεγραμμένον ἐκ χειρογράφου τῆς παρά τὰς Σέρρας Ἱερᾶς Μονῆς Ἰωάννου Προδρόμου, *Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον* 6 (1913) 46-50. Κ. Γ. Ζησιόου, Ἐρευνα καὶ Μελέτῃ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ χριστιανικῶν μνημείων, *Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας* τοῦ ἔτους 1913 (1914) 227-231 (καὶ ἀνάπτυο μὲ τίτλο, Μακεδονίας χριστιανικὰ μνημεῖα, Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν *Πρακτικῶν* τοῦ 1913 τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Ἀθήναι 1914). Διοδώρου τοῦ *Καμπανίας*, ἐπόπτου μητρ. Σερρών, Περὶ τῆς ἐν Σέρραις Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου διαρπαγῆσις ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, πρὸς τὸν Παναγιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κων Γεννάδιον, πρόεδρον τοῦ Ε. Α. Συμβουλίου, *Γρηγόριος Παλαμᾶς* 2(1918) 650-653. [Ἀναφερόμενος στοῦ θέμα αὐτὸ ὁ Κ. Καρυώτης, Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μητροπολίτη Γενναδίου γιὰ τὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία κατὰ τὴν βουλγαρικὴ κατοχὴ τοῦ 1916-1918, στὸν τόμο: Ἐπιστημονικὴ ἡμερίδα «Ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος Ἀλεξιάδης 1912-1951», [ἔκδ. Κέν-

τρον Ἱστορίας Δήμου Θεσσαλονίκης, ἀριθ. 8], Θεσσαλονίκη, καὶ γράφοντας γιὰ τὸ χρονικὸ τῆς ἀποκάλυψης τῶν χειρογράφων στὴ Σόφια, ὁρθὰ τονίζει (σ. 170) τὴ συμβολὴ τοῦ καθηγ. Π. Κ. Χρήστου στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνέυρεση ἐλληνικῶν χειρογράφων στὴ Βουλγαρία (πρβλ. *A. Djurova - K. Stančev, La collection de manuscrits grecs du Centre «Ivan Dujčev», Actes de la Table Ronde, σ. 40*), ἀλλὰ ὁ συγγρ. ἀγνοεῖ ποιά χειρόγραφα ἦταν προσιτὰ τὸν στοῦς ἐλλήνων ἐπιστημόνες, βλ. γι' αὐτὸ *Δημ. Ἰσπυρίδης, Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Γενναδίου γιὰ τὴν Βόρειο Μακεδονία καὶ τὴν Δυτικὴ Θράκη κατὰ τὴ Βουλγαρικὴ Κατοχὴ 1916-1918, ὁ.π., σ. 174*. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι τὰ χειρόγραφα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου τοῦ Πατριαρχείου τῆς Σόφιας εἶχε μελετήσει καὶ ὁ *Λίνος Πολίτης*, δημοσιεύοντας ἀμέσως τὰ σχετικὰ πορίσματα του γιὰ τὰ χειρόγραφα τῶν Μονῶν Ἀρχαγγελιώτισσας καὶ Καλαμοῦς (βλ. *Λίνου Πολίτη, Τὰ χειρόγραφα δύο μοναστηριῶν τῆς Εἰσόδου (Παναγίας Ἀρχαγγελιώτισσας καὶ Παναγίας Καλαμοῦς), Θρακικὰ Χρονικὰ 33 (1977) 15-18*). Γιὰ τὴν ἐτοιμασία τοῦ *Καταλόγου* τῶν ἐλληνικῶν χειρογράφων ποὺ βρίσκονται στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Μουσεῖο τῆς Σόφιας ἐργάζεται (ἀπὸ τὸ 1977/78) συνεργεῖο ἐλλήνων ἐπιστημόνων (βλ. *A. Djurova - K. Stančev, ὁ.π.*), ἀλλὰ καὶ πρόσφατα ἔχει συσταθεῖ συνεργεῖο βουλγάρων συναδέλφων γιὰ τὴν ἐπίσπευση τῶν ἐργασιῶν γιὰ τὴ δημοσίευση τοῦ ὕλικου, τὸ ὁποῖο ἔρευνα ἀναμένει μὲ ἐνδιαφέρον]. *Χριστοφόρου Προηγουμένου ἱεροδιδασκάλου (Δημητριάδου), Κατάλογος χειρογράφων τῆς παρὰ τὰς Σέρρας Ἱερᾶς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἐπιμ. Γερμανοῦ Σελευκείας, Νέος Ποιμὴν 2 (1920) 193-208, 338-353, 3 (1921) 83-94, 325-334, 459-466, 717-726, 4 (1922) 40-49. Σ. Β. Κουγέα, Κῶδιξ τοῦ πατρικίου Σαμωνᾶ (μεθ' ἐνὸς πανομοιότυπου), Byzantinisch - Neugriechische Jahrbücher 5 (1926) 198-204. Λίνου Πολίτη, Τὰ ἐκ Σερρῶν χειρόγραφα ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, Ἑλληνικὰ 4 (1931) 523-526. Τοῦ ἴδιου, Σημείωμα περὶ τοῦ βιβλιογράφου Ἰωάννου Δούκα τοῦ Νεοκαισαρείου, Εἰς μνήμην Σπ. Λάμπρου, Ἀθῆναι 1935, σ. 557-595 (ἀνατ. Var. Repr., London 1975, III). M. Jugie, Le typon du monastère de Prodrome au Mont Ménécée près de Serrés. Introduction, texte et remarques, Byzantion 12 (1937) 25-69. Δημ. Ι. Πάλλα, Κατάλογος τῶν χειρογράφων τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν. Μέρος τρίτον μετὰ γενικῶν εὑρετηριῶν, Ἀθῆναι 1955, σ. 155-157, 164, 184. G. Nowack, Un manuscrit hagiographique de l' ancien fonds du monastère du Prodrome (Serrés): le cod. Athènes, Bibl. Nat. 2560, Revue des études Byzantines 16 (1958) 143-157. Illuminated Greek Manuscripts from American Collection. An exhibition in Honor of Kurt Weitzman, ἐκδ. Gary Vican, Princeton [1973], σ. 58-59 καὶ 74-76. L. Polites, Das Skriptorium und die Bibliothek des Prodromos - Klosters bei Serres (Wandlungen. Studien zur antiken und neueren Kunst, Waldsassen - Bayer 1975, σ. 278-295 καὶ 6 πίνακες; βλ. καὶ βιβλιοκρ. *Silvio Berdandinello, Scriptorium 31 (1977) 349. Λίνου Πολίτη, Τὸ βιβλιογραφικὸ ἐργαστήριον καὶ ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς Προδρόμου, Σερραϊκὰ Χρονικὰ 8 (1979) 31-55 (μετάφρ. τοῦ ἄρθρου: Das Skriptorium). Jean-Marie Olivier - Marie-Aude Monégier du Sorbier, Catalogue des manuscrits grecs de Tchecoslovaquie [Documents, Études et Répertoires publiés par l' Institut de Recherche et d' Histoire des Textes, éditions du Centre National de la Recherche Scientifique, Paris 1983, σ. XVII, 82-92 (βιβλιοκρ. *Fr. Halkin, An. Boll. 102 (1984) 213-214, J. Darrouzès, REB 43 (1985) 273. E. Litsas, B.Z. 79 (1988) 351-354. Τάσου Καραναστάση, Μιὰ ἐνθύμηση ἀπὸ τὸν «κώδικα Α» τῆς μονῆς Προδρόμου Σερρῶν σχετικὴ μὲ σεισμοὺς στὰ 1768 καὶ μιὰ πρόδημη περίπτωση λεπτομερειακοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ χρόνου, Σερραϊκὰ Χρονικὰ 10 (1989) 85-100. [Στὸν συναδέλφο Τάσο Καραναστάση, ὁ ὁποῖος ἔθεσε πρόθυμα στὴ διάθεσή μας τὴν προσωπικὴ του βιβλιοθήκη καὶ μᾶς ὑπέδειξε συμπληρωματικὰ ὀρισμένα δημοσιεύματα ἀπὸ τὴ δικὴ του ἔρευνα ἐκφράζουμε καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ τίς θερμὲς εὐχαριστίες μας]. Λίνου Πολίτη, Ἐκθεση καὶ ὑπόμνημα γιὰ τὰ χειρόγραφα «Σερρῶν», Ἑλληνικὰ 40 (1989) 357-379. [Ἡ θέση τοῦ ἄρθρου ἀπὸ ἀποψη χρονικῆς ἀκολουθίας στὸ σημεῖο αὐτὸ δὲν εἶναι μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο ἢ πρέπουσα: κείμενα γραμμένα τὸ 1931 καὶ τὸ 1974 φανερόντων τὸ πόσο ὁ ἀείμνηστος Λίνος Πολίτης προηγήθηκε στὴν ἔρευνα τῶν χειρογράφων τῶν μονῶν Κοσινίτσας, -ὅπως συνήθιζε νὰ λέει-, καὶ κυρίως τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἀνεξάρτητα ἀν τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀκολούθησε τὴν ἀποκάλυψη τοῦ «κοινοῦ μυστικοῦ» τῆς Σόφιας, γιὰ τὸ ὁποῖο ἀπὸ τὰ νιάτα του μόχθησε μὲ σκοπὸ νὰ τὸ ἀποκαλύψει]. *Γεωργίου Κ. Παπαζογλου, Χειρόγραφα τῆς Εἰκοσιφοίνισσης καὶ τοῦ Τιμίου Προδρόμου Σερρῶν στὸ Ἰνστιτούτο «Ivan Dujčev» τῆς Σόφιας (μιὰ προσέγγιση ἱστορικὴ τῶν ὡς ἄνω μονῶν), Θεσσαλονίκη 1990. [Στὴν ἐργασία αὐτὴ, μικρὸ φυλλάδιο δυσσεύρετο -ἂν καὶ πρόσφατα δημοσιευμένο-, στὴν ὁποία ὁ τίτλος, τουλάχιστον ὡς πρὸς τὸ β' σκέλος, ἀνταποκρίνεται ἐλάχισιστα στὸ περιεχόμενο, ἢ προσπάθεια καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ συγγρ. περιορίζεται στὸ νὰ ταυτίσει (σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ ταύτιση τῶν χειρογράφων εἶχε γίνει στὸ σύνολό τους, βλ. *Βασίλη Κατσαροῦ, Ἱστορικογεωγραφικὰ 3 (1989-90) 315, 319*), δύο μόλις χειρόγραφα (βλ. σ. 23, 33, 35) προερχόμενα ἀπὸ τὴ Μονὴ Προδρόμου]. Βλ. καὶ *Pedro Bádenas, Les manuscrits de Kosinitsa, Byzantinoslavica 53 (1992) 91-92. Γ. Κ. Παπαζογλου, Ὁ Μηνωίδης Μηνᾶς καὶ ἕνας κατάλογος χειρογράφων τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Σερρῶν, Παρνασσός 33 (1991) 65-79. Λίνου Πολίτη (μὲ τὴ συνεργασία *Μαρίας Α. Πολίτη*), Κατάλογος χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος ἀριθ. 1857-2500, [Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμ. 54], Ἀθῆναι 1991, σ. 389-501. Ἀπὸ τὴν τρέχουσα ἐπικαιρότητα σημειώ- νουμε μόνον ὀρισμένα ἀπὸ τὰ ἄρθρα στὸν ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ τύπο: *Β. Ἀτσαλου - Β. Κατσαροῦ - Χ. Παπα- στάθη, ἔφημ. Τὸ Βῆμα 30.9.1990· Χ. Κιοσσέ, 7.10.1990· Ἄντ.-Αἴμ. Ταχιάου, ἔφημ. Μεσημβρινὴ 20.10.1990· Β. Ἀτσαλου, Τὰ χειρόγραφα τῆς Εἰκοσιφοίνισσης, ἔφ. Χρονικὰ τῆς Δράμας 21-1-1991, σ. 6-7. Στὸ πλαίσιο τῶν διαλέξεων τοῦ Ἰδρύματος Γουλανδρῆ Χόρν ὁ καθηγ. Β. Ἀτσαλου καὶ ἡ Διευθύντρια τοῦ Κέντρου «Ivan******

Dujčev», καθηγ. Α. Djurova, έδωσαν διαλέξεις (5/6.12.1991) για τὰ χφφ τῶν δύο Μονῶν. Ἐνακοινώσεις ἐπίσης πού ἀναμένονται νά δημοσιευτοῦν ἔγιναν ἀπό τοὺς: Στ. Οὐτσίου, σχετικὰ μὲ τὴ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, στὸ πλαίσιο τοῦ Συνεδρίου Χριστιανικὴ Μακεδονία (Σέρρες 30-5-1991)· ἡ προγραμματισμένη ἀνακοίνωση πάνω στὸ ἴδιο θέμα τοῦ Γ. Κ. Παπάζογλου δὲν πραγματοποιήθηκε λόγω ἀπουσίας τοῦ ὀμίλητοῦ. Β. Ἀτσαλο - Β. Κατσαρό, μὲ θέμα τὴν παραγωγή ἑλληνικῶν χειρογράφων στὶς βυζαντινὲς μονές τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Παλαιολόγων, στὸ πλαίσιο τοῦ Β' Διεθνoῦς Συμποσίου γιὰ τὴ Μακεδονία πού διοργάνωσε τὸ Ἄριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Διάλεξη τῶν ἰδίων γιὰ τὰ ἑλληνικὰ χειρόγραφα τῶν δύο μονῶν ὀργανώνει κατὰ τὸν Φεβρουάριο 1993 ἡ Μακεδονικὴ Καλλιτεχνικὴ Ἐταιρεία «Τέχνη» στὴ Θεσσαλονίκη. Ἐλπίζουμε ὅτι σύντομα θὰ δημοσιευτοῦν οἱ κατάλογοι συνοπτικῆς περιγραφῆς τῶν χειρογράφων πού σχετίζονται μὲ τὶς δύο Μονές καὶ βρίσκονται τώρα στὸ τυπογραφεῖο. η) Ἄρχαιο-ἔγγραφα: Στὴ βασικὴ βιβλιογραφία πού παραθέτει ὁ Α. Guillou (Les Archives de Saint - Jean - Prodrome sur le Mont Ménécée, [Bibliothèque Byzantine publiée sous la direction de Paul Lemerle, Documents-3], Paris 1955, σ. 3-4), ἄς μνημονευθοῦν ἐδῶ καὶ τὰ ἑξῆς: Μηνᾶ Δ. Χαμουδόπουλου, Μνημεῖα ἐκκλησιαστικὰ ἀνέκδοτα, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 3 (1883) 344-346. Ἐλευθ. Γ. Ταπεινοῦ, Περί τῆς ἐπισκοπῆς Φερεμῶν μετ' ἐπιδιορθωτικῶν σημειώσεων, ὁ.π., σ. 344-346. Μ. Ι. Γεδεῶν, Πατριαρχικοὶ πίνακες. Εἰδήσεις ἱστορικαὶ καὶ βιογραφικαὶ περὶ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως 36-1884, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1890. Τοῦ ἰδίου, Γράμματα ἑλληνικὰ καὶ τουρκικὰ περὶ τῆς παρὰ τὰς Σέρρας μονῆς (1499-1614), Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τόμ. Α', τεύχ. 3, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1911, σ. 388-397. Τοῦ ἰδίου, Ἐγγραφα πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος (1852-1873), ἐκδιδομένα εὐλογία καὶ κελεύσει τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Κυρίου Ἰωακείμ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1908, σ. 483-491, 507-509. Διον. Α. Ζακυθνοῦ, Ἀνέκδοτα πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας (1593-1798), Ἐλληνικά 6 (1933) 189-192. V. Anastasievic, Byzantion 12 (1937) 625-634. Α. Guillou, Les Archives de Saint-Jean-Prodrome au mont du Ménécée près de Serres à Macédoine, Πραγματῆρα Θ' Διεθνoῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου, τόμ. Β', Ἀθήναι 1956, σ. 436-445. Ivan Dujčev, Le Cartulaire A du monastère de Saint Jean-Prodrome sur le mont Ménécée retrouvé, REB 16 (1958) 169-171. Τοῦ ἰδίου, Der Wiederaufgefundene Alte Kodex des Johannes Prodromos-Klosters bei Serrai, [Wiener Archives III. Studien zälteren G.O.], τόμ. 3 (1959), σ. 116-121. Τοῦ ἰδίου, L'ancien cartulaire du monastère de Saint Jean Prodrome sur le mont Ménécée, Zbornik Radova Vizantološkog Instituta 66 (196) 171-185. Irène Beldiceanu - Steinherr, Recherches sur les actes de règnes des sultans Osman, Orkhan et Murad I, München 1967, σ. 180-182. Elisabeth A. Zachariadou, Early Ottoman Documents of the Prodromos Monastery (Serres), Südost - Forschungen 28 (1969) 1-12. Ivan Dujčev, Cartulary A of the Saint John Prodromos Monastery, (Var. Repr.) London 1972, (βιβλιοκρ. J. Noret, Anal. Bol. 90 (1972) 467-68). Ph. D. Apostolopoulos, 44 documents ecclésiastiques inédits du XVIII siècle (Du suppl Grec. 708 de la Bibliothèque Nationale de Paris), Ἐλληνικά 27 (1974) 309-312. Margarid Beldiceanu Nicoraă, Un timar monastice, REB 33 (1975) 227-255. θ) Ἀρχαιολογία καὶ Τέχνη: Πέτρον Ν. Παπαγεωργίου, Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια, ὁ.π., ΒΖ 3 (1894) 294-298, 308-329 καὶ ἀνατύπωση. Horst Hallensleben, Das Katholikon des Johannes Prodromos-Klosters bei Serrae. Versuch einer Architektur Geschichte, Byzantinische Forschungen 1 (Festschrift Fr. Dölger), 1966, σ. 158-173. Ἄ. Συγγοπούλου, Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ καθολικοῦ τῆς μονῆς Προδρόμου παρὰ τὰς Σέρρας, [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Ἴδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, 136], Θεσσαλονίκη 1973 (βιβλιοκρ. Μ. Χατζηδάκη, Νέα Ἐστία 96 (1974) 1125-1126). Χ. Μπακιρτζῆ, Βυζαντινὰ μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα μνημεῖα Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον 31 (1976), Β', Χρονικά, σ. 318-320 καὶ 32 (1977), Β', Χρονικά, σ. 262. I. Djordjević - E. Kyriakoudis, The frescoes in the chapel of St Nicolas at the Monastery of St John Prodromos near Serres, Cyrillomethodianum 7 (1983) 167-209. Ἀγγελικῆς Στρατιῆ, Ὁ τοιχογραφικὸς διάκοσμος τοῦ παρεκκλησίου τῆς Σύναξης τῶν Ταξιαρχῶν στὴ μονὴ Τιμίου Προδρόμου Σερρῶν, Κληρονομία 15 (1983) 211-234. I. Χρυσουλάκη - Β. Περγικῆ - Χ. Μπακιρτζῆ, Μελέτη τῆς μικροστρωματικῆς δομῆς στὸν τοιχογραφικὸ διάκοσμο τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὴ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου κοντὰ στὶς Σέρρες, Ἀθήνα 1983. Ντόρη Παπαστράτου, Χάρτινες εἰκόνες. Ὁρθόδοξα θρησκευτικὰ χαρακτηριστὰ 1665-1890, τόμ. ΙΙ, Ἀθήνα 1986, σ. 498-499. Νίκου Ζ. Νικολάου, Θησαυροὶ τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὸ Μουσεῖο Μπενάκη στὴν Ἀθήνα, Σερραϊκὰ Χρονικά 10 (1989) 69-84. Ἐγγραμμὴ ἀπεικόνιση τῆς ἐνεπίγραφης λιθανοθήκης βλ. Α. Δεληβοριά, Ὁδηγὸς τοῦ Μουσείου Μπενάκη, Ἀθήνα 1980, σ. 54 ἔγχρ. εἰκ. ἐξοφύλλου καὶ εἰκ. 47. ι) Ἐπιγραφές: Γ. Λαμπάκη, Μονὴ Τιμίου Προδρόμου, ΔΧΑΕ 5 (1905) 64, 73-84. Κ. Ζησίου, Χριστιανικὰ Μνημεῖα Μακεδονίας, Π.Α.Ε 1913 (1914) 164-183. G. Subotić - S. Kissas, Nadgrobní natpis sestře despotá Jovana Uglješe, na Menikejskoj Gori, Zbornik Radova Vizantološkog Instituta 16 (1975) 161-181. Ν. Κ. Μουτσόπουλου, Συμβολὴ στὴ μορφολογίᾳ τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς. Λεύκωμα βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν ἐπιγραφῶν, Θεσσαλονίκη 1977, σ. 28, 32-33, 60, 84, 86, 159, 166, 188, 213, 217, 259, 260-261, 267-268, 274, 287.

3. Σήμερα ἔχουν ἐξεταστῆ ὅλα τὰ χειρόγραφα τοῦ βασικοῦ κορμοῦ τῆς συλλογῆς (ἀριθ. 1-406), καθὼς ἐπίσης ὁ ἀριθμὸς τῶν σπαραγμάτων ἢ χειρογράφων πού ἀκολουθοῦν (ἀριθ. 407-450). Γιὰ τὶς προτεραιότητες πού ἔχουν προγραμματιστῆ νά δοθοῦν στὸ πλαίσιο τοῦ «προγράμματος συνεργασίας» ἀνάμεσα στὸ Ἄριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης καὶ τὸ Κέντρο «Ivan Dujčev» ἔγιναν ἤδη ἀρκετὲς ἐπιστημονικὲς συζητήσεις σὲ

Διεθνείς Συναντήσεις (Σόφια 21-23 Αύγ. 1990, Μόσχα 13.8.1991) και έχουν ήδηδρομολογηθεί επί μέρους επισημονικά προγράμματα (βλ. *A. Djurova, Les manuscrits grecs*, σ. 135).

4. Βλ. πρόχειρα, έφημ. *Τό Βήμα* 29.9.1990, σ. Β 10, 36· *Β. Άτσαλου*, (συνέντευξη) έφ. *Έθνος* 29.12.1991, σ. 21: «*πολύτιμα γιά τήν ιστορία τής περιοχής*».

5.1. *Παρηρσία*, φφ. 152, 1809-1891: «*Έγράφη μέν ή παρούσα παρήρσια τῷ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ ἐνάτῳ ἔτει, ήγουμενείοντος κυροῦ Δανιήλ Ἱερομονάχου και προσκυνητοῦ. Διά χειρός δέ Χριστοφόρου Μοναχοῦ ἐκ κόμης Βαθούσης τῶν Ἰωαννίνων*» (φ. 152).

6.2. *Κατάστιχον-παρηρσία*, φφ. III + 465, 1882: Τίτλ. «*Κατάστιχον τής επισήμου ιστορίας τής (ἀδελφότητος) τής ιεράς μονής και τής Μοναστηριακῆς Σχολῆς και νέον κτηματολόγιον 1882*». Στό φ. I: «*1856 κατά μήνα Ἀπρίλλιον ἀντεγράφη ή παρούσα παρήρσια ἐκ παλαιότερας και ἀρχειότερας*».

7.3. *Ἀρχαίος κώδιξ Β*: Τό περίφημο Χαρτουλάριο Β' έχει ἀναλάβει νά μελετήσῃ ὁ, -κατεξοχήν ἀρμόδιος γι' αὐτό-, καθηγ. *A. Guillou*.

8.4. *Ἀναγραφαί επισήμων ἐγγράφων ἀπό 1877*, φφ. II + 122 + I. Στόφ. 114': «*ρωγῆ 14 Ἰουλίου 1883*».

9.5. *Κώπια*, φφ. I + 236 + I, 1820: Τίτ. «*Κώπια, ήτοι ἴσα τῶν εἰς τό ἱερόν τοῦτο τό κατά Σέρρας Μοναστήριον τοῦ Τιμίου Προδρόμου εἰσερχομένων και ἐξ αὐτοῦ ἐξερχομένων, ἀναγκαίον και χρησίμων γραμμῶν 1820. ἀπριλλίου 25*».

10.6. *Βραβεῖον*, φφ. III + 191, 1760-1818: «*Τό θεῖον και ἱερόν βραβεῖον παλαιόν και νέον ήρχισεν ή νέα ἀντιγραφή αὐτοῦ, ἐπί Σκευοφύλακος (δηλ. ήγουμένου) κυροῦ Ἰωάσαφ Βροντινοῦ κατά τό 1760: και ἐτελείωσε τό 1818. ἐπί Ἱουμμενείας τοῦ κυροῦ Δαμασκηνοῦ. διά χειρός Μακαρίου Δικαίου Σερραίου*» (φ. 1): «*1818 διά χειρός τοῦ ἱερομονάχου και διακόνου κυροῦ Ματθαίου Σερραίου*» (φ. 191): «*1818 Ὀκτωβρίῳ 22*» (φ. 190).

11.7. *Παρηρσία*, φφ. I + 128 + LXXXI, 1780-1915: «*ήρξατο ή παρούσα βίβλος τῶν ὀνομάτων τῶν κολύθων ἐπί Σκευοφύλακος και προεστοῦ τής Μονῆς Θεοκλήτου Σύγγελοῦ Σερραίου/1780*» (φ.1).

12.8. *Τυπικόν*, φφ. III + σελ. 124 + I, 1835: «*βιβλίον καλούμενον κτητορικόν συντεθέν μέν παρά Ἰωάννου Μητροπολίτου Ζιχνῶν, και κτήτορος τής σεβασμίας Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου τής κατά τό Μεινοῖκεον ὄρος, μεταφρασθέν δέ εἰς τήν καθομιλουμένην παρά Μερκουρίου τοῦ Βασιλειάδου ἐν 1835: ἔτει Ἰουλίου 20*» (φ. II). - «*Τά ἴσα τῶν χρυσοβούλλων τής ἁγίας βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου... ἄτινα παρά τοῦ αὐτοῦ μετεφράσθησαν μεταφραστοῦ*» (φ. 68').

13.9. «*Νέος Μέγας Κώδιξ*». Τό χειρόγραφο πού μᾶς ἀπασχολεῖ στή συνέχεια τό γνώριζε ὁ ἱεροδιδάσκαλος και ήγούμενος Χριστόφορος, ἄν κρίνουμε ἀπό τά γραφόμενά του (βλ. Προσκυνητάριον, σ. 40, 41 και κυρίως 46, 47, 48), ἀλλά δέν χρησιμοποιεῖ, ἄγνωστο γιαι, τό πλούσιο ὑλικό του, τό ὁποῖο ἔτσι κι ἀλλιῶς ἀντλεῖται ἀπό τοῦς ἀρχαιότερους κώδικες.

14.10. «*Κτητορικόν*», σελ. 323, 1846: «*Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Τυπικοῦ, τῇ συντεθείσῃ παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου Ζιχνῶν και κτήτορος τής ἐν τῷ ὄρει τοῦ Μεινοικέως διακεμένης, σεβασμίας μονῆς τοῦ θεοῦ Προδρόμου και Βαπτιστῆ ἐκ κοινῆς γνώμης τής ὑφ' ἡμᾶς ἐν Κυρίῳ ἀδελφότητος. Τέλος τής τοῦ κανονικοῦ κτητορικοῦ ἀντιγραφῆς (1846) (φ.1). Περιέχονται ἐκτός τῶν ἐγγράφων - ἀντιγράφων ἀπό τό Χαρτουλάριο Β' και ἐνθυμήσεις τῶν ἐτῶν 1732-1770*».

15.11. *Κόπια*, φφ. η + I + 161, 1850-1862: «*Κόπια ἐν ᾧ περιέχονται ἀντιγραφαί διτφόρων ἐγγράφων τής Ἱεράς Μονῆς ἀπό 1850 ἕως 1860 ἕως 62*».

16.12. *Ἀντιγραφαί ἢ Κώπια διαφόρων γραμμῶν*, φφ. 222 (1866-1869): «*1866 κατά μήνα Μάρτιο... μέχρι 1869 Ἰαν.*» (σ. 165).

17.13. *Μεταφράσεις σουλτανικῶν ὀρισμῶν*, φφ. 333, 1870: Τίτ. «*Κώδιξ ἐν ᾧ καταγράφονται αἱ μεταφράσεις τῶν τε ἀρχαίων Σουλτανικῶν Μπερατιῶν 1870*».

18.14. *Ἀντίγραφα Ἐπιστολῶν*, φφ. 28+V. Περιλαμβάνει ἐπιστολές (18 Μαΐου 1887 - 25 Ἰουλίου 1887) και ἐπέκταση χρονική ὡς 22 Ὀκτ. 1887.

19.15. Γιά τόν κώδ. αὐτό βλ. παραπάνω σημ. 2, η' και *T. Καραναστάση*, Μιά ἐνθύμηση ἀπό τόν «κώδικα Α», σ. 85, σημ. 2.

20. Βλ. *A. Djurova, Actes de la Table Ronde*, σ. 39. *Τῆς ἰδίας*, *Les manuscrits grecs*, σ. 119. Πρβλ. έφ. *Καθημερινή* 7.12.91.

21. Βλ. *Λίνου Πολίτη*, Ὁδηγός Καταλόγου χειρογράφων, [έκδ. Γενικοῦ Συμβουλίου Βιβλιοθηκῶν τής Ἑλλάδος, ἀρ. 17], Ἀθήναι 1961, σ. 68.

22. ὁ.π., σ. 69.

23. Ὁφείλουμε νά ἐκφράσουμε και ἀπό τή θέση αὐτή θερμές εὐχαριστίες, τόσο στόν Πρύτανι τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καθηγ. Ἀντώνιο Τρακατέλλη και στήν Διευθύντρια τοῦ Κέντρου *Dujčen* καθηγ. *A. Djurova*, ὅσο και στό Τμήμα Φιλολογίας τοῦ Α.Π.Θ. πού βοήθησαν στήν ἀνάπτυξη αὐτοῦ τοῦ προγράμματος.

24. Γιά τό ἐνδιάφέρον αὐτό πρόσωπο δέν παραδίδουν τίποτα σχετικό τόσο ή μελέτη τής *Ἑλλης Ἀγγέλου Βλάχου*, Ἡ παιδεία εἰς τās Τουρκοκρατουμένας Σέρρας, ἐν Ἀθήναις 1950, ὅσο και ή συμβολή τοῦ *B. Σ. Κάρτσιου*, Δοθίστα. Μιά ὑστερο-βυζαντινῆ παροικία. Ἡ ἱστορία τῶν Δαρνακοχωριῶν μέ σημείο ἀναφορᾶς τῆ γε-

νέπειρα τοῦ ἥρωα Εμμανουήλ Παπᾶ, Θεσσαλονίκη 1991.

25. Δὲν διαθέτομε, γιὰ τὴν ὥρα, πληροφορίες, καὶ γι' αὐτὸν τὸν γραφέα.

26. Βλ. χφ 375, σ. 473.

27. ὁ.π., σ. 1 τοῦ Κτηματολογίου.

28. Ἦδη ὁ Χριστοφόρος (Προσκυνητάριον, σ. 40-41, 46, 48, 57, 60) διατυπώνει μὲ λανθάνουσα ἐκτίμηση τὰ ὅσα γράφει γιὰ τὸν Θεοδόσιο. Δὲν ἔχει σχέση τὸ πρόσωπο αὐτὸ μὲ τοὺς ὁμώνυμους Σιναΐτη καὶ ἀρχιμανδρίτη (βλ. Ἀγγελικῆς Κωνσταντινοπούλου, Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα στὰ Βαλκάνια (1750-1850). Τὸ τετράγλωσσο Λεξικὸ τοῦ Δανιὴλ Μοσχοπολίτη, Γ' Ἐπ. Ἐπετ. Φιλ. Σχ. Δωδώνη: Παράρτημα 39], Ἰωάννινα 1988, σ. 119, σημ. 2. Γιὰ τὸν Θεοδόσιο βλ. Νίκου Ζ. Νικολάου, Μνήμη Μ. Ε. Cousinety, σ. 191 καὶ 218, σημ. 2.

29. Βλ. Νίκου Ζ. Νικολάου, Θησαυροί, σ. 69.

30. Βλ. χφ 375, σ. 491α.

31. ὁ.π., σ. 1, 3 κ.έ.

32. ὁ.π., σ. 1-2.

33. Ὁλόκληρη ἡ ἐνότητα κειμένων ποὺ ἀντιγράφονται ἀπὸ τὰ βυζαντινὰ Χαρτουλάρια Α' καὶ Β' περιλαμβάνεται στὴν ὑπὸ ἐξέλιξη ἔρευνα τοῦ καθηγ. Α. Guillou.

34. Βλ. χφ. 375, σ. 29.

35. ὁ.π., σ. 20.

36. ὁ.π., σ. 63.

37. ὁ.π., σ. 83.

38. ὁ.π., σ. 91.

39. ὁ.π., σ. 103.

40. ὁ.π., σ. 111.

41. ὁ.π., σ. 177.

42. ὁ.π., σ. ζ' τοῦ πίνακα περιεχομένων.

43. ὁ.π., σ. 189.

44. ὁ.π., σ. 243.

45. ὁ.π., σ. 257.

46. ὁ.π., σ. 265.

47. ὁ.π., σ. 281.

48. ὁ.π., σ. 333.

49. ὁ.π., σ. 351.

50. ὁ.π., σ. 359.

51. ὁ.π., σ. 365.

52. ὁ.π., σ. 368.

53. ὁ.π., σ. 381.

54. ὁ.π., σ. 392.

55. ὁ.π., σ. 394.

56. ὁ.π., σ. 381.

57. ὁ.π.

58. ὁ.π., σ. 382.

59. ὁ.π.

60. ὁ.π.

61. ὁ.π., σ. 383.

62. ὁ.π., σ. 384.

63. ὁ.π., σ. 383-384.

64. ὁ.π., σ. 387.

65. ὁ.π., σ. 388.

66. ὁ.π., σ. 391.

67. ὁ.π., σ. 394.

68. ὁ.π., σ. 395.

69. ὁ.π., σ. 417.

70. ὁ.π., σ. 420.

71. ὁ.π., σ. 424.

72. ὁ.π., σ. 427.

73. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἐνδιαφέρεται ἀποκλειστικὰ ὁ Γ. Α. Στογιόγλου, βλ. καὶ σημ. 2α.

74. Βλ. χφ. 375, σ. 430.

75. Βλ. ὁ.π., «ἐνθετο παράρτημα», σ. 1.

76. Βλ. χφ. 375, σ. 23.

77. ὁ.π. 28.

79. Στόν πίν. προστίθενται 2 σελ. ως συνέχεια, μία χωρίς ἀρίθμηση και ἡ ἄλλη με ἀριθ. 438.

80. Βλ. χφ. 375, σ. 450 bis.

81. Γιὰ τὸν κώδ. τῆς Μητρόπολης Σερρών βλ. Π.Ν. Παπαγεωργίου, Αἱ Σέρρες², σ. 36-61 'Ο Δρ. Ν. Ταχινοζλής, ἐφημ. Παρατηρητής Ν. Σερρών 18-3-1991 γράφει: «Γιὰ ἀνεξήγητους ὡστόσο λόγους ἀπουσιάζει ὁποιαδήποτε ἀναφορά (= στὸ ἄρθρο μας στὴν ἐφημ. Τὸ Βῆμα, 30.10.91) στόν κώδικα τῆς Μητροπόλεως Σερρών». Οἱ «ἀνεξήγητοι λόγοι» γιὰ μᾶς ἦταν τότε πολὺ κατανοητοί: ἀπλῶς δὲν βρήκαμε μεταξὺ τῶν χφφ τὸν περιφῆμο Κώδικα ἢ κάποιον ἀπὸ τοὺς κώδικες τῆς Μητροπόλεως, (βλ. *Jordan Pop Georgiev - St. N. Siskov, Bългарite v Serskoto Pole. Izdirvanja i dokumenti, Plovdiv 1918*). Βλ. και περιοδ. *Γιατί*, ἀριθ. 189, Μάρτ. 1991, σ. 11-12.

82. Βλ. χφ. 375, σ. 474 bis.

83. ὁ.π., σ. 497.

84. ὁ.π., σ. 497 bis.

85. ὁ.π. σ. 506.

86. ὁ.π., σ. 507.

87. ὁ.π., σ. 506.

88. ὁ.π., σ. 507.

89. ὁ.π., παράρτημα *Κτηματολογίου*, σ. 1.

90. ὁ.π., σ. 3. Βλ. και πίν. 6 α

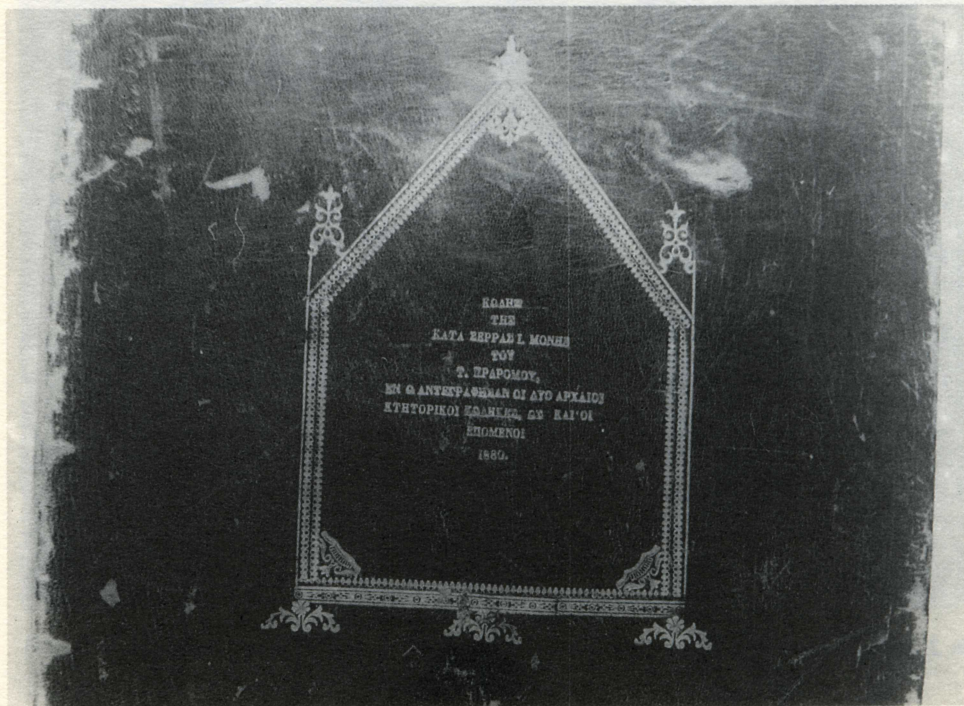
91. ὁ.π., σ. 10. Βλ. και πίν. 6 β.

92. Βλ. χφ. 375, Πίναξ περιεχομένου, σ. ιε'-ις'.

93. Βλ. χφ. 375, σ. 265.

94. Γιὰ τὸ ζωγραφικὸ θέμα μετ' ὁποῖο συνδέεται, πιθανότατα, ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 ἐπιγραφή βλ. 'Α. Ξυγοπούλου, Αἱ τοιχογραφίαι, σ. 62-63. 'Η ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπιγραφή χρονολογεῖ, και πάλι με πιθανότητα, καλῆς φορητῆς εἰκόνας τοῦ καθολικοῦ.

95. 'Ο ἡγούμενος Χριστοφόρος (Προσκυνητάριον, σ. 40-41, σημ. α και σ. 48, σημ. α) μνημονεὺει ρητὰ δύο φορὲς τὸν κώδικα και μάλιστα μιλά γιὰ τὴ *Συλλογὴ 'Επιγραφῶν* τοῦ ἡγουμένου Θεοδοσίου: «ὄρα τοῦτο (ἢ ταῦτη) ἐν συλλογῇ ἐπιγραφῶν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Θεοδοσίου ἐν νεωτέρω κώδικι» (ἡ ἀραίωση εἶναι δική μας). Γιὰ τὸ ἴδιο corpus βλ. και G. Subotić - S. Kissas, ὁ.π., σ. 62, σημ. 2.

Πίν. 1. Δερματόδετο επικάλυμμα του κώδικος.

Πίν. 2. Σχέδιο της Μονής (φ. II').

Οὗτος ὁ ὀμιώδης Κώδικς, ἦτοι Βραβεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐγένετο καὶ εὐσετῆθη τῇ ἐπινοίᾳ καὶ προνοίᾳ τοῦ Γερῶ Θεοδοσίου Ἡγουμένου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀντεγράφησαν καὶ κατεγράφησαν ἅλα τὰ περιεχόμενα εἰς τοὺς πρῶτους ἀρχαίους Κτιτορικοὺς Κώδικας ὁμοῦ καὶ τὰ εὐρισκόμενα εἰς ὅλους τοὺς μέχρι σήμερον 1877, ἑτέρους Κώδικας μετὰ διάφορα καὶ ἀναγματῖα περιεχόμενα καὶ ἄλλα περιεργείας καὶ ἀναγνώσεως ὡς ἑμαυτοῦ φιλαναγνώστης λαβὼν ὑπ' ὄψει τὸν Κώδικα δύναται νὰ ἐννοήσῃ. ἀντεγράφησαν πρὸς τούτοις καὶ ἄλλαι αἱ ἐπιγραφαὶ αἱ σωζόμεναι εἰς τοὺς Ἱεροὺς Μοῦς εἰς πλάμας μαρμάρου, εἰς διαφόρους οἰκοδομίας καὶ εἰς Ἱερά κειμήλια. Ἀντεγραφή δὲ διὰ χειρὸς τοῦ ὑπαλλήλου αὐτοῦ Γεωργίου Διδασκάλου καλλιγράφου Σερραίου.

Πίν. 3. Το σημεῖωμα του φ. 1.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΤΟΙΧΙΟΤΗΤΑ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ, ΚΑΙ ΩΣ ΤΟΙΟΥΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΚΛΑΝΤΟΥ
ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΚΑΙ ΜΕ ΤΑΙΣ ΠΡΟΒΟΛΑΙΣ ΕΝ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΙΣ ΕΝ ΤΩ ΚΑΡΑΒΑΤΙ ΚΑΙ
ΘΗΚΗ ΩΣ ΟΡΕΤΑΙ ΧΑΤΙΣΤΩ

Φραγκοφιλία
Κωνσταντίνος Φραντζής
Επιτα ης και λωδι αεχνησας ηης υπερβαφης

1868
MINTA
MELUR

495

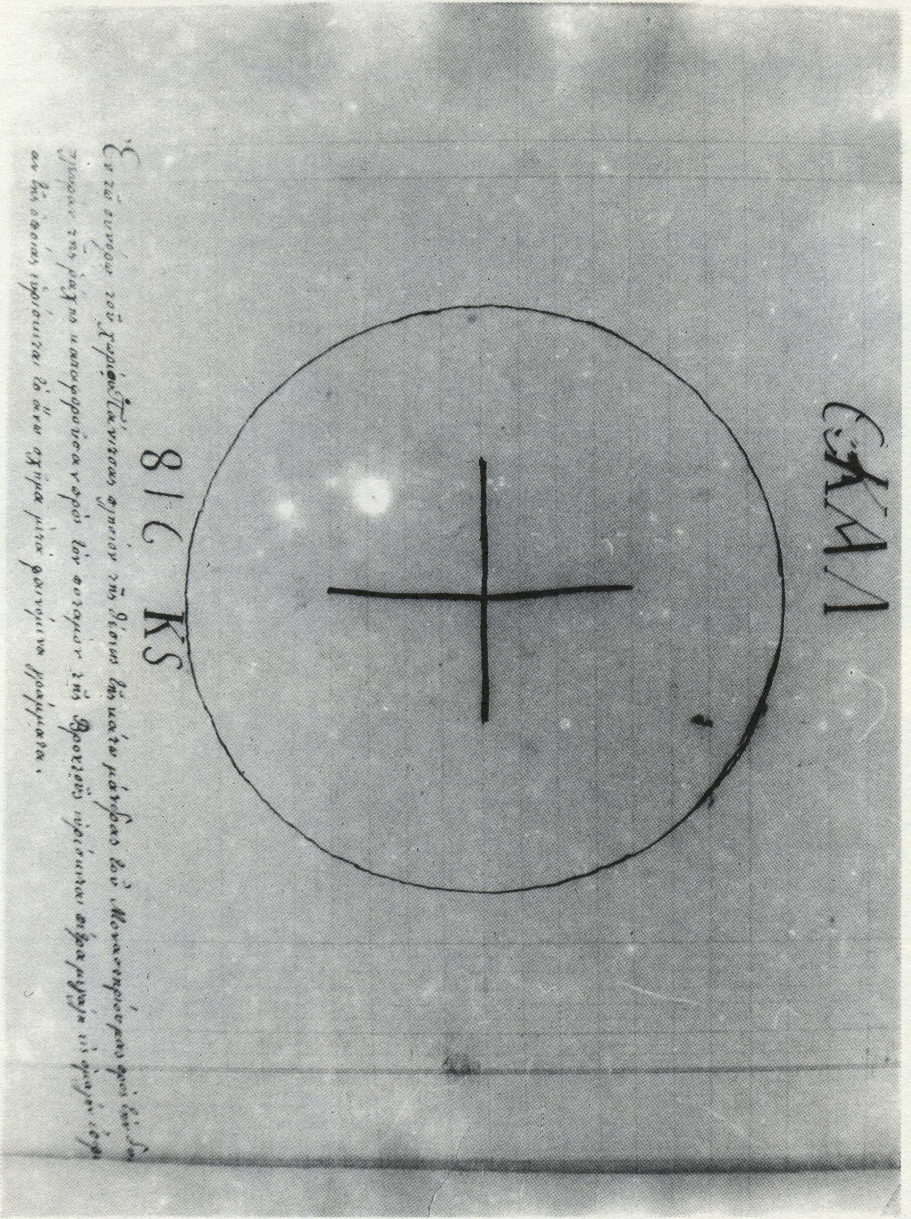
Что си будити си тбо зкхотити
конотити шва. мекити гнетсвнн
Малгуагидо нт. жоки. нон. бс мо.
нѣ россѣискои Мнгуагитр кие бс
конотам шноно нт. женска. ннои кон
шкеленбо подшисо нѣ и нш. нн. жке
нѣ казѣннот и нтати нростителу. нс
ннѣ 11. н. нн. нн. 1868 году
женска. нн. нн. нн. нн. нн. нн.

Επιγραφὴ Τετονομασθεῖς ἡν οὐκ ἀποφασισθεὶς Παιδαγωγὸς ἄλλοτε
ἔργου ἡν οὐκ ἀποφασισθεὶς Παιδαγωγὸς ἄλλοτε

Α

Πιν. 6. Σχέδιο επιγραφής (φ. 374).

The J. T. K. University of Warwick